

Statsbidragen till kommuner och landsting

En kartläggning och analys

Publikationen kan beställas från:

STATSKONTORET

Publikationsservice

Box 2280

103 17 Stockholm

Tfn 08-454 46 43

Tfx 08-454 46 45

E-post: publikations.service@statskontoret.se

Mer information om Statskontoret finns på Internet:

www.statskontoret.se

© STATSKONTORET

ISBN: 91-7220-512-1

Redners, 2003

STATSKONTORET

Enheten för styrningsfrågor

MISSIV

DATUM
2003-01-28
ERT DATUM
2002-08-12

DIARIENR
2002/315-5
ER BETECKNING

Utjämningskommittén (Fi 2001:14)
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Uppdrag att kartlägga och analysera statsbidragsgivningen till kommuner och landsting

Statskontoret fick den 12 augusti 2002 i uppdrag av Utjämningskommittén (Fi 2001:14) att kartlägga och analysera statsbidragsgivningen till kommuner och landsting samt vilka eventuella förändringar av det generella och de specialdestinerade statsbidragen som skett sedan år 1993.

Uppdraget redovisas i bifogad rapport (2003:5) *Statsbidragen till kommuner och landsting – en kartläggning och analys*.

I rapporten redovisas en kartläggning av från vilka anslag det har skett transfereringar till kommuner och landsting under budgetåren 1993/94, 1997 och 2001. Denna kartläggning ligger sedan till grund för en beskrivning och analys av omfattningen på och formerna för bidragsgivningen från staten till kommunerna och landstingen. Bidragens påverkan på utjämningsystemet samt möjligheten att inordna ytterligare statsbidrag i det generella statsbidraget behandlas också i rapporten.

Generaldirektör Knut Rexed har beslutat i detta ärende. Direktör Thomas Pålsson, chef för Enheten för styrningsfrågor, organisationsdirektör Leif Lundberg, föredragande, och avdelningsdirektör Rickard Broddvall var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Enligt Statskontorets beslut

Leif Lundberg

Innehåll

	Sammanfattning	7
1	Inledning	11
1.1	Utjämningskommittén och uppdraget till Statskontoret	11
1.2	Genomförande av uppdraget	12
2	Statsbidrags- och utjämningsystem – principer och utformning	17
2.1	Statsbidrags- och utjämningsystem i början av 1990-talet	18
2.2	Det nuvarande statsbidrags- och utjämningsystemet	20
3	Statsbidragen till kommuner och landsting under år 2001	27
3.1	Om den statliga budgetprocessen	27
3.2	Datainsamling och urval	31
3.3	Kategorisering av anslagen	32
3.4	Bidragen under år 2001	35
3.5	Summering	53
4	Jämförelser av statsbidragen mellan budgetåren 2001, 1997 och 1993/94	57
4.1	Kategori 1: Anslag som i sin helhet är avsedda för kommuner och landsting	59
4.2	Kategori 2: Anslag som delvis är avsedda för kommuner och landsting	66
4.3	Kategori 3: Anslag med registrerade utbetalningar till kommuner och landsting	76
4.4	Summering	77

5	Samverkan mellan statsbidragen och utjämningsystemet	81
5.1	Grunddragen i systemet	81
5.2	Utgångspunkter för vår analys	82
5.3	Analys av statsbidragens påverkan på utjämnningen	84
5.4	Slutsatser	90
6	Sammanfattande bedömningar	93
Bilaga 1	Utredningens direktiv	101
Bilaga 2	Kommentarer till anslag	105
Bilaga 3	Bidrag till kommuner och landsting år 2001	173

Sammanfattning

Uppdraget

Statskontoret har genomfört denna studie på uppdrag av Utjämningskommittén (Fi 2001:14). I uppdraget har ingått att kartlägga och analysera statsbidragsgivningen till kommuner och landsting samt vilka eventuella förändringar av det generella och de specialdestinerade statsbidragen som skett sedan år 1993.

Kartläggning och kategorisering

Vår kartläggning har omfattat budgetåren 1993/94, 1997 och 2001. Kartläggningen visar att det under år 2001 utgick bidrag till kommuner och landsting från totalt 127 anslag. Det samlade beloppet är omkring 139 miljarder kronor. Vi har valt att dela in anslagen i tre kategorier utifrån hur stark kopplingen är mellan statsbidrag från ett anslag och kommuner och landsting som bidragsmottagare:

- Kategori 1, där anslagen helt är avsedda för kommuner och landsting, omfattar 19 anslag och cirka 124 miljarder kronor i utfall. Hit hör bl.a. det generella statsbidraget och utjämningsbidraget.
- Kategori 2, där delar av anslagen är avsedda för kommuner och landsting, inrymmer 36 anslag och cirka tio miljarder kronor i utfall.
- Kategori 3, där det inte finns avsatta medel för kommuner och landsting men registrerade utbetalningar, innehåller 72 anslag och drygt fem miljarder kronor i utfall.

Mer än 60 procent av anslagen är på mindre än 50 miljoner kronor. De tre största anslagen, däribland det generella statsbidraget, uppgår till 116 miljarder kronor eller mer än 80 procent av det totalt utbetalda beloppet.

Statsbidragens verksamhetskoppling och målgrupper

Vi anser att de ofta förekommande begreppen generella respektive specialdestinerade statsbidrag inte helt fångar in områdets komplexitet. Vi har därför valt att i stället utgå från två analysgrunder. Den ena grunden är om ett anslag är avsett för *alla* eller

vissa kommuner/landsting eller *blandat*. Den andra är om ett anslag är *verksamhetsanknutet*, dvs. avsett för en specifik verksamhet, eller *icke verksamhetsanknutet*.

Analysgrunderna tillämpas på anslag i kategorierna 1 och 2. Vi betraktar inte de 72 anslagen i kategori 3 som statsbidrag avsedda för kommuner och landsting, eftersom anslagen i denna kategori inte innehåller medel särskilt avsatta för dessa huvudmän.

Alla anslag, utom det generella statsbidraget och utjämningsbidraget, är *verksamhetsanknutna*. Av de 55 anslagen i kategorierna 1 och 2 är 18 anslag avsedda för *alla* kommuner och landsting, 25 anslag är avsedda för *vissa* kommuner och landsting och 12 anslag är *blandade*, dvs. delvis avsedda för alla, delvis för vissa kommuner och landsting. Den vanligaste formen är således anslag som är avsedda för *vissa* kommuner och landsting.

Vad har hänt under den undersökta perioden?

Vår kartläggning visar att det totala antalet anslag som berör den kommunala sektorn ökar under hela den undersökta perioden; från 62 anslag år 1993/94, till 92 anslag år 1997 och 127 anslag år 2001. Detta innebär att antalet anslag mer än fördubblats mellan åren 1993/94 till 2001. Eftersom anslagen nästan undantagslöst är verksamhetsanknutna är det i praktiken denna typ av anslag som ökat.

Det är framför allt anslag avsedda för *vissa* kommuner eller landsting som har ökat i antal, från 8 till 25, sedan 1993/94. Antalet anslag avsedda för *alla* kommuner och landsting har under samma period ökat från 10 till 18 stycken. De *blandade* anslagen har ökat från 9 till 12 anslag.

Samverkan mellan statsbidrag och utjämningsystem

Utgångspunkt för frågan om samverkan mellan statsbidrag och utjämningsystemet är om ett statsbidrag är *verksamhetsanknutet* eller *inte* respektive om det är avsett för *alla* eller *vissa* kommuner eller landsting.

Den grupp som bedömts medföra störst risk för snedvridning av utjämnningen är *verksamhetsanknutna* statsbidrag avsedda för

vissa kommuner eller landsting. Dessa bidrag kan t.ex. bekosta insatser som andra huvudmän får betala själva eller tvingas avstå från. De negativa effekterna av dessa bidrag ökar med bidragets storlek och varaktighet. Det är denna grupp statsbidrag som har ökat mest i antal sedan 1993/94.

Möjligheten att generalisera vissa statsbidrag

Flertalet av de *verksamhetsanknutna* statsbidrag som utgår till *alla* kommuner eller landsting kan enligt vår mening inordnas i det generella statsbidraget. Undantagen utgörs av tillfälliga bidrag och ersättningar för tjänsteköp.

Vi har ansett oss kunna urskilja två övergripande motiv för statsmakterna att *inte* inordna vissa bidrag i det generella statsbidraget. Det ena är för att försöka garantera kommunerna och landstingen rättvisa ekonomiska förutsättningar. Det andra för att garantera medborgarna en likvärdig service genom att rikta bidragsmedlen till en särskild sektor eller till en särskild verksamhet. Enligt vår bedömning har flertalet av här aktuella statsbidrag sin utgångspunkt i likvärdighetsmotivet, däribland den åldersrelaterade delen av det generella statsbidraget.

Om statsmakterna väljer att inordna bidrag som utgår för att försöka garantera kommuner och landsting rättvisa ekonomiska förutsättningar kan det finnas behov av förändringar i kostnadsutjämnningen för att minska risken för över- respektive underkompensation av vissa kommuner eller landsting.

Det finns inga liknande praktiska hinder för att inordna de statsbidrag som kan sägas utgå för att försöka garantera medborgarna en likvärdig service. Här handlar det i stället om mer klart politiska bedömningar och avvägningar, nämligen om det är staten eller de kommunala huvudmännen som i de olika enskilda fallen ska ansvara för prioriteringen mellan olika sektorer och verksamheter.

Det ligger utanför vårt uppdrag att göra sådana politiska avvägningar. Vi kan dock konstatera att Kommunalekonomiska kommittén ville öka friheten för kommuner och landsting att utforma, organisera och prioritera sin verksamhet genom att inordna alla

specialdestinerade statsbidrag till verksamheter som kommuner och landsting var ansvariga för i ett generellt bidrag. Tilläggas kan att sedan kommitténs förslag antogs av riksdagen har antalet verksamhetsanknutna bidrag avsedda för alla kommuner och landsting nästan fördubblats.

1 Inledning

1.1 Utjämningskommittén och uppdraget till Statskontoret

I september 2001 tillsatte regeringen en parlamentarisk kommitté med uppdrag att utreda vissa frågor rörande det kommunala statsbidrags- och utjämningsystemet samt vid behov föreslå förändringar (dir. 2001:73). De grundläggande principerna för systemet ska enligt utredningens direktiv ligga fast. Mer konkret ska utredningen (Fi 2001:14), som har tagit namnet Utjämningskommittén, enligt direktiven

- analysera om målen för utjämningsystemet uppnås i den del som avser utjämning för strukturella kostnadsskillnader och vid behov föreslå förändringar,
- analysera och lämna förslag till hur kommuner och landsting med kraftig befolkningsminskning kan ges likvärdiga förutsättningar att tillhandahålla vård, omsorg och utbildning,
- undersöka möjligheterna till förenklingar av statsbidrags- och utjämningsystemet, samt
- lämna förslag till hur intäktsförändringar för enskilda kommuner och landsting till följd av ändringar i statsbidrags- och utjämningsystemet efter 2004 ska hanteras.

Vidare ska kommittén bl.a. belysa de samlade effekterna för enskilda kommuner och landsting av utjämningsystemet och andra betalningsströmmar (specialdestinerade bidrag m.m.) mellan staten och kommunsektorn. Kommittén ska i detta sammanhang även beakta det åldersrelaterade bidraget och risken för över- och underkompensation.

Utgjämningskommittén gav i augusti 2002 Statskontoret i uppdrag att kartlägga och analysera statsbidragsgivningen till kommuner och landsting samt vilka eventuella förändringar av det generella

och de specialdestinerade statsbidragen som skett sedan år 1993. Syftet med Statskontorets uppdrag är att beskriva och analysera

- vilka statsbidrag som utgår till kommuner och landsting,
- de olika bidragens syfte, omfattning, konstruktion och finansiering,
- bidragens fördelning på olika kommuner och landsting,
- om några av bidragen (inklusive den åldersrelaterade delen av det generella statsbidraget) har en konstruktion som påverkar utjämnningen mellan kommuner och landsting samt omfattningen av denna eventuella påverkan.

I uppdraget ingår även att bedöma möjligheterna att inordna ytterligare specialdestinerade statsbidrag i det generella bidraget. Specialdestinerade statsbidrag som tillkommit sedan år 1993 ska särskilt uppmärksammas. Statskontorets kartläggning, analys och slutsatser ska dokumenteras i en rapport som ska överlämnas till kommittén senast den 31 januari 2003.

Utjämningskommitténs uppdrag till Statskontoret redovisas i sin helhet i bilaga 1.

1.2 Genomförande av uppdraget

Uppläggning av arbetet

Studien har genomförts av en projektgrupp bestående av Leif Lundberg, projektledare, och Rickard Broddvall vid Statskontoret, enheten för styrningsfrågor. Under perioden september t.o.m. december har Ewa Hedberg, från Regeringskansliets internrevision, deltagit i projektarbetet.

Projektgruppen har under utredningsarbetets gång haft fortlöpande kontakter med Utjämningskommitténs sekretariat.

Utredningsarbetet har skett dels genom studier av litteratur, utredningsbetänkanden, propositioner, utskottsbetänkanden och liknande dokument, dels genom intervjuer av företrädare för ett

antal centrala myndigheter och departement samt Svenska Kommunförbundet.

Inriktning och avgränsning

Kartläggning av transfereringar till kommuner och landsting

Utgångspunkt för vårt arbete har varit en kartläggning av från vilka anslag det har skett transfereringar till kommuner och landsting sedan år 1993. Vi har av praktiska skäl koncentrerat kartläggningen till tre budgetår; 1993/94, 1997 och 2001. Det första året valdes därför att det generella statsbidraget infördes den första januari 1993. Mellanåret 1997 valdes dels därför att det var det första året då budgetåret följde kalenderåret, dels därför att den åldersrelaterade delen av det generella statsbidraget infördes under andra halvåret 1997. Slutåret 2001 har valts därför att det är det senaste året med tillgängliga siffror över utfallet.

Kartläggningens första del bestod av en genomgång av budgetpropositioner och statsliggare för de tre budgetåren. Genomgången resulterade i ett antal anslag där det av budgetpropositioner och statsliggare framgick att kommuner och landsting var eller kunde vara bidragsmottagare. För att i möjligaste mån täcka in samtliga anslag som på något sätt berör kommuner och landsting var det nödvändigt att ta fram siffror över alla transfereringar från stat till kommuner och landsting. Ett sådant underlag fanns tillgängligt eftersom alla myndigheter sedan år 2000 är skyldiga att särskilt redovisa till Ekonomistyrningsverket vilka medel som betalats ut via transfereringar till den kommunala sektorn. Genom kontakter med Ekonomistyrningsverket fick vi tillgång till dessa uppgifter för år 2001. Genomgången av underlaget resulterade i ytterligare ett antal anslag där kommuner och landsting var bidragsmottagare.

Kartläggningens andra del bestod av intervjuer med företrädare för de myndigheter som disponerar dessa anslag för att inhämta kompletterande information om anslagets syfte, konstruktion och mottagare. Vi har intervjuat ett drygt 100-tal personer vid ett 50-tal myndigheter. Intervjuerna har i de flesta fall gjorts via telefon. Kartläggningen resulterade i 127 anslag som enligt vår bedömning är relevanta i sammanhanget.

Ekonomistyrningsverket lämnar underlaget till årsredovisningen för staten till regeringen. Årsredovisningen för staten baseras på den information som myndigheterna inklusive affärsverken lämnar till statsredovisningen och den information som presenteras i deras respektive årsredovisningar.

Ekonomistyrningsverket lämnar också underlag till nationalräkenskaperna, som sammanställs av Statistiska centralbyrån. I detta underlag presenteras en realekonomisk fördelning av statens inkomster och utgifter, uppdelade på exempelvis konsumtion, transfereringar och investeringar. Statistiken är konsoliderad och transaktioner inom och mellan myndigheter har tagits bort.

Det har i vår kartläggning framkommit att olika myndigheter registrerar och använder siffror över budgeterade medel och utfall på olika sätt, vilket försvårar jämförelser av siffror. För att så långt möjligt utgå från en källa med enhetligt redovisade uppgifter har vi valt att hämta alla data om transfereringar, budgeterade medel och utfallssiffror i vår rapport från Ekonomistyrningsverket. Vi har utgått från utfallssiffror eftersom det är mest relevant att undersöka vilka medel som faktiskt har utbetalats snarare än vad som har föreslagits och budgeterats i budgetpropositioner och statsliggare.

Kategorisering av relevanta anslag

De 127 anslagen har delats in i tre kategorier utifrån hur stark kopplingen är mellan statsbidrag från ett visst anslag och kommuner och landsting som bidragsmottagare. *Kategori 1* innehåller anslag som i sin helhet är avsedda för kommuner och landsting, *kategori 2* utgörs av anslag där delar av anslaget är avsedda för kommuner och landsting och *kategori 3* omfattar anslag där inte finns särskilt avsatta medel för kommuner eller landsting, men där det finns registrerade utbetalningar till kommuner eller landsting.

Det är vanligt i dessa sammanhang att använda begreppen generella och specialdestinerade statsbidrag. Dessa begrepp är dock inte helt okomplicerade. Är t.ex. ett generellt bidrag generellt för att det är avsett för alla kommuner eller landsting, för att det inte är knutet till en specifik verksamhet eller bådadera? Är ett spe-

cialdestinerat bidrag riktat mot en specifik verksamhet, mot vissa kommuner eller landsting eller bådadera?

Vi har i stället valt att utgå från två analysgrunder. Den ena syftar till att undersöka om ett anslag är avsett för *alla* kommuner eller landsting, *vissa* kommuner eller landsting eller *blandat*, dvs. delvis avsett för alla, delvis för vissa kommuner eller landsting. Den andra analysgrunden avser om ett anslag är *verksamhetsanknutet*, dvs. avsett för en specifik verksamhet men inte för andra, eller *icke verksamhetsanknutet*. Analysgrunderna tillämpas på anslag i kategorierna 1 och 2.

Några metodologiska frågor

Vårt uppdrag att kartlägga och analysera statsbidragsgivningen till kommuner och landsting avser tiden från år 1993. Som framgått ovan har vi av praktiska skäl valt ut tre budgetår under perioden. Det finns naturligtvis en risk för att vi med denna metod inte fångar upp alla relevanta anslag under perioden. Vår bedömning är dock att de anslag som eventuellt kan ha missats är sådana som varit tillfälliga och därför även av mindre omfattning under perioden som helhet.

Vår avsikt var inledningsvis att, med hjälp av Ekonomistyrningsverkets underlag, belysa utfall till enskilda kommuner och landsting. I detta underlag redovisas dock endast utfall till kommun- och landstingskollektivet, inte till enskilda kommuner och landsting. Sådana utfallssiffror finns, i vissa fall, hos respektive utbetalande myndighet. Det har av tids- och resursskäl inte varit möjligt för oss att samla in och bearbeta dessa uppgifter.

Eftersom underlaget från Ekonomistyrningsverket baseras på anslag har det inte heller varit möjligt att få tillgång till utfall till kommuner och landsting från anslagsposter. I vissa fall, exempelvis vid blandade anslag, har vi dock hämtat sådana uppgifter från respektive myndighet.

Det bör påtalas att vårt uppdrag avser en studie av transfereringar i form av statsbidrag från stat till kommuner och landsting. Dessa transfereringar omfattar dock endast en mindre del av den kom-

munala sektorns inkomster, där bl.a. skatter och avgifter utgör huvuddelen.

Indelningen av anslagen i kategorier och underkategorier bygger på våra bedömningar av underlaget som framkommit genom kartläggningen. Vi gör indelningen av analytiska skäl för att åskådliggöra anslagens olika karaktär. Eftersom underlaget är omfattande och komplext är det inte möjligt att entydigt avgränsa kategorierna och underkategorierna från varandra. Dessa bör därför snarare ses som ett sätt att beskriva grupper av anslag med gemensamma särdrag. Varje grupp har en fast kärna med ett antal anslag samtidigt som gruppens gränser mot andra grupper är vaga. Det är därför möjligt att kategorisera vissa anslag på andra sätt än de som vi har valt.

I vissa fall har det framkommit skillnader mellan enskilda myndigheters och Ekonomistyrningsverkets bedömningar avseende om kommuner och landsting är bidragsmottagare från ett visst anslag. Detta har gällt ett fåtal anslag i kategori 3. Efter diskussioner med Ekonomistyrningsverket har vi dock bedömt dessa anslag som relevanta för kommuner och landsting. Vi har även uteslutit ett anslag som Ekonomistyrningsverket registrerat som en transferering till den kommunala sektorn.

I Ekonomistyrningsverkets underlag till nationalräkenskaperna för 2001 redovisas transfereringar från *anslag* till kommuner och landsting. Myndigheter som disponerar anslag och anslagsposter använder dock vanligen begreppet *statsbidrag* i stället för anslag. Ett anslag eller en anslagspost i statsbudgeten kan emellertid innehålla flera statsbidrag. I vissa avsnitt har det bedömts vara lämpligt att beskriva både anslag och statsbidrag. Vårt val av underlag medför dock att huvuddelen av studien behandlar anslag som på olika sätt berör kommuner och landsting.

2 Statsbidrags- och utjämnings- system – principer och utformning

Statsbidrags- och utjämningsystemet för kommuner och landsting har behandlats av ett antal utredningar sedan början av 1990-talet. Den första var Kommunalekonomiska kommittén, som lämnade sina förslag till system för statsbidragsgivning till kommuner och landsting i december 1991.

Kommittén lyfte i sitt betänkande fram ett antal principer och grundtankar för utformningen av ett statsbidrags- och utjämningsystem för kommuner och landsting samt för relationerna mellan stat, kommuner och landsting. Flera av dessa principer och grundtankar är enligt vår mening fortfarande relevanta: att man bör eftersträva likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och landsting, att strukturella kostnadsskillnader bör utjämnas och att statsbidrag i huvudsak bör ges som generella bidrag.

Det kan noteras att regeringen i budgetpropositionen för år 2003 konstaterar att utjämningsystemet är en förutsättning för att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommuner och landsting. Specialdestinerade statsbidrag kan, enligt regeringen, vara motiverade i vissa fall men den grundläggande principen är att statsbidrag ska ges som generella bidrag (prop. 2002/03:1, bilaga 4, s. 8, beslut i bet. 2002/03:FIU03, rskr 2002/03:87 och 2002/03:88).

Flera av de principer och grundtankar som Kommunalekonomiska kommittén föreslog 1991 gäller alltså fortfarande. De utredningar som har behandlat statsbidrags- och utjämningsystemet efter Kommunalekonomiska kommittén har däremot valt andra tekniska lösningar och metoder. Utformningen av det nuvarande statsbidrags- och utjämningsystemet, som infördes i januari 1996, skiljer sig således markant från Kommunalekonomiska kommitténs förslag.

Vi ger nedan en översiktlig bild av principer för och utformning av tidigare och nuvarande statsbidrags- och utjämningsystem. Beskrivningarna bygger i huvudsak på Kommunalekonomiska kommitténs betänkande (1991:98) *Kommunal ekonomi i samhällsekonomisk balans – statsbidrag för ökat handlingsutrymme och nya samarbetsformer*, betänkandet (2000:120) *Förenklad kommunal utjämning* från Expertgruppen för förenklad kommunal utjämning och skriften *Utjämning mellan kommunerna* från Svenska Kommunförbundet (2000).

2.1 Statsbidrags- och utjämningsystem i början av 1990-talet

Kommunalekonomiska kommittén utgick i sitt arbete från principerna att kravet på samhällsekonomisk balans var överordnat andra krav och därför måste styra bedömningen av det framtida ekonomiska utrymmet för den kommunala sektorn samt att staten måste anpassa sitt agerande till att kommuner och landsting skulle ställas inför stora krav på förändringar och anpassning av verksamhet till ekonomiska förutsättningar.

Kommittén framhöll att kommunerna måste få långsiktiga och stabila planeringsförutsättningar genom att staten skulle besluta om vilken utveckling av den kommunala ekonomin under den kommande treårsperioden som var förenlig med en samhällsekonomi i balans. Staten skulle inte ålägga kommuner och landsting nya uppgifter utan att samtidigt anvisa finansieringsmöjligheter (den s.k. finansieringsprincipen). Den kommunala självstyrelsen skulle stärkas genom att ge kommuner och landsting större frihet att själva utforma, organisera och prioritera sin verksamhet.

Alla specialdestinerade statsbidrag till verksamhet som kommuner och landsting var ansvariga för borde enligt kommittén inordnas i ett generellt bidrag. Undantag gjordes dock för ersättningar för utförd tjänst åt staten, investeringsbidrag, tidsbegränsade stimulansbidrag, arbetsmarknadspolitiska och bostadspolitiska bidrag (dessa områden ansågs i första hand vara ett statligt

ansvar) och bidrag som utgick till andra bidragsmottagare på samma villkor som till kommuner och landsting (t.ex. tandvårdsersättning och olika utvecklingsbidrag). Kommitténs definition av statsbidrag utgick från den statliga redovisningen och vad som där angavs som transfereringar från stat till kommuner och landsting.¹

Kommitténs mål med ett nytt statsbidrags- och utjämningsystem till kommuner och landsting var bl.a. att systemet skulle fördelas efter generella principer och så långt som möjligt ge kommuner och landsting likvärdiga ekonomiska förutsättningar. Kostnadskillnader som berodde på för kommunen opåverkbara strukturella förhållanden skulle kompenseras.

Kommittén föreslog ett statligt utjämningsbidrag bestående av tre delar:

- utjämnning av skatteinkomster upp till en generell skattekraftsrelaterad inkomstgaranti,
- tillägg eller avdrag för strukturella förhållanden samt
- tillägg för befolkningsminskning.

När det gällde inkomstutjämnningen var kommitténs utgångspunkt ett system med en generell inkomstgaranti relaterad till en uppräknad medelskattkraft (genomsnittlig beskattningsbar inkomst per invånare). Kommunerna skulle få ett bidrag motsvarande skillnaden mellan den egna uppräknade skattekraften och den uppräknade medelskattkraften.

Utjämnning för skillnader i behov och strukturella förhållanden skulle ske genom ett för varje kommun fastställt index. Indexet beräknades utifrån faktorerna klimat, glesbygdsgrad och tätortsgrad, åldersstruktur och social struktur. Indexet syftade till att bedöma och väga in varje kommuns totala kostnader p.g.a. strukturella förhållanden i bidragssystemet. Detta benämndes totalkostnadsmetoden. Strukturella förhållanden i en kommun skulle

---

¹ Kommittén räknade inte med transfereringar som helt uppenbart inte kunde betraktas som statsbidrag, t.ex. betalning för överlåtelse av egendom.

leda till avdrag från eller tillägg till det statliga utjämningsbidraget.

Kommitténs tanke var att de kommuner som hade lägst skattekraft också skulle få mest bidrag. Kommuner med en skattekraft över den fastställda inkomstgarantinivån skulle däremot inte beröras av tillägg eller avdrag. Kommitténs förslag till inkomstutjämning omfattade därför inte alla kommuner.

2.2 Det nuvarande statsbidrags- och utjämningsystemet

Den kritik som från flera håll framfördes mot Kommunal-ekonomiska kommitténs förslag gällde framför allt utjämningen av strukturella kostnadsskillnader och att systemet inte omfattade alla kommuner. Utjämningsbidraget infördes ändå i januari 1993 men med långtgående övergångsregler. Flertalet specialdestinerade statsbidrag inordnades i det generella bidraget. För landstingen skedde endast små förändringar under år 1993. I juni 1992 tillsattes Strukturkostnadsutredningen (SOU 1993:53) som i sina förslag frångick totalkostnadsmetoden och i stället förordade att kostnadsutjämningen borde ske enligt standardkostnadsmetoden, där varje verksamhet och kostnad som ingick i utjämningen skulle beräknas separat med hjälp av olika delmodeller.

Utredningens förslag vidareutvecklades av bl.a. Landstingsekonomiska utredningen (SOU 1994:70) och Beredningen för statsbidrag och utjämning i kommunsektorn, benämnd Statsbidragsberedningen (SOU 1994:144). Båda utredningarna tillsattes under år 1993. Statsbidragsberedningen föreslog bl.a. ett samlat inomkommunalt inkomst- och kostnadsutjämningsystem som omfattade alla kommuner respektive landsting.

Regeringens förslag i 1995 års kompletteringsproposition (prop. 1994/95:150) baserades i hög grad på Statsbidragsberedningens förslag. Riksdagen ställde sig bakom de grundläggande principerna för systemet (bet. 1994/95:FIU19, rskr 1994/95:416, 1994/95:417) men avslög förslaget till lagkonstruktion med hän-

visning till att grundlagsenligheten borde ses över. Regeringen återkom senare med ett modifierat förslag till lagkonstruktion (prop. 1995/96:64). Detta antogs av riksdagen och det nuvarande statsbidrags- och utjämningsystemet infördes i januari 1996 (beslut i bet. 1995/96:FIU05, rskr 1995/96:116).

Statsbidrags- och utjämningsystemet är en helhet bestående av fyra delar; inkomstutjämning, kostnadsutjämning, införanderegler och ett generellt statsbidrag som till största delen betalas ut med ett enhetligt belopp per invånare till kommuner respektive landsting. Sedan andra halvåret 1997 är en del av det generella statsbidraget till kommuner åldersrelaterat.

Utjämningsystemet består av två delsystem med likartad uppbyggnad, ett för kommuner och ett för landsting. Det nuvarande systemet omfattar alla kommuner och landsting.

Förslagen från två senare utredningar, Kommunala utjämningsutredningen (SOU 1998:151) och Utjämningsdelegationen (SOU 2000:127), har lett till en del mindre förändringar i systemet.

Inkomstutjämningen

Kommunernas och landstingens beskattningsbara inkomster skiljer sig åt vilket gör att skatteintäkterna räknat i kronor per invånare varierar mycket mellan kommuner och landsting. Dessa har således helt olika förutsättningar att erbjuda sina respektive invånare likvärdig service i välfärdssystemet.

Inkomstutjämningen syftar till att alla kommuner och landsting ska ha en skattekraft (beskattningsbar inkomst per invånare) som motsvarar genomsnittet i landet. Kommuner och landsting som har en skattekraft under riksgenomsnittet får ett bidrag från staten. Bidraget finansieras genom att kommuner och landsting som har en skattekraft över riksgenomsnittet betalar en avgift till staten. Inkomstutjämningen finansieras helt av kommuner och landsting. I statsbudgeten bokförs utjämningsbidraget under ut-

giftsområde 25, anslaget 91:3 Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting.²

Inkomstutjämnningen är konstruerad så att kommuner och landsting inte kan påverka storleken på sina bidrag eller avgifter. Under år 2000 fick 232 kommuner bidrag som finansierades av övriga 57 kommuner. Stockholms läns landsting betalade en avgift medan övriga landsting fick bidrag.

Kostnadsutjämnningen

Förutom skillnader i skatteintäkter finns det skillnader mellan kommuner och landsting när det gäller exempelvis invånarnas åldersstruktur och den sociala eller geografiska strukturen. Sådana skillnader kan kommuner och landsting inte påverka själva men skillnaderna påverkar deras kostnader för att producera välfärdstjänster.

Kostnadsutjämnningen syftar till att utjämna sådana opåverkbara skillnader i behov av kommunal service och skillnader i förutsättningar att skapa denna service. Kostnadsskillnader som kommuner och landsting själva kan påverka, t.ex. val av servicenivå, kvalitet, avgifter eller effektivitet, ska däremot inte utjämnas.

Kostnadsutjämnningen bygger på beräkningar av vad olika kommunala verksamheter kostar. Det finns 16 modeller för kommunverksamheter och fyra modeller för landstingsverksamheter. Några exempel på kommunmodeller är äldreomsorg, barnomsorg, grundskola, gymnasieskola, kollektivtrafik, kallortstillägg, gator och vägar samt näringsliv och sysselsättning. Modellerna för landsting är hälso- och sjukvård, högskoleutbildning, kallortstillägg och kollektivtrafik.

För varje modell beräknas en *standardkostnad* uttryckt i kronor per invånare. Barnomsorgsmodellen för kommuner utgår t.ex. från andelen barn i åldersgruppen 1–9 år och deras behov av barnomsorg. Behovet räknas ut med hjälp av uppgifter om bl.a. föräldrarnas förvärvsfrekvens och kommunens skattekraft.

---

² Från och med budgetåret 2003 är anslagsbeteckningen 48:3 Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting.

Standardkostnaden beräknas i det här fallet utifrån en åldersersättning (andelen barn i grupperna 1–2, 3–6 och 7–9 år multiplicerat med en ersättning per grupp) och ett volymindex (servicevolym som ska spegla kommunens produktion av barnomsorg per barn). Övriga modeller har sina respektive beräkningsgrunder och variabler.

Det vägda genomsnittet av kommunernas och landstingens standardkostnad i alla modeller summeras till en *strukturkostnad* för varje kommun och landsting uttryckt i kronor per invånare. Kommuner och landsting som har en beräknad strukturkostnad över riksgenomsnittet får ett bidrag som motsvarar den överskjutande delen medan kommuner och landsting med en beräknad strukturkostnad under riksgenomsnittet betalar motsvarande avgift.

Liksom inkomstutjämningsfinansieringen kostnadsutjämningsfinansieringen helt av kommuner och landsting. Bidragen inom kostnadsutjämningsfinansieringen bokförs i statsbudgeten under utgiftsområde 25, anslaget 91:3 Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting.

Införandereglerna

När nuvarande inkomst- och kostnadsutjämningsystem infördes innebar det förändrade bidrag och avgifter för många kommuner och landsting. Därför bestämdes att systemet inte skulle tillåtas slå igenom direkt utan införas successivt. De särskilda tillägg och avdrag, benämnda införanderegler, som infördes syftar till att minska skillnaderna mellan det gamla och det nya systemets effekter på kommunernas och landstingens intäkter och utgifter. *Införandetillägg* är både fasta och rörliga. *Införandeavdrag* är rörliga och minskas stegvis för att helt försvinna år 2004.

Under perioden 1996–1999 fick kommuner genom införandereglerna intäktsminskningar på högst 1 000 kronor per invånare. Under införandeperioden 2000–2004 begränsas den sammanlagda intäktsminskningen för kommuner till 1 000 kronor per invånare genom ett *fast införandetillägg*. Den årliga intäktsminskningen begränsas under samma period till 200 kronor per invånare och år. Detta sker genom att kommuner som förlorar intäkter med mer än 200 kronor per invånare får ett *rörligt införande-*

tillägg. Kommuner som får ökade intäkter med mer än 200 kronor per invånare får ökningen begränsad till högst 200 kronor genom ett *rörligt införandeavdrag*. Kommunernas införande-tillägg och -avdrag finansieras genom avdrag från det generella statsbidraget (se nedan).

Landstingens intäktsminskningar har genom införandereglerna begränsats till högst 600 kronor per invånare under perioden 1996–1999. Den sammanlagda intäktsminskningen under perioden 2000–2004 begränsas till 600 kronor per invånare genom ett *fast införandetillägg*. Den årliga intäktsminskningen under samma period begränsas genom ett *rörligt införandetillägg* till 120 kronor per invånare och år. På samma sätt som för kommuner begränsas intäktsökningar på mer än 120 kronor per invånare för landsting genom ett *rörligt införandeavdrag*.

Det generella statsbidraget

Det generella statsbidraget är i första hand en inkomstkälla för kommunerna och landstingen men används också för ekonomiska regleringar mellan stat och kommunsektor. Ett exempel är finansieringsprincipen som innebär att när staten fattar beslut som påverkar den kommunala ekonomin ska detta regleras via det generella statsbidraget. Det generella statsbidraget bokförs i statsbudgeten under utgiftsområde 25, anslaget 91:1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting.³ Det generella statsbidraget består av ett *invånarbaserat* och ett *åldersbaserat* statsbidrag.

Det invånarbaserade statsbidraget fördelas till alla kommuner och landsting med ett enhetligt belopp per invånare som var folkbokförda i kommunen respektive landstinget den första november året före bidragsåret. Under år 2000 var det invånarbaserade statsbidraget till kommunerna drygt 52,4 miljarder kronor (5 915 kronor per invånare) och till landstingen drygt 1,8 miljarder kronor (2 129 kronor per invånare).

---

³ Från och med budgetåret 2003 är anslagsbeteckningen 48:1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting.

Det åldersbaserade statsbidraget fördelas bara till kommuner för personer i åldersgrupperna 7–15, 16–18, 65–74 samt 85 år och äldre. Bidraget beräknas utifrån antalet personer i respektive grupp som var folkbokförda i kommunen respektive landstinget den första november året före bidragsåret. Under år 2000 var det åldersbaserade statsbidraget drygt 6,7 miljarder kronor.

3 Statsbidragen till kommuner och landsting under år 2001

I detta kapitel beskrivs statsbidragsgivningen till kommuner och landsting under år 2001. Som kommer att framgå senare i detta kapitel kräver en sådan beskrivning ett antal ställningstaganden när det gäller bl.a. val av källor, avgränsningar och redovisningsstruktur. Orsaken är att det är långt i från självklart vad som kan och bör betecknas som statsbidrag till kommuner och landsting. Kapitlet kommer därför även att, vid sidan av själva beskrivningen av statsbidragsgivningen, innehålla några avsnitt av metodkaraktär.

Innan vi går in på dessa frågor har vi dock bedömt det som nödvändigt att något beskriva den statliga budgetprocessen och att kommentera vissa begrepp som brukar används i detta sammanhang.

3.1 Om den statliga budgetprocessen

Grundläggande regler och principer

De mer grundläggande reglerna om den s.k. finansmakten och den statliga budgetprocessen återfinns i regeringsformen (RF), riksdagsordningen (RO) och i lagen (1996:1059) om statsbudgeten. Till den sistnämnda lagen finns också ett antal förordningar, av vilka främst anslagsförordningen (1996:1189) är av intresse i detta sammanhang.

Eftersom denna rapport handlar om statsbidragen till kommuner och landsting kommer beskrivningen i detta avsnitt att i första hand inriktas på att beskriva frågor och förhållanden som rör statens utgifter.

Grundtanken i regeringsformens regler om finansmakten är att bestämmanderätten över statens inkomster, utgifter och förmögenhet tillkommer riksdagen ensam. I praktiken har dock regeringen ett betydande inflytande inom området, eftersom

mycket av verkställigheten med nödvändighet måste ligga på detta organ. Särskilt tydligt är detta när det gäller statens utgifter. Men det är ändå viktigt att vara klar på att de grundläggande besluten inom området fattas av riksdagen. I huvudsak sker detta genom riksdagens beslut om statsbudgeten.

Tidplan för budgetarbetet

Statsbudgeten är en finansiell plan för det kommande årets inkomster och utgifter. Som framgått ovan är det riksdagen som beslutar om budgeten, efter förslag från regeringen.

Riksdagens budgetarbete inleds med att regeringen senast den 15 april lägger fram sin ekonomiska vårproposition. Vårpropositionen innehåller i första hand en bedömning av det aktuella ekonomiska läget med utblickar mot efterföljande år samt förslag till inriktning av budgetpolitiken. Riksdagen fattar beslut om den ekonomiska vårpropositionen i början av juni. Vårpropositionen är ett viktigt underlag för den mer konkreta budgetprocessen, som inleds när riksdagen påbörjar sitt arbete i september.

Regeringen lägger i budgetpropositionen fram förslaget till statsbudget för det efterföljande året till riksdagen. Detta sker i normalfallet senast den 20 september. Under valår kan tiden för avlämnande av budgetpropositionen utsträckas till den 15 november. Regeringens budgetförslag ska vara heltäckande och några ytterligare förslag om utgifter och inkomster för det kommande året får endast i undantagsfall lämnas senare under hösten. Riksdagen beslutar om det kommande årets budget i december månad.

Riksdagen har också möjlighet att genom en tilläggsbudget (TB) göra ändringar i statsbudgeten under ett löpande budgetår. Normalt sker detta två gånger per år, nämligen i anslutning till riksdagens behandling av vårpropositionen i april och när budgetpropositionen läggs i september.

Innehållet i riksdagens budgetbeslut

I statsbudgeten anvisar riksdagen medel till regeringen att använda för olika ändamål. Detta sker i form av anslag. Anslagsbesluten avser både belopp, anslagstyp och ändamål.

De anslagstyper som kan vara aktuella är: obetecknade anslag, reservationsanslag eller ramanslag. Nedan beskrivs kortfattat skillnaderna mellan dessa anslagstyper.

Ett *obetecknat anslag* får inte överskridas och outnyttjade medel får inte användas under följande budgetår. Inte heller *reservationsanslag* får överskridas. Däremot får outnyttjade medel från reservationsanslag användas som längst tre år efter det att anslaget senast var uppfört på statsbudgeten.

För *ramanslag* gäller att anslaget tillfälligt får överskridas genom att regeringen tar i anspråk en anslagskredit på högst tio procent av anvisat anslag. En utnyttjad anslagskredit ska täckas med hjälp av anvisade medel under efterföljande år. För ramanslagen gäller att outnyttjade medel får användas under följande budgetår.

Totalt omfattar statsbudgeten cirka 500 anslag. Den helt dominerande anslagstypen är ramanslag.

Anslagen i statsbudgeten grupperas i 27 olika ämnesområden, kallade utgiftsområden (UO). För varje utgiftsområde har riksdagen fastställt en utgiftsram. Anslagen underindelas också i 47 politikområden (PO). Syftet med den sistnämnda indelning är att möjliggöra en bättre mål- och resultatstyrning av den statliga verksamheten. Vissa anslag omfattas inte av politikområdesindelningen.

Det bör betonas att det inte finns någon begränsning av riksdagens rätt att i budgetbeslutet uppställa villkor när det gäller de enskilda anslagen. Det ligger dock i sakens natur att riksdagens beslut är av mer övergripande karaktär. Det blir därför i regel en uppgift för regeringen att komplettera det enskilda anslagsbeslutet med nödvändiga villkor och preciseringar.

Regeringens verkställande av budgetbeslutet

Efter att riksdagen anvisat medel för olika ändamål till regeringen är det regeringens uppgift att tillse att de olika myndigheterna får tillgång till behövliga medel. Detta sker genom s.k.

regleringsbrev (RB) till respektive myndighet. I regleringsbreven återfinns regeringens beslut om vilka medel olika myndigheter ska disponera men också beskrivningar av bl.a. vilka mål som satts upp för arbetet vid respektive myndighet och vilka krav på dessa som finns vad gäller åiterrapporteringen om resultatet. Regleringsbreven är uppställda per utgiftsområde. De återfinns i samlad form i den s.k. statsliggaren.

Regeringen kan under pågående budgetår ändra förutsättningarna för myndigheter och anslag genom att besluta om ändring av regleringsbrev.

Grunden för medelsfördelningen i regleringsbreven utgörs av riksdagens budgetbeslut. Regleringsbreven är dock betydligt mer detaljerade och styrande. Det är exempelvis vanligt att anslag i regleringsbreven delas in i anslagsposter eller delposter. I anslagsförordningen används dessa beteckningar på följande sätt: Ett *anslag* är ett av riksdagen anvisat anslag som regeringen tilldelat en myndighet med ett visst belopp för ett bestämt ändamål. Med en *post* avses ett belopp som har förts upp under ett anslag för ett visst deländamål. Av förordningen framgår att bestämmelserna om anslag även gäller för en post.

I vissa fall är uppdelningen av ett anslag i poster en naturlig konsekvens av att det är flera myndigheter som har att dela på samma anslag. Men i många fall är syftet att bestämma hur stort belopp som får utgå för ett visst deländamål inom ett anslag.

Det är också vanligt förekommande att anslag, anslagsposter och delposter förenas med s.k. anslagsvillkor. Dessa villkor har mycket skiftande karaktär. I många fall anger villkoren helt enkelt vilka kostnader som ska belasta respektive anslag eller post. Det förekommer dock också att villkoren t.ex. klart utsäger hur mycket pengar från anslaget eller posten som ska utgå till vissa mottagare eller hur mycket som ska eller får användas för en särskild verksamhet inom anslagets eller postens ram.

När det gäller anslagstyper använder regeringen i regleringsbreven i stort sett samma begrepp som riksdagen i statsbudgeten

(dvs. obetecknat anslag, reservationsanslag och ramanslag). I regleringsbrevan används dock dessa bestämmelser, i tillämpliga fall, även på postnivå. I stort sett har dessa beteckningar samma innebörd i detta sammanhang som när de används i riksdagens budgetbeslut. En skillnad är dock bl.a. att anslagsförordningen stadgar att ett anslagssparande som överstiger tre procent av föregående års anslag ska dras in om inte regeringen beslutar annat.

I förordningen sägs även att ett anslag som disponeras men inte finns uppfört på årets statsbudget eller tilläggsbudget ska registreras som ett äldre anslag under de budgetår anslaget får disponeras.

Myndigheternas dispositionsrätt

Tidigare har nämnts att regleringsbrevan ger myndigheterna rätt att disponera ett anslag eller en post. Med dispositionsrätt avses, enligt anslagsförordningen, en rätt för myndigheten att enligt gällande villkor och bestämmelser använda statens medel för de ändamål som anslaget avser och en skyldighet att avräkna anslaget i enlighet med gällande regler. Med *gällande villkor* avses i detta sammanhang bl.a. villkor i regleringsbrevet samt anslagsvillkor för respektive anslagstyp. Med *gällande bestämmelser* avses bl.a. bestämmelser i lagar, förordningar och föreskrifter.

3.2 Datainsamling och urval

Som tidigare framgått bygger vår kartläggning av statsbidragsgivningen till kommuner och landsting på en genomgång av både budgetpropositionen och statsläggaren för de undersökta åren. För år 2001 har vi också haft möjlighet att använda oss av redovisningen över statsbudgetens utfall. Orsaken är att från och med år 2000 är det obligatoriskt för myndigheterna att särskilt redovisa vilka medel som betalats ut i form av överföringar till den kommunala sektorn. Det har därför varit möjligt att genom Ekonomistyrningsverket få uppgifter om från vilka anslag transfereringar till den kommunala sektorn utgått samt med vilket belopp. Genom dessa olika källor fann vi totalt cirka 130 anslag som kunde vara aktuella i sammanhanget.

Vid vår genomgång av budgetpropositionen och statsliggaren kunde vi konstatera att det av dessa dokument många gånger inte klart framgår om ett anslag är avsett att helt eller delvis användas för bidrag till kommuner och landsting. Inte heller det faktum att ett anslag enligt redovisningen använts för transfereringar till den kommunala sektorn ger en klar vägledning i sammanhanget. I vissa fall gäller transfereringarna små andelar av det totala anslagsbeloppet eller anslag där det med tanke på anslagets ändamål är svårt att förstå motiven för transfereringarna.

Mot bakgrund av vad som sagts ovan bedömde vi att det var nödvändigt att komplettera den information som vi hade om de enskilda anslagen genom intervjuer med personal vid de olika myndigheter som disponerar respektive anslag eller anslagspost. Vi har sammanlagt intervjuat mer än 100 personer vid mer än 50 myndigheter för att få fram denna kompletterande information.

På grundval av den samlade information som vi på detta sätt tagit fram bedömer vi att statsbidrag till kommuner och landsting utgått från totalt 127 anslag under 2001. Av dessa anslag är fem stycken s.k. äldreanslag, dvs. anslag som inte fanns uppförda på 2001 års budget men där det fanns kvarvarande medel från tidigare år som får disponeras under detta år.

I bilaga 2 lämnas en beskrivning av samtliga anslag som framkommit i vår undersökning. Där redovisas ett antal uppgifter om de enskilda anslagen samt de bedömningar, från olika utgångspunkter, som vi gjort av anslaget.

I resten av detta kapitel kommer vi att på en mer generell nivå beskriva och analysera vilka statsbidrag som under år 2001 utgick till kommuner och landsting.

3.3 Kategorisering av anslagen

Grundläggande indelning

Som framgått under föregående avsnitt har det i många fall varit svårt att utläsa om och i sådana fall i vilken utsträckning enskilda

anslag varit avsedda att användas för bidrag till kommuner och landsting. Efter kompletterande intervjuer har vi dock kunnat göra en uppdelning av anslagen i tre kategorier på grundval av hur tydlig kopplingen är mellan respektive anslag och kommunerna och landstingen. Hur vi valt att avgränsa kategorierna framgår av definitionerna nedan.

- *Kategori 1* består av de anslag som *i sin helhet* är avsedda för kommuner och landsting.
- *Kategori 2* omfattar anslag där *delar av anslaget* är avsett för kommuner eller landsting.
- *Kategori 3* innehåller anslag där det inte finns särskilt avsatta medel för kommuner eller landsting, men där det finns registrerade utbetalningar till kommuner eller landsting.

När vi ovan talar om huruvida anslaget är avsett för kommuner och landsting bygger bedömningen på vad som framgår av budgetbeslutet, statsliggaren och kompletterande intervjuer. Det bör dock betonas att en kategorisering enligt ovan i flera fall måste bygga på en bedömning. Det finns därför anledning att här redogöra lite närmare över hur vi valt att avgränsa de olika kategorierna.

Vi har valt att räkna anslag till kategori 1 även i fall där det av statsliggaren framgår att en mindre del av anslaget får användas för att bekosta de statliga myndigheternas kostnader för att administrera anslaget. Förutsättningen är dock att hela anslaget i övrigt utgått till kommuner och landsting. Vidare har en del anslag räknats till kategori 1 trots att det inte av anslagsbeteckningen eller av skrivningarna i statsliggaren framgår att anslaget är avsett för kommuner eller landsting. Detta gäller fall där vi bedömt att det av anslagets ändamål ändå klart framgår att det handlar om stöd till den kommunala sektorn. Som exempel kan nämnas anslag om stöd till olika typer av regionala kulturinstitutioner samt ersättningar till sjukvårdshuvudmännen för läkemedelsförmåner.

Som nämnts tidigare består kategori 2 av anslag som delvis är avsedda för kommuner eller landsting. Ofta rör det sig om anslag där någon eller några anslagsposter har ett sådant syfte, men där resten av anslaget går till andra mottagare. I vissa fall framgår det av anslagsvillkoren att delar av anslaget ska utgå till kommuner eller landsting. Även inom kategori 2 finns anslag där det inte är klart utsagt att stöd ska utgå till kommuner eller landsting, men där det av ändamålet ändå framgår att det rör sig om stöd till kommunala verksamheter. Det gäller exempelvis bidrag till verksamhet som räddningstjänst, skola, vård och omsorg. Skillnaden mot kategori 1 är dock att det i dessa fall avser anslag där endast delar av anslaget utgår till den kommunala sektorn.

I kategori 3 återfinns anslag där man i flertalet fall inte haft anledning att förvänta sig att något stöd till den kommunala sektorn skulle utgå. I regel ger varken anslagsbeteckningen eller statsliggaren någon antydning om att betalningar från anslagen går ut till den kommunala sektorn. Orsaken till att vi över huvud taget kunnat finna dessa anslag är i flertalet fall att det av den statliga redovisningen framgår att en del av medlen från dessa anslag utgått till kommunala huvudmän. I en del fall kan man dock se en koppling mot kommunernas och landstingens ansvar inom ramen för den offentliga sektorn; exempelvis när det gäller brottsförebyggande arbete, insatser mot AIDS och bidrag för väghållning. I andra fall saknas en sådan koppling. Som exempel kan nämnas att bidrag utgått till kommuner eller landsting i deras egenskap av exempelvis fastighetsägare eller arbetsgivare, dvs. på samma villkor som till andra i respektive mottagarkategori.

Kompletterande aspekter

Den indelning av anslagen som presenterats ovan är tänkt att ge en grundstruktur för den kommande beskrivningen av statsbidragsgivningen till den kommunala sektorn. Men det finns naturligtvis många andra sätt att beskriva likheter och skillnader mellan de olika anslagen.

Som tidigare nämnts delas anslagen in i utgiftsområden. Dessa utgiftsområden representerar relativt breda verksamhetssektorer. I den fortsatta redovisningen använder vi oss av indelning i ut-

giftsområden för att ge en uppfattning om inom vilka verksamhetsområden statsbidrag främst utgår.

Det är vanligt att man talar om specialdestinerade alternativt verksamhetsanknutna statsbidrag. Motsatsen utgörs av generella bidrag som ges utan krav på eller uttalade önskemål om att medlen ska användas inom en särskild verksamhet eller sektor. I den fortsatta redovisningen skiljer vi därför mellan *verksamhetsanknutna bidrag* och *icke verksamhetsanknutna bidrag*.

Av intresse i sammanhanget bedöms även vara om ett bidrag är tänkt att utgå till alla eller endast till vissa kommuner respektive landsting. Det bör sägas att detta i en del fall är en bedömningsfråga. Vi har valt att vid våra bedömningar säga att bidraget är avsett för *alla* om anslaget utgår för behov, aktiviteter eller verksamheter som samtliga kommuner eller landsting kan förväntas ha. Är detta villkor inte uppfyllt anses bidraget utgå till *vissa* kommuner/landsting. I vissa fall innehåller ett anslag flera bidrag. Om en del av dessa bidrag är avsedda för alla kommuner/landsting och en del för vissa anger vi mottagaren som *blandad*.

Som tidigare nämnts innehåller bilaga 2 beskrivningar av de enskilda anslagen. I beskrivningarna redovisas också hur vi valt att klassificera de enskilda anslagen med avseende på de dimensioner som kommer att behandlas nedan. I redovisningen av anslagen i rapporten används samma beteckning som i den statliga redovisningen, dvs. en sexsiffrig beteckning, där de två första siffrorna motsvarar utgiftsområdet och de fyra sista siffrorna innehåller själva anslagsbeteckningen (med eventuell utfyllnad med nollor).

3.4 Bidragen under år 2001

Kategori 1

Enligt vår bedömning finns det totalt 19 anslag som i sin helhet är riktade till kommuner och landsting. Anslagens fördelning på

utgiftsområden och utfallet till kommuner och landsting under 2001 framgår av tabellen nedan.

Tabell 3.1 Antalet anslag samt utfallet år 2001, uppställt efter utgiftsområden för kategori 1

Utgiftsområde (UO)	Antal anslag	Utfall 2001 (mkr)
16, Utbildning och universitetsforskning	5	3 065
17, Kultur, medier, trossamfund och fritid	4	809
25, Allmänna bidrag till kommuner	3	100 600
8, Invandrare och flyktingar	2	2 376
9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg	2	16 551
6, Totalförsvaret	1	25
18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	1	25
22, Kommunikationer	1	100
Summa	19	123 551

Tabellen visar att från dessa anslag har det under 2001 sammantaget utgått nästan 124 miljarder kronor. Mer än 80 procent av denna summa har utgått inom ett enda utgiftsområde (UO 25, Allmänna bidrag till kommuner). Andra utgiftsområden där det utgått större belopp är 8, 9 och 16. Flest antal anslag finns inom utgiftsområdena 16, 17 och 25.

Enligt våra bedömningar, som redovisas i bilaga 2, är det endast två av de 19 anslagen som inte är verksamhetsanknutna. Av de 19 anslagen bedöms nio vara avsedda för alla kommuner och landsting, medan åtta bedöms vara avsedda för vissa. Två statsbidrag är blandade, dvs. delvis avsedda för vissa, delvis för alla kommuner och landsting.

Nedan redovisas och kommenteras närmare hur fördelningen ser ut inom olika utgiftsområden. Vi har valt att göra separata redovisningar för de områden där antalet anslag är fler än två.

Utgiftsområde 16, Utbildning och universitetsforskning

Inom utgiftsområdet 16 är det fem anslag som bedömts som helhet gå ut till kommuner eller landsting. Det totala utfallet för

dessa anslag 2001 var drygt 3 065 miljoner kronor. Tabellen nedan visar vilka anslag det handlar om samt ger viss kompletterande information i sammanhanget.

I tabellen visas – från vänster till höger – anslagets beteckning och namn, därefter summan utbetalningar till kommuner och landsting (K/L-utfall), hur stor andel av det totala utfallet som gått till kommuner och landsting (Andel av tot.utf) samt, slutligen målgruppen för anslaget enligt den indelning som redovisats ovan (Målgrupp).

Tabell 3.2 Anslag inom utgiftsområde 16

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)	Målgrupp
161101	Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna	178,4	100	Vissa
162504	Program för IT i skolan	504,2	90	Alla
162508	Särskilda insatser på skolområdet	260,9	100	Blandad
162511	Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem	490,4	100	Alla
162572	Ersättning för klinisk utbildning och forskning	1 631,8	100	Vissa

I särklass störst inom området är anslaget som avser ersättning för klinisk utbildning och forskning (anslag 162572). Detta anslag har en särskild karaktär eftersom det avser ersättning till vissa landsting för utförda uppgifter avseende läkarutbildning, tandläkarutbildning och forskning. De övriga anslagen inom utgiftsområdet har en tydligare karaktär av bidrag.

Noteras kan att två av anslagen inom området (162504 och 162511) avser alla kommuner. Den del av utfallet på anslaget 162504 som inte gått ut till kommuner har använts för att betala den handhavande myndighetens administration.

Utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid

Totalt utgår inom området 809 miljoner kronor till kommuner och landsting fördelade på fyra anslag. Av statsliggaren framgår inte klart att anslagen är avsedda för landsting och, i viss mån,

kommuner. Att så ändå är fallet framgår dock när man ser på den statliga redovisningen. Av särskilt intresse i sammanhanget är att samtliga anslag inom området har alla landsting/kommuner som målgrupp.

Tabell 3.3 Anslag inom utgiftsområde 17

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)	Målgrupp
172804	Försöksverksamhet med ändrad regional fördelning av kulturpolitiska medel	143,1	100	Alla
172806	Bidrag till regional musikverksamhet samt regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner	526,5	97	Alla
172808	Bidrag till regional biblioteksverksamhet	36,7	100	Alla
172830	Bidrag till regionala museer	102,5	87	Alla

Utgiftsområde 25, Allmänna bidrag till kommuner

Inom utgiftsområdet 25 återfinns tre av de anslag som helt går till kommuner och landsting. Totalt utgår från detta utgiftsområde bidrag med drygt 100 629 miljoner kronor.

Tabell 3.4 Anslag inom utgiftsområde 25

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)	Målgrupp
259101	Generellt statsbidrag till kommuner och landsting	78 265,5	100	Alla
259102	Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting	1 502,1	99	Vissa
259103	Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting	20 861,4	100	Vissa

Det i särklass största anslaget, både inom utgiftsområdet och inom kategori 1 som helhet, är anslaget 259101, det generella statsbidraget till kommuner och landsting. Detta anslag svarar ensamt för nästan två tredjedelar av det statsbidrag som totalt utgår från anslagen inom denna kategori. När det gäller anslaget 259103 bör understrykas att detta bidrag motsvaras av en avgift

på ett ungefär lika stort belopp som betalas av de kommuner och landsting som inte erhåller bidrag från detta anslag.

Det är inom detta utgiftsområde som de två icke verksamhetsanknutna anslagen inom kategorin återfinns, nämligen anslagen 259101 och 259103.

Det generella statsbidraget har alla kommuner och landsting som målgrupp, medan de två övriga anslagen avser vissa kommuner/landsting.

Övriga utgiftsområden

Det är sju anslag som återfinns inom övriga utgiftsområden: ett vardera inom utgiftsområdena 6, 18 och 22 samt två vardera inom utgiftsområdena 8 och 9. Totalt omfattar dessa anslag ett utfall under 2001 på nästan 19 078 miljoner kronor.

Tabell 3.5 Anslag inom utgiftsområdena 6, 8, 9, 18 och 22

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)	Målgrupp
060702	Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	24,7	100	Vissa
081003	Kommunersättningar vid flyktingmottagande	2 111,8	100	Blandad
081101	Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna	264,6	100	Vissa
091302	Bidrag för läkemedelsförmånen	16 530,8	100	Alla
091606	Alternativ telefoni	20,1	100	Alla
183202	Regionala självstyrelseorgan	25,1	100	Vissa
223609	Driftbidrag till kommunala flygplatser	100,4	100	Vissa

Det i särklass största anslaget i denna grupp avser bidrag för läkemedelsförmånen (anslag 091302). Därefter kommer anslaget för kommunersättningar vid flyktingmottagande. Tillsammans svarar dessa två anslag för nästan 98 procent av här aktuellt belopp. Tabellen visar också att det bara är två av anslagen inom gruppen som har alla kommuner eller landsting som målgrupp.

Kategori 2

Vi bedömer att 36 av anslagen under 2001 delvis är avsedda för kommuner och landsting. Hur dessa anslag fördelar sig på utgiftsområden framgår av tabellen nedan.

Tabell 3.6 Antalet anslag samt utfallet år 2001, uppställt efter utgiftsområden för kategori 2

Utgiftsområde (UO)	Antal anslag	Utfall 2001 (mkr)
9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg	9	2 449
17, Kultur, medier, trossamfund och fritid	7	533
16, Utbildning och universitetsforskning	6	4 188
6, Totalförsvaret	5	438
8, Invandrare och flyktingar	4	435
10, Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	1	83
18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	1	1 108
19, Regional utjämning och utveckling	1	44
20, Allmän miljö- och naturvård	1	331
21, Energi	1	52
Summa	36	9 662

Under 2001 utgick från anslagen i denna kategori nästan 10 miljarder kronor som bidrag till kommuner och landsting. De utgiftsområden som bidrog med de största beloppen var utgiftsområdena 16, 9 och 18. Tillsammans svarade dessa tre utgiftsområden för drygt 80 procent av det totala beloppet. Det största antalet anslag återfinns inom utgiftsområdet 9, därefter följt i tur och ordning av utgiftsområdena 17, 16, 6 och 8.

Samtliga anslag inom denna kategori är verksamhetsanknutna. När det gäller målgruppen för anslagen bedöms nio av anslagen vara avsedda för alla kommuner/landsting, 17 för vissa och 10 vara blandade.

Nedan redovisas närmare om vilka anslag i kategorin som återfinns inom de olika utgiftsområdena.

Utgiftsområde 9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Det är nio av anslag i denna kategori som tillhör utgiftsområdet 9. Sammanlagt har under 2001 cirka 2 449 miljoner kronor utgått från dessa anslag till kommuner och landsting. Tabellen nedan visar bl.a. vilka anslag som ingår i gruppen.

Tabell 3.7 Anslag inom utgiftsområde 9

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)	Målgrupp
091301	Sjukvårdsförmåner m.m.	957,4	43	Blandad
091303	Bidrag till hälso- och sjukvård	903,2	94	Alla
091307	Socialstyrelsen	30,2	7	Vissa
091408	Alkohol- och narkotika-politiska åtgärder	5,2	9	Alla
091602	Vissa statsbidrag inom handikappområdet	275,0	100	Alla
091609	Statens institut för särskilt utbildningsstöd	1,0	6	Vissa
091701	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	216,9	86	Blandad
091801	Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	51,8	65	Blandad
091803	Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa	8,6	80	Vissa

I särklass störst är anslagen 091301 och 091303. Tillsammans svarar dessa två anslag för mer än tre fjärdedelar av det bidrag som utgår till den kommunala sektorn inom detta utgiftsområde. Det är tre anslag som har alla kommuner/landsting som målgrupp.

Utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid

Inom utgiftsområde finns sju anslag som är delvis avsedda för kommuner eller landsting. Totalt utgår bidrag inom detta område med cirka 533 miljoner kronor.

Tabell 3.8 Anslag inom utgiftsområde 17

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)	Målgrupp
172501	Bidrag till folkbildningen	400,5	16	Vissa
172502	Bidrag till vissa handikappåtgärder inom folkbildningen	10,1	15	Vissa
172802	Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte	87,3	36	Blandad
172809	Litteraturstöd	27,9	28	Blandad
172810	Stöd till kulturtidskrifter	0,3	2	Alla
172818	Främjande av hemslojden	4,3	24	Vissa
173001	Stöd till idrotten	2,9	1	Vissa

Störst inom området är anslaget 172501. Det redovisade beloppet avser ersättning till de kommuner och landsting som är huvudman för folkhögskolor. Även från anslaget 172802 utgår ett relativt betydande stöd till den kommunala sektorn. Av anslagen inom UO 17 är det bara 172810 som utgår till alla. Detta är också det minsta anslaget inom området.

Utgiftsområde 16, Utbildning och universitetsforskning

Utgiftsområdet 16 omfattar sex anslag som bedöms vara delvis avsedda för kommuner eller landsting. Totalt var det 4 188 miljoner kronor som gick ut via dessa anslag.

Tabell 3.9 Anslag inom utgiftsområde 16

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)	Målgrupp
162502	Utveckling av skolväsende och barnomsorg	123,0	28	Vissa
162512	Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola	41,0	37	Vissa
162515	Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning	4,2	3	Vissa
162516	Särskilda utbildningsinsatser för vuxna	3 775,8	93	Blandad
162569	Enskilda och kommunala högskoleutbildningar m.m.	230,6	14	Alla
162578	Internationella programkontoret för utbildningsområdet	13,2	34	Vissa

Så mycket som 90 procent av bidragen inom utgiftsområdet går från ett anslag, 162516. Huvuddelen avser bidrag till kommunerna i anslutning till det s.k. Kunskapslyftet. Relativt stort är även anslaget 162569, som i huvudsak avser ersättning till landstingen för vårdhögskoleutbildning. Detta sistnämnda anslag är det enda som bedömts vara avsett för alla. En stor del av anslaget 162516 har dock också en sådan inriktning.

Utgiftsområde 6, Totalförsvaret

Inom utgiftsområdet 6 finns fem anslag som delvis är avsedda för kommuner och landsting. Sammanlagt utgår från dessa anslag 438 miljoner kronor i bidrag till kommuner och landsting.

Tabell 3.10 Anslag inom utgiftsområde 6

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)	Målgrupp
060604	Funktionen Civil ledning	196,7	86	Blandad
060606	Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst	118,5	21	Blandad
060609	Funktionen Hälso- och sjukvård	57,6	43	Alla
060703	Statens räddningsverk: Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.	46,3	87	Vissa
060704	Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor	19,2	4	Alla

Anslagen 060604 och 060606 svarar tillsammans för nästan tre fjärdedelar av det bidrag som utgår till kommuner och landsting. De är två anslag inom utgiftsområdet som går ut till alla kommuner eller landsting.

Utgiftsområde 8, Invandrare och flyktingar

Inom utgiftsområdet utgår sammanlagt cirka 435 miljoner kronor fördelade på fyra olika anslag.

Tabell 3.11 Anslag inom utgiftsområde 8

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)	Målgrupp
081002	Integrationsåtgärder	10,0	19	Vissa
081202	Mottagande av asylsökande	244,6	14	Alla
081203	Migrationspolitiska åtgärder	174,7	82	Blandad
084701	Åtgärder för nationella minoriteter	6,0	74	Vissa

Nästan alla medel inom utgiftsområdet utgår från två anslag: 081202 och 081203. Det enda anslaget inom området som utgår till alla kommuner/landsting är anslaget avseende mottagande av asylsökande (081202).

Övriga utgiftsområden

Inom kategori 2 återstår fem anslag, som återfinns inom var sitt utgiftsområde. Det totala bidraget till kommuner och landsting från dessa anslag uppgår till cirka 1 618 miljoner kronor.

Tabell 3.12 Anslag inom utgiftsområdena 10, 18, 19, 20 och 21

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)	Målgrupp
101901	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	82,8	0	Blandad
183401	Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	1 107,7	98	Alla
193701	IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.	44,2	89	Vissa
203403	Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden	331,0	41	Vissa
213504	Åtgärder för effektivare energianvändning	51,9	65	Vissa

Tabellen visar att de största anslagen är 183401 och 203403. Till sammans svarar dessa för nästan 90 procent av de medel som utgår från den här aktuella gruppen av anslag. Endast anslaget 183401 är avsett för alla kommuner eller landsting.

Kategori 3

Som tidigare framgått kan anslagen i kategori 3 sägas vara en restgrupp. De anslag som återfinns här är sådana där det inte finns medel särskilt avsatta för kommuner eller landsting. I flertalet fall finns varken i budgetbeslutet eller i statsläggaren någon information om att medel från anslaget kan utgå till kommuner eller landsting. Inte heller framgår av anslagets ändamål att det skulle röra sig om ett kommunalt ansvarsområde eller en kommunal verksamhet. Samtidigt gäller för de anslag som medtagits att det av den statliga redovisningen framgår att medel från dessa anslag utgått till den kommunala sektorn.

Totalt är det 72 anslag som ingår i kategori 3. Hur dessa anslag fördelar sig på utgiftsområden framgår av tabellen nedan.

Tabell 3.13 Antalet anslag samt utfallet år 2001, uppställt efter utgiftsområden för kategori 3

Utgiftsområde (UO)	Antal anslag	Utfall 2001 (mkr)
19, Regional utjämning och utveckling	7	680,8
20, Allmän miljö- och naturvård	7	115,1
21, Energi	7	131,6
23, Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	7	118,5
17, Kultur, medier, trossamfund och fritid	6	38,1
9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg	5	99,4
16, Utbildning och universitetsforskning	5	18,0
24, Näringsliv	5	17,3
13, Arbetsmarknad	4	2 702,8
18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	4	634,0
22, Kommunikationer	4	708,9
1, Rikets styrelse	2	16,9
7, Internationellt bistånd	2	42,6
8, Invandrare och flyktingar	2	14,2
15, Studiestöd	2	4,5
4, Rättsväsende	1	4,1
5, Utrikesförvaltning och internationell samverkan	1	0,3
14, Arbetsliv	1	1,9
Summa	72	5 349

Tabellen visar att det från anslagen i denna kategori under år 2001 utgick drygt 5,3 miljarder kronor till kommuner och landsting. Flest antal anslag i kategorin återfinns inom utgiftsområdena 19, 20, 21 och 23. Över hälften av de medel som går från anslagen i denna kategori kommer från utgiftsområdet 13, Arbetsmarknad. Andra utgiftsområden som svarar för större bidrag är utgiftsområdena 22, 19 och 18.

Gemensamt för anslagen är att de inte innehåller medel som kan sägas vara särskilt avsedda för kommuner eller landsting. Det har därför inte bedömts vara av intresse att försöka bedöma vilka av anslagen som går ut till *vissa* respektive *alla* kommuner och landsting. För alla anslagen gäller att de är verksamhetsanknutna.

Nedan redovisas hur anslagen fördelar sig på utgiftsområden. Utgiftsområden med fler än två anslag redovisas separat nedan. Med tanke på att anslagen i denna kategori har en väsentligt svagare koppling till kommuner kommenterar vi endast undantagsvis de enskilda anslagen. För de som är intresserade av en närmare beskrivning av de enskilda anslagen hänvisas till bilaga 2.

Tabell 3.14 Anslag inom utgiftsområde 19

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)
193301	Allmänna regionalpolitiska åtgärder	282,9	22
193307	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 1995-1999	188,3	27
193308	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000-2006	132,1	27
193309	Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till vissa kommuner	32,0	100
19A001 1998	Regionalpolitiska åtgärder	34,6	16
19A009 1998	Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn	6,2	100
19A011 2000	Regionalpolitiska insatser	4,7	16

Som framgår av anslagsbeteckningarna ovan utgörs två av anslagen inom detta utgiftsområde av EG-medel (anslagen 193307 och 193308).

Tabell 3.15 Anslag inom utgiftsområde 20

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)
202602	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	2,5	1
203401	Naturvårdsverket	2,1	1
203402	Miljöövervakning m.m.	0,2	0
203404	Sanering och återställning av förorenade områden	107,6	85
203405	Miljöforskning	1,2	2
203410	Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader	0,1	0
203411	Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning	1,4	2

Det enda större anslaget inom utgiftsområdet är anslaget 203404. Detta anslag avser ersättning till kommunerna för saneringsinsatser som dessa utför för statens räkning. Man kan säga att det rör sig om en form av tjänsteköp.

Tabell 3.16 Anslag inom utgiftsområde 21

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)
213502	Bidrag för att minska el-användning	11,4	15
213503	Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor	111,9	49
213505	Energiforskning	0,8	0
213506	Energiteknikstöd	1,7	1
213507	Introduktion av ny energiteknik	0,8	1
213510	Skydd för småskalig elproduktion	2,4	1
21B009 1999	Åtgärder för el- och värmeförsörjningen i Sydsverige	2,6	5

Tabell 3.17 Anslag inom utgiftsområde 23

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)
234206	Ersättningar för viltskador m.m	0,4	0
234305	Arealersättning och djurbidrag m.m.	9,3	0
234306	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	90,0	9
234310	Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	9,2	13
234311	Fiskevård	0,2	1
234401	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	5,2	0
234402	Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	4,2	0

Även inom detta område återfinns flera anslag som egentligen inte avser medel från den svenska staten utan som är EG-medel. Det gäller anslagen 234306, 234310 och 234402.

Tabell 3.18 Anslag inom utgiftsområde 17

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)
172801	Statens kulturråd	0,1	0
172803	Nationella uppdrag	1,1	14
172819	Bidrag till bild- och formområdet	0,5	2
172827	Bidrag till kulturmiljövård	35,3	14
172836	Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	0,6	2
172902	Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet m.m.	0,5	1

Tabell 3.19 Anslag inom utgiftsområde 9

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)
091401	Insatser mot aids	16,2	25
091404	Folkhälsoinstitutet	1,8	2
091407	Folkhälsopolitiska åtgärder	0,3	0
091603	Statsbidrag till vårdtjänst m.m.	76,1	45
092602	Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning	5,0	2

Tabell 3.20 Anslag inom utgiftsområde 16

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)
162501	Statens skolverk	0,3	0
162560	Högskolan i Trollhättan/ Uddevalla: Grundutbildning	4,2	3
162570	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	13,0	4
162579	Distansutbildningsmyndigheten	0,5	1
162580	Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	0,0	0

Tabell 3.21 Anslag inom utgiftsområde 24

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)
242602	Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	5,5	1
243802	Näringslivsutveckling	0,9	1
243806	Sveriges geologiska undersökning: Geovetenskaplig forskning	0,5	9
243906	Näringslivsutveckling i Östersjö-regionen	9,3	8
24A008 2000	Fortsatt program för småföretagsutveckling förnyelse och tillväxt	1,1	2

Tabell 3.22 Anslag inom utgiftsområde 13

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)
132203	Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader	810,6	16
132204	Särskilda insatser för arbetshandikappade	1 588,5	25
132206	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 1995–1999	151,6	31
132207	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000–2006	152,1	22

Inom detta utgiftsområden återfinns de två anslag inom kategorin som har största utbetalningarna till den kommunala sektorn, anslagen 132203 och 132204. När det gäller dessa anslag avser de ett antal insatser och verksamheter som är speciella för den kommunala sektorn, särskilt när det gäller insatser för ungdomar och funktionshindrade. Det finns dock inte på anslagsnivå några medel öronmärkta för dessa insatser och regelmässigt gäller i dessa fall att de är frivilligt för kommunerna (och i viss utsträckning även landstingen) om de vill delta i de olika aktiviteterna. Det är inte heller en uppseendeväckande hög andel av anslagen som går till dessa huvudmän med tanke på att den kommunala sektorn är en stor arbetsgivare.

Som framgår av anslagsbeteckningarna innefattar två av anslagen (132206 och 132207) EG-medel. I dessa anslag ingår dock även medel för s.k. medfinansiering från den svenska staten.

Tabell 3.23 Anslag inom utgiftsområde 18

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)
183101	Boverket	0,1	0
183102	Räntebidrag m.m.	621,4	37
183107	Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter	11,4	26
183201	Länsstyrelserna m.m.	1,1	0

Från anslaget 183102 utgår betydande belopp till den kommunala sektorn. Detta är knappast förvånande med tanke på att den kommunala sektorn bl.a. genom de allmännyttiga bostadsföretagen är stora fastighetsägare.

Tabell 3.24 Anslag inom utgiftsområde 22

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)
223602	Väghållning och statsbidrag	401,5	3
223604	Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter	75,1	1
223605	Från EG-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiska nätverk	23,4	84
223612	Rikstrafiken: Trafikupphandling	208,9	27

Anslaget 223605 utgörs av EG-medel.

Tabell 3.25 Anslag inom utgiftsområdena 1, 4, 5, 7, 8, 14 och 15

Beteckning	Namn	K/L-utfall (mkr)	Andel av tot.utf (%)
014601	Allmänna val	0,4	1
019005	Regeringskansliet m.m.	16,5	1
040415	Bidrag till brottsförebyggande arbete	4,1	59
050508	Svenska institutet	0,3	0
070801	Biståndsverksamhet	15,4	0
070901	Samarbete med Central- och Östeuropa	27,2	3
081001	Integrationsverket	1,1	1
081207	Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande	13,1	58
142402	Särskilda jämställdhetsåtgärder	1,9	9
152505	Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning	3,8	9
152507	Bidrag till vissa organisationer m.m.	0,7	3

Anslaget 081207 består som helhet av EG-medel.

3.5 Summering

Kartläggningen har visat att bidrag under år 2001 utgått från totalt 127 anslag till kommuner och landsting. Det totalt utbetalda beloppet uppgår till nästan 139 miljarder kronor.

Av tabellen nedan framgår hur anslagen fördelar sig på de olika kategorier som använts i kartläggningen.

Tabell 3.26 Antal anslag och utbetalt belopp under 2001, uppställt efter anslagskategorier

	Antal anslag	Totalt belopp (mkr)
Anslag <i>helt</i> avsedda för kommuner och landsting (kategori 1)	19	123 581
Anslag <i>delvis</i> avsedda för kommuner och landsting (kategori 2)	36	9 662
Övriga anslag med utbetalningar till den kommunala sektorn (kategori 3)	72	5 349
Samtliga	127	138 592

Det minsta antalet anslag, men det utan jämförelse största beloppet, återfinns i kategori 1. Kategori 3 bidrar med över hälften av anslagen men med mindre än fyra procent av det totalt utbetalda beloppet. Tabellen nedan visar skillnaden i storlek mellan anslagen.

Tabell 3.27 Antal anslag och belopp, uppställt efter från anslaget utbetalt belopp 2001, intervallindelad

Intervall (mkr)	Antal anslag	Belopp (mkr)
0 – 49	78	732
50 – 99	8	573
100 – 149	8	939
150 – 199	6	1 042
200 – 249	4	901
250 – 299	4	1 083
300 – 349	1	331
350 – 399	0	0
400 – 449	2	802
450 – 499	1	490
500 –	15	131 699
Summa	127	138 592

Flertalet anslag är relativt små. Mer än 60 procent av anslagen är på mindre än 50 miljoner kronor. Dessa anslag svarar tillsammans för cirka en halv procent av det utbetalda bidraget. Detta kan jämföras med att de femton största anslagen tillsammans svarar för mer än 95 procent av det utbetalda stödet.

Egentligen är skillnaderna ännu större än vad man kan utläsa av tabellen ovan. Hela 22 anslag omfattar mindre än 1 miljon kronor i utbetalt belopp och antalet anslag som är mindre än 5 miljoner kronor uppgår till en tredjedel av det totala antalet (43 anslag). I den andra änden gäller att de tre största anslagen tillsammans svarar för 116 miljarder kronor eller mer än 80 procent av det totalt utbetalda beloppet.

Av intresse är också att se hur bidragen till kommuner och lands-
ting fördelar sig mellan de olika utgiftsområdena. Detta framgår av tabellen nedan.

Tabell 3.28 Antal anslag och belopp, uppställt efter utgiftsområde

Utgiftsområde (UO)	Antal anslag	Belopp (mkr)
6, Totalförsvaret	6	463
8, Invandrare och flyktingar	8	2 826
9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg	16	19 100
13, Arbetsmarknad	4	2 703
16, Utbildning och universitetsforskning	16	7 272
17, Kultur, medier, trossamfund och fritid	17	1 380
18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	6	1 767
19, Regional utjämning och utveckling	8	725
20, Allmän miljö- och naturvård	8	446
21, Energi	8	184
22, Kommunikationer	5	809
23, Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	7	119
24, Näringsliv	5	17
25, Allmänna bidrag till kommuner	3	100 629
Övriga (1, 4, 5, 7, 10, 14 och 15)	10	153
Summa	127	138 592

Tabellen visar att antalet anslag är klart störst inom utgiftsområdena 9, 16 och 17, dvs. det som brukar benämnas skola, vård och omsorg. När det gäller utbetalt belopp ligger utgiftsområdet 25 i särklass. Detta är inte förvånande med tanke på att det är inom detta utgiftsområde som det generella statsbidraget ligger. Andra utgiftsområden med relativt stora belopp är utgiftsområdena 9 och 16. Med tanke på det stora antalet anslag är det utbetalda beloppet inom utgiftsområdet 17 förvånansvärt litet.

I den tidigare kartläggningen har vi bedömt om anslagen är verksamhetsanknutna eller inte. Som där framgått är nästan alla anslagen verksamhetsanknutna. Nedan redovisas hur anslagen fördelar sig utifrån denna dimension.

Tabell 3.29 Antal anslag och belopp, uppställt efter om anslaget är verksamhetsanknutet eller inte

	Antal anslag	Totalt belopp (mkr)
Icke verksamhetsanknutet	2	99 127
Verksamhetsanknutet	125	39 465
Samtliga	127	138 592

De icke verksamhetsanknutna anslagen är bara två, med de svarar för mer än 70 procent av det totalt utbetalda stödet. Som lätt inses är orsaken att det generella statsbidraget räknas till denna kategori.

I den tidigare redovisningen har vi även försökt bedöma om anslaget är avsett för alla eller endast vissa kommuner eller lands-ting. Det finns även anslag där båda dessa former förekommer. Dessa redovisas under rubriken blandad. Denna indelning har inte gjorts för de 72 anslagen som ingår i kategori 3. I tabellen nedan visas hur de 55 anslagen i kategorierna 1 och 2 fördelar sig utifrån denna indelning.

Tabell 3.30 Antal anslag och belopp, uppställt efter målgrupp

	Antal anslag	Totalt belopp (mkr)
Alla	18	99 463
Vissa	25	25 717
Blandad	12	8 063
Samtliga	55	133 243

Vanligast är att anslagen är avsedda för vissa kommuner/ lands-
ting. Den största summan återfinns dock bland anslagen avsedda
för alla. Även här är orsaken att det generella statsbidraget ingår i
denna grupp.

4 Jämförelser av statsbidragen mellan budgetåren 2001, 1997 och 1993/94

Föregående kapitel behandlar statsbidragen till kommuner och landsting under budgetåret 2001. I det här kapitlet jämför vi dessa statsbidrag med deras motsvarigheter under budgetåren 1997 och 1993/94.

Som tidigare har nämnts är ett anslag och ett statsbidrag inte synonyma begrepp. Ett anslag kan t.ex. innehålla flera statsbidrag. Vi har valt att i studien utgå från Ekonomistyrningsverkets underlag för 2001 (statsbudget inklusive tilläggsbudget och eventuella avdrag samt utfall). I detta underlag redovisas anslag och därför behandlar jämförelserna i det här kapitlet anslag i stället för statsbidrag. De jämförelser som kan göras mellan budgetåren har dock vissa förbehåll.

Eftersom uppgifterna från Ekonomistyrningsverket om transferringar till den kommunala sektorn endast finns tillgängliga för budgetåret 2001 sker våra jämförelser av anslag mellan budgetåren genom att resultaten från 2001 appliceras på 1997 respektive 1993/94. Det finns då en risk att anslagens inriktning och mottagare har förändrats från ett budgetår till ett annat. Denna risk kan naturligtvis inte helt elimineras, men vi har försökt minimera den genom att bedöma anslagens likheter och olikheter i budgetpropositioner och statsliggare från de tre budgetåren.

Liksom i föregående kapitel är anslagen här indelade i de tre kategorierna:

- *Kategori 1* består av de anslag som *i sin helhet* är avsedda för kommuner och landsting.
- *Kategori 2* omfattar anslag där *delar av anslaget* är avsett för kommuner eller landsting.
- *Kategori 3* innehåller anslag där det inte finns särskilt avsatta medel för kommuner eller landsting, men där det

finns registrerade utbetalningar till kommuner eller landsting.

Tyngdpunkten i nedanstående redovisning ligger på kategorierna 1 och 2. All kategorisering bygger på våra bedömningar. Som tidigare nämnts bör kategorierna och underkategorierna ses som beskrivande eftersom de inte har några tydliga gränser. Det betyder att anslagens kategoritillhörighet inte är given. De flesta anslagen kan entydigt hänföras till en kategori, men det finns en del anslag som skulle kunna tillhöra flera kategorier. Det är därför möjligt att kategorisera anslagen på andra sätt än de som vi har valt.

Alla anslag som behandlas i kapitlet, utom det generella statsbidraget och utjämningsbidraget, är enligt vår bedömning verksamhetsanknutna. Den första analysgrunden, om anslagen är verksamhetsanknutna eller icke verksamhetsanknutna, faller därmed bort. Vi behandlar endast den andra analysgrunden, om anslagens målgrupper är alla eller vissa kommuner och landsting eller blandade, dvs. delvis avsedda för vissa, delvis för alla kommuner och landsting. Indelningen i målgrupper nedan gäller för alla tre budgetåren, om inget annat framgår av texten.

Där så är möjligt gör vi också övergripande jämförelser mellan vårt underlag och de slutsatser om anslag som Kommunalekonomiska kommittén framförde i sitt betänkande (SOU 1991:98). Jämförelserna med kommitténs slutsatser sker endast inom kategorierna 1 och 2.

Anslagens fördelning i de tre kategorierna under de valda budgetåren behandlas nedan i varsitt avsnitt. Varje avsnitt avslutas med en kort sammanfattande kommentar. Därefter summeras huvudragen i hela kapitlet. Faktaunderlaget för samtliga 127 anslag som behandlas i kapitlet finns i bilaga 2.

4.1 Kategori 1: Anslag som i sin helhet är avsedda för kommuner och landsting

Enligt vår tidigare bedömning i kapitel 3 kan 19 anslag inom åtta utgiftsområden hänföras till kategori 1 under budgetåret 2001. Dessa anslag redovisas här uppställda efter utgiftsområde. Det utgiftsområde som innehåller flest anslag redovisas först.

Utgiftsområde 16, Utbildning och universitetsforskning

Tabell 4.1 Anslagens fördelning under budgetåren inom utgiftsområde 16, Utbildning och universitetsforskning

Anslag	2001	1997	1993/94	Målgrupp
161101, Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna	X	-	-	Vissa
162504, Program för IT i skolan	X	-	-	Alla
162508, Särskilda insatser på skolområdet	X	X	X	Blandad
162511, Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem	X	-	-	Alla
162572, Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	X	X	-	Vissa
Summa	5	2	1	

Fem anslag inom utgiftsområde 16 kan sägas tillhöra kategori 1. Som framgår av tabellen fanns två av dessa också under budgetåret 1997 och ett av dem även under budgetåret 1993/94.

Det anslag som har funnits under alla tre åren, 162508, är blandat och avser bl.a. bidrag för undervisning på sjukhus och bidrag för elever med funktionshinder. Inför budgetåret 1997 hade ett anslag, 162572, tillkommit jämfört med budgetåret 1993/94. Det anslaget är avsett för vissa landsting där undervisningssjukhus och liknande ansvarar för bl.a. tandläkar- och läkarutbildning. Anslaget kan betraktas som en form av tjänsteköp.

Inför budgetåret 2001 hade tre anslag tillkommit jämfört med budgetåret 1997. Två av dessa anslag, 162504 och 162511, är avsedda för alla kommuner och rör satsningar på IT-utveckling i skolan respektive ökad personaltäthet i barnomsorg och skola.

Båda dessa anslag kan ses som tillfälliga satsningar. Det sistnämnda anslaget ska enligt regeringen inordnas i det generella statsbidraget fr.o.m. år 2006 (prop. 2002/03:1, bilaga 4, s. 11, beslut i bet. 2002/03:FIU03, rskr 2002/03:87 och 2002/03:88). Det tredje anslaget, 161101, är avsett för vissa kommuner inom den tillfälliga storstadssatsningen.

Sammanfattningsvis är två av de fyra anslag som har tillkommit sedan budgetåret 1993/94 avsedda för alla kommuner och landsting medan två är avsedda för vissa kommuner och landsting. Flest anslag inom utgiftsområde 16 tillkom inför budgetåret 2001.

Utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid

Tabell 4.2 Anslagens fördelning under budgetåren inom utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid

Anslag	2001	1997	1993/94	Målgrupp
172804, Försöksverksamhet med ändrad regional fördelning av kulturpolitiska medel	X	-	-	Alla
172806, Bidrag till regional musik verksamhet samt regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner	X	X	X	Alla
172808, Bidrag till regional biblioteksverksamhet	X	X	X	Alla
172830, Bidrag till regionala museer	X	X	X	Alla
Summa	4	3	3	

Vi har funnit fyra anslag inom utgiftsområde 17 som kan hänföras till kategori 1. Som framgår av tabellen har tre av anslagen funnits även under budgetåren 1997 och 1993/94. Samtliga anslag är avsedda för alla landsting.

Det anslag som tillkom inför budgetåret 2001, 172804, finansierar sådan verksamhet hos landstingen i de fyra län där det pågår försöksverksamhet med regionala självstyrelseorgan som övriga landsting får statsbidrag för från andra kulturanslag inom politikområde 28. Vår bedömning är därför att även detta anslag bör ses som avsett för alla landsting.

Kommunalekonomiska kommittén föreslog att de dåvarande två bidragen till regional musikverksamhet samt regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner skulle inordnas i det generella bidraget till kommuner. Detsamma föreslogs för bidragen till regional biblioteksverksamhet och regionala museer (SOU 1991:98, bilaga 3, s. 64 ff). Vi har kategoriserat dessa anslag som verksamhetsanknutna och avsedda för alla kommuner respektive landsting.

Utgiftsområde 25, Allmänna bidrag till kommuner

Tabell 4.3 Anslagens fördelning under budgetåren inom utgiftsområde 25, Allmänna bidrag till kommuner

Anslag	2001	1997	1993/94	Målgrupp
259101, Generellt anslag till kommuner och landsting	X	X	-	Alla
259102, Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting	X	X	-	Vissa
259103, Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting	X	X	-	Vissa
Summa	3	3	0	

Inom utgiftsområde 25 kan tre anslag räknas till kategori 1. Som framgår av tabellen har dessa tre anslag funnits under budgetåren 2001 och 1997. Anslagen infördes i samband med att det nuvarande statsbidrags- och utjämningsystemet trädde i kraft i januari 1996. Två av anslagen, 259102 och 259103, är avsedda för vissa kommuner och landsting medan ett anslag, 259101, är avsett för alla kommuner och landsting.

Utgiftsområde 8, Invandrare och flyktingar

Tabell 4.4 Anslagens fördelning under budgetåren inom utgiftsområde 8, Invandrare och flyktingar

Anslag	2001	1997	1993/94	Målgrupp
081003, Kommunersättningar vid flyktingmottagande	X	X	X	Blandad
081101, Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna	X	-	-	Vissa
Summa	2	1	1	

Två anslag inom utgiftsområde 8 kan hänföras till kategori 1. Ett av dessa anslag, 081003, har som framgår av tabellen funnits under de tre valda budgetåren. Det är blandat och finansierar de extrakostnader som kan uppkomma i kommunerna vid flyktingmottagande. Inför budgetåret 2001 har ett anslag tillkommit inom utgiftsområdet. Anslaget, 081101, är avsett för vissa kommuner inom den tillfälliga storstadssatsningen.

Kommunalekonomiska kommittén föreslog att dåvarande mot- svarigheten till anslaget 081003 inte skulle inordnas i det gene- rella bidraget till kommuner eftersom ersättningen finansierade kostnader som i första hand är statens ansvar (SOU 1991:98, bi- laga 3, s. 74). Det anslaget är enligt vår bedömning verksamhets- anknutet och blandat.

Utgiftsområde 9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Tabell 4.5 Anslagens fördelning under budgetåren inom utgifts- område 9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Anslag	2001	1997	1993/94	Målgrupp
091302, Bidrag för läkemedels- förmånen	X	X ⁴	X ⁵	Alla
091606, Alternativ telefoni	X	X	X	Alla
Summa	2	2	2	

Vi har funnit två anslag inom utgiftsområde 9 som kan hänföras till kategori 1. Som framgår av tabellen har båda anslagen funnits under de tre valda budgetåren. Anslagen är avsedda för alla landsting. Det ena, 091302, finansierar statens ersättning för landstingens kostnader för prisnedsatta läkemedel. Det andra anslaget, 091606, innefattar ersättning för landstingens kostnader för bl.a. texttelefoner till döva och gravt hörselskadade personer.

⁴ Anslaget 13:2 ingick enligt vår bedömning tillsammans med anslaget 13:1 i anslaget A1 under budgetåret 1997.

⁵ Anslaget 13:2 förefaller ha ingått som tre anslagsposter i anslaget C1, huvudtitel 5, under budgetåret 1993/94.

Utgiftsområde 6, Totalförsvaret

Tabell 4.6 Anslaget fördelning under budgetåren inom utgiftsområde 6, Totalförsvaret

Anslag	2001	1997	1993/94	Målgrupp
060702, Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jord- skred och andra naturolyckor m.m.	X	X	X	Vissa
Summa	1	1	1	

Inom utgiftsområde 6 kan ett anslag, 060702, ses som i sin helhet avsett för kommuner och landsting. Som framgår av tabellen har det funnits under alla tre budgetåren. Anslaget är avsett för stöd till åtgärder för att förebygga bl.a. översvämningar och jordskred i vissa kommuner.

Utgiftsområde 18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Tabell 4.7 Anslaget fördelning under budgetåren inom utgiftsområde 18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Anslag	2001	1997	1993/94	Målgrupp
183202, Regionala självstyrelseorgan	X	-	-	Vissa
Summa	1	0	0	

Ett anslag kan sägas tillhöra kategori 1 inom utgiftsområde 18. Anslaget, 183202, finansierar ersättning till landstingen i de fyra län där det pågår försöksverksamhet med regionala självstyrelseorgan. Landstingen får ersättning för kostnader som uppstår när de utför förvaltningsuppgifter som annars ligger på länsstyrelserna. Under budgetåren 1997 och 1993/94 gick motsvarande medel ut till länsstyrelserna. Detta anslag har tillkommit inför budgetåret 2001. Vår bedömning att det är avsett för vissa landsting och närmast kan betraktas som en form av tillfälligt tjänsteköp.

Utgiftsområde 22, Kommunikationer

Tabell 4.8 Anslagens fördelning under budgetåren inom utgiftsområde 22, Kommunikationer

Anslag	2001	1997	1993/94	Målgrupp
223609, Driftbidrag till kommunala flygplatser	X	X	X	Vissa
Summa	1	1	1	

Vi har funnit ett anslag inom utgiftsområde 22 som kan sägas tillhöra kategori 1. Anslaget, 223609, har funnits under alla tre budgetåren och det är avsett för att ge bidrag till driften av flygplatser i vissa kommuner.

Kommunalekonomiska kommittén föreslog att dåvarande bidraget till kommunala flygplatser inte borde inordnas i det generella bidraget till kommuner eftersom det dels utgick för investeringar, dels hade ett särskilt regionalpolitiskt syfte (SOU 1991:98, bilaga 3, s. 87). Detta anslag är enligt vår bedömning verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner.

Sammanfattande kommentar

Det är möjligt att i kategori 1 under 2001 urskilja 19 anslag inom åtta utgiftsområden som i sin helhet är avsedda för kommuner och landsting. Dessa anslag fördelar sig på de valda budgetåren enligt följande tabell.

Tabell 4.9 Fördelning av anslag i kategori 1 över de tre budgetåren

Utgiftsområde	2001	1997	1993/94
16, Utbildning och universitetsforskning	5	2	1
17, Kultur, medier, trossamfund och fritid	4	3	3
25, Allmänna bidrag till kommuner	3	3	0
8, Invandrare och flyktingar	2	1	1
9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg	2	2	2
6, Totalförsvaret	1	1	1
18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	1	0	0
22, Kommunikationer	1	1	1
Summa	19	13	9

Det framgår av tabellen att antalet anslag inom denna kategori har mer än fördubblats sedan budgetåret 1993/94, från 9 till 19 anslag. Det tillkom något fler anslag mellan budgetåren 1997 och 2001 jämfört med perioden mellan budgetåren 1993/94 och 1997. Flest anslag har tillkommit inom utgiftsområde 16 mellan budgetåren 1997 och 2001. Fördelning av anslagen enligt de tre underkategorierna, avsedda för alla, vissa eller blandade, under de tre budgetåren framgår av följande tabell.

Tabell 4.10 Fördelning av anslagen i kategori 1 på målgrupper under budgetåren 2001, 1997 och 1993/94

Budgetår	Alla	Vissa	Blandade	Summa
2001	9	8	2	19
1997	6	5	2	13
1993/94	5	2	2	9

Tendensen som framgår av tabellen är att det framför allt är underkategorin avsedda för vissa kommuner och landsting som har ökat i omfattning sedan budgetåret 1993/94, från två till åtta anslag. Underkategorin avsedda för alla kommuner och landsting har också ökat under de tre budgetåren, från fem till nio anslag, medan underkategorin blandade är oförändrad.

Fem av de tio anslag som tillkommit inom kategori 1 sedan 1993/94 rör tillfälliga satsningar, t.ex. storstadssatsningen, försöksverksamheten med regionala självstyrelseorgan och personalförstärkningar i skolan och barnomsorgen. Sex av de tio anslagen är avsedda för vissa kommuner eller landsting medan fyra är avsedda för alla kommuner eller landsting. Det har således under perioden 1993/94–2001 tillkommit fler anslag som är avsedda för vissa än som är avsedda för alla kommuner och landsting. Den största ökningen totalt sett har skett mellan budgetåren 1997 och 2001.

Mellan budgetåren 1993/94 och 1997 tillkom fyra anslag. Av dessa är tre avsedda för vissa och ett för alla kommuner och landsting. De anslag som är avsedda för vissa kommuner eller landsting finansierar oftast bidrag till tillfälliga satsningar, t.ex. storstadssatsningen och försöksverksamhet med regionala själv-

styrelseorgan, eller bidrag för extraordinära händelser som förebyggande av jordskred.

4.2 Kategori 2: Anslag som delvis är avsedda för kommuner och landsting

Kategori 2 innehåller 36 anslag inom tio utgiftsområden under 2001, enligt vår tidigare bedömning i kapitel 3. Anslagen redovisas under respektive utgiftsområde. Det utgiftsområde som innehåller flest anslag redovisas först.

Utgiftsområde 9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Tabell 4.11 Anslagens fördelning under budgetåren inom utgiftsområde 9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Anslag	2001	1997	1993/94	Målgrupp
091301, Sjukvårdsförmåner m.m.	X	X ⁶	X ⁷	Blandad
091303, Bidrag till hälso- och sjukvård	X	X	X	Alla
091307, Socialstyrelsen	X	X	X	Vissa
091408, Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder	X	X ⁸	-	Alla
091602, Vissa anslag inom handikappområdet	X	X	X	Alla
091609, Statens institut för särskilt utbildningsstöd	X	X	-	Vissa
091701, Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	X	X ⁹	-	Blandad
091809, Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	X	X ¹⁰	-	Blandad
091803, Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa	X	-	-	Vissa
Summa	9	8	4	

⁶ Vår bedömning är att anslaget 13:1 ingick tillsammans med anslaget 13:2 i anslaget A1 under budgetåret 1997.

⁷ Anslaget 13:1 förefaller ha ingått som tre anslagsposter i anslaget C1, huvudtitel 5, under budgetåret 1993/94.

⁸ Enligt vår bedömning motsvaras anslaget 14:8 under 1997 av anslaget C1.

⁹ Anslaget 17:1 ingick sannolikt som en anslagspost i anslaget B1 under budgetåret 1997.

¹⁰ Vår bedömning är att anslaget 18:1 motsvaras av anslagspost 2 i anslaget D1 under 1997.

Enligt vår bedömning kan nio anslag inom utgiftsområde 9 hänföras till kategori 2. Åtta av dessa fanns också under budgetåret 1997 och fyra även under budgetåret 1993/94.

Två av de fyra anslag som har funnits under alla budgetåren, 091303 och 091602, är avsedda för alla landsting. De finansierar bl.a. ersättning för hälso- och sjukvård till sjukvårdshuvudmännen, bidrag för utvecklingsprojekt, rådgivning och annat stöd inom handikappområdet samt statsbidrag för tolktjänst. Av de två övriga anslagen är ett, 091301, blandat och innefattar ersättning till landstingen för bl.a. tandvård och öppen samt sluten vård. Det andra, 091307, är Socialstyrelsens myndighetsanslag som också används för utvecklingsprojekt i vissa kommuner och landsting.

Inför budgetåret 1997 tillkom fyra anslag. Två av dessa, 091701 och 091801, är blandade och avser utbildnings- och utvecklingsinsatser inom bl.a. socialtjänst och äldreomsorg. Ett anslag, 091609, är avsett för utveckling av samverkan inom handikappområdet i vissa kommuner och landsting. Det andra, 091408, är avsett för satsningar i alla kommuner och landsting inom ramen för regeringens nationella handlingsplan för att förebygga alkoholskador. Det anslag som tillkom inför budgetåret 2001, 091803, är avsett för den tillfälliga satsningen på åtgärder för hemlöshet i vissa kommuner.

Sammanfattningsvis har fem anslag tillkommit sedan budgetåret 1993/94. Av dessa är ett avsett för alla kommuner och landsting, två är avsedda för vissa kommuner och landsting och två är blandade.

Kommunalekonomiska kommittén föreslog att bidragen till allmän sjukvård m.m., ersättningen från sjukförsäkringen till sjukvårdshuvudmännen (Dagmar-ersättningen) och ersättningen för tandvård inte skulle förändras. Kommittén föreslog också att den del av bidraget till kommunernas missbrukar- och ungdomsvård som avser områdena där kommunerna ansvarar för prioritering och utformning borde inordnas i det generella bidraget till kommuner. Utvecklingsbidrag och bidrag för särskilda ungdomshem

och liknande borde däremot inte inordnas. (SOU 1991:98, bilaga 3, s. 23 f, 32, 44). Dessa anslag är av oss kategoriserade som verksamhetsanknutna och avsedda för alla landsting respektive blandade.

Utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid

Tabell 4.12 Anslagens fördelning under budgetåren inom utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid

Anslag	2001	1997	1993/94	Målgrupp
172501, Bidrag till folkbildningen	X	X	X	Vissa
172502, Bidrag till vissa handikappåtgärder inom folkbildningen	X	X	X	Vissa
172802, Bidrag till allmän kulturverksamhet	X	X	X	Blandad
172809, Litteraturstöd	X	X	X	Blandad
172810, Stöd till kulturtidskrifter	X	X	X	Alla
172818, Främjande av hemslojden	X	X	X	Vissa
173001, Stöd till idrotten	X	X	-	Vissa
Summa	7	7	6	

Vi har funnit sju anslag inom utgiftsområde 17 som kan sägas tillhöra kategori 2. Som framgår av tabellen har sex av dessa funnits med under budgetåren 2001, 1997 och 1993/94. Det är dels statsbidrag till folkhögskolor med landsting som huvudmän, 172501, och statsbidrag för särskilt kostnadskrävande utbildningsinsatser vid folkhögskolor för studerande med funktionshinder, 172502, dels olika statsbidrag till kultursektorn. Det anslag som tillkom inför budgetåret 1997, 173001, är avsett för bidrag till riksidsrottsgymnasier i vissa kommuner.

Kommunalekonomiska kommittén behandlade bidragen till folkbildningen och till vissa handikappåtgärder inom folkbildningen. I det första fallet ansåg kommittén att eftersom bidragen kan utgå till andra aktörer förutom kommuner och landsting borde bidraget inte inordnas i det generella bidraget till kommuner och landsting. Bidraget till vissa handikappåtgärder sågs av kommittén som statlig ersättning till den som anordnar folkbildning, oavsett om det är landsting eller inte. Detta bidrag borde därför inte inordnas i det generella bidraget (SOU 1991:98, bilaga 3, s.

59 f). De berörda anslagen är verksamhetsanknutna och avsedda för vissa landsting.

Utgiftsområde 16, Utbildning och universitetsforskning

Tabell 4.13 Anslagens fördelning under budgetåren inom utgiftsområde 16, Utbildning och universitetsforskning

Anslag	2001	1997	1993/94	Målgrupp
162502, Utveckling av skolväsende och barnomsorg	X	X ¹¹	X ¹²	Vissa
162512, Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola	X	X	-	Vissa
162515, Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning	X	X	-	Vissa
162516, Särskilda utbildningsinsatser för vuxna	X	X	-	Blandad
162569, Enskilda och kommunala högskoleutbildningar m.m.	X	X	-	Alla
162578, Internationella programkontoret för utbildningsområdet	X	X ¹³	-	Vissa
Summa	6	6	1	

Inom utgiftsområde 16 kan sex anslag urskiljas i kategori 2. Det anslag som har funnits alla tre budgetåren, 162502, är avsett för utvecklingsinsatser inom skolan i vissa kommuner.

Av de fem anslag som tillkom inför budgetåret 1997 är tre avsedda för vissa kommuner. Anslagen 162512 och 162515 avser bl.a. statsbidrag till riksinternatskolor, verksamhetsstöd till vissa riksrekryterande utbildningar med särskild inriktning samt försöksverksamhet och utvecklingsarbete inom vuxenutbildningsområdet. Anslaget 162578 utgör bidrag till skolor för utveckling av internationella kontakter. Ett anslag, 162516, är blandat och avser den särskilda vuxenutbildningsinsatsen. Detta anslag ska enligt regeringen inordnas i det generella statsbidraget fr.o.m. år 2005 (prop. 2002/03:1, bilaga 4, s. 13, beslut i bet.

¹¹ Anslaget 25:2 verkar motsvara dåvarande anslaget A2. Den inbördes fördelningen av belopp mellan anslagsposter varierar dock.

¹² Anslaget 25:2 förefaller överensstämma med dåvarande anslaget B4 under huvudtitel 8, även om den inbördes fördelningen mellan anslagsposter varierar.

¹³ Vår bedömning är att anslaget 25:78 motsvaras av anslaget A15 under 1997.

2002/03:FIU03, rskr 2002/03:87 och 2002/03:88). Det femte anslaget, 162569, finansierar statsbidrag till landstingen och Gotlands kommun för vårdhögskoleutbildning och kan närmast betraktas som en form av tjänsteköp.

Sammanfattningsvis har fem anslag tillkommit sedan budgetåret 1993/94. Tre av dessa är avsedda för bidrag till särskilda satsningar och utvecklingsverksamhet i vissa kommuner och landsting. Ett anslag är blandat och ett är avsett för alla landsting.

Kommunalekonomiska kommittén behandlade bidraget till kommunala högskoleutbildningar, nuvarande 162569, men ansåg att det inte borde inordnas i det generella bidraget till kommuner och landsting. De främsta skälen till det var enligt kommittén att riksdagen beslutar om utbildningarnas volym och innehåll, och därmed indirekt om landstingens kostnader. Bidraget ansågs därför inte gå till en verksamhet där landstingen har ansvaret för att besluta om omfattning och prioritering av medel (SOU 1991:98, bilaga 3, s. 57). Det anslaget är enligt vår bedömning verksamhetsanknutet och avsett för alla landsting.

Utgiftsområde 6, Totalförsvaret

Tabell 4.14 Anslagens fördelning under budgetåren inom utgiftsområde 6, Totalförsvaret

Anslag	2001	1997	1993/94	Målgrupp
060604, Funktionen Civil Ledning	X	X	X ¹⁴	Blandad
060606, Funktionen Befolknings- skydd och räddningstjänst	X	X	X	Blandad
060609, Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.	X	X	X	Alla
060703, Statens räddningsverk: Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.	X	X	X ¹⁵	Vissa
060704, Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor	X	-	-	Alla
Summa	5	4	4	

¹⁴ Anslaget motsvarades 1993/94 av anslaget G1 under huvudtitel 4 samt anslaget G2 förutom ADB-medel.

¹⁵ Anslaget H4 under huvudtitel 4 var under budgetåret 1993/94 ett tusenkronors-anslag samtidigt som Statens Haverikommission var avgiftsfinansierad och skulle täcka sina rörliga kostnader.

Inom utgiftsområde 6 finns fem anslag som kan räknas till kategori 2. Fyra av dessa har funnits under de tre budgetåren. Ett anslag har tillkommit inför budgetåret 2001.

Två av de fyra anslag som har funnits under alla budgetåren, 060604 och 060606, är blandade. De finansierar bl.a. ersättning för kommunernas beredskapsförberedelser, bidrag till kommunal teknisk försörjning och byggande av ledningsplatser. Ett anslag, 060609, är avsett för beredskapsförberedelser och utbildning av personal i alla landsting. Ett anslag, 060703, ett är avsett för ersättning för större räddningstjänstinsatser i vissa kommuner. Det anslag som tillkom inför budgetåret 2001, 060704, finansierar utbildning av deltidsbrandmän för alla kommuner.

Kommunalekonomiska kommittén föreslog att bidraget som består av ersättning till kommuner för beredskapsplanläggning, nuvarande 060604, borde inordnas i det föreslagna generella bidraget till kommuner. Vidare föreslog kommittén att den del av nuvarande anslag 060609 som avser planeringsverksamhet skulle inordnas i det generella bidraget, medan bidraget till utbildnings- och övningsverksamhet inte skulle inordnas (SOU 1991:98, bilaga 3, s. 12 f, 34). Det förstnämnda anslaget är enligt vår kategorisering verksamhetsanknutet och avsett för alla kommuner medan det andra är verksamhetsanknutet och avsett för alla landsting.

Utgiftsområde 8, Invandrare och flyktingar

Tabell 4.15 Anslagens fördelning under budgetåren inom utgiftsområde 8, Invandrare och flyktingar

Anslag	2001	1997	1993/94	Målgrupp
081002, Integrationsåtgärder	X	-	-	Vissa
081202, Mottagande av asylsökande	X	X	X ¹⁶	Alla
081203, Migrationspolitiska åtgärder	X	X	X	Blandad
084701, Åtgärder för nationella minoriteter	X	-	-	Vissa
Summa	4	2	2	

¹⁶ Anslaget 12:2 motsvarades enligt vår bedömning under budgetåret 1993/94 delvis av anslaget D4 under huvudtitel 11.

Vi har funnit fyra anslag inom utgiftsområde 8 som kan hänföras till kategori 2. Två av dessa, 081202 och 081203, har funnits under alla tre budgetåren och de finansierar bl.a. kommunernas och landstingens kostnader för boende, ersättningar för lämnat bistånd, informationsinsatser, schablonersättning för sjukvård och ersättning för kostnadskrävande vård till kommuner och landsting.

De två övriga anslagen tillkom inför budgetåret 2001. Det ena, 081002, avser bl.a. utvecklingsprojekt för att förbättra introduktionen av nyanlända invandrare och för att främja etnisk mångfald i vissa kommuner. Det andra anslaget, 084701, finansierar särskilt stöd till vissa kommuner och ett landsting för att stödja användningen av samiska, finska och meänkieli. Båda anslagen som har tillkommit är avsedda för vissa kommuner och landsting.

Utgiftsområde 10, Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Tabell 4.16 Anslagets fördelning under budgetåren inom utgiftsområde 10, Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Anslag	2001	1997	1993/94	Målgrupp
101901, Sjukpenning och rehabilitering m.m.	X	X ¹⁷	X ¹⁸	Blandad
Summa	1	1	1	

Det finns inom kategori 2 ett anslag under utgiftsområde 10. Anslaget, 101901, har funnits under alla tre budgetåren och det är blandat. Från anslaget utgår bl.a. ersättning till sjukvårdshuvudmännen enligt Dagmar-överenskommelsen för 2001, medel till försöksverksamheter (SOCSAM m.fl.), sjukförsäkring och rehabiliteringsersättning.

¹⁷ Anslaget A1, anslagsposterna 1-3, under budgetåret 1997 förefaller ha samma inriktning som anslaget 19:1 under budgetåret 2001, med den skillnaden att anslagsposten 1 (sjukpenning) är dubbelt så stor 2001 som 1997.

¹⁸ Anslaget C1 under huvudtitel 5, anslagsposterna 1 och 2, verkar överensstämma med motsvarande anslagsposter under budgetåren 1997 och 2001, förutom att anslagsposterna är betydligt mindre 1993/94 jämfört med 1997.

Utgiftsområde 18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Tabell 4.17 Anslaget fördelning under budgetåren inom utgiftsområde 18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Anslag	2001	1997	1993/94	Målgrupp
183401, Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	X	-	-	Alla
Summa	1	0	0	

Vi har funnit ett anslag inom utgiftsområde 18 som kan räknas till kategori 2. Anslaget, 183401, har tillkommit inför budgetåret 2001. Det är en tillfällig satsning med statliga bidrag till alla kommuner för deras deltagande i arbetet med att öka den ekologiska hållbarheten i samhället.

Utgiftsområde 19, Regional utjämning och utveckling

Tabell 4.18 Anslaget fördelning under budgetåren inom utgiftsområde 19, Regional utjämning och utveckling

Anslag	2001	1997	1993/94	Målgrupp
193701, IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m	X	-	-	Vissa
Summa	1	0	0	

Det anslag som enligt vår bedömning tillhör kategori 2 inom utgiftsområde 19 har tillkommit inför budgetåret 2001. Anslaget, 193701, är avsett för statsbidrag till vissa kommuner för utbyggnad av bredband där marknaden inte förväntas bygga ut bredbandsnätet.

Utgiftsområde 20, Allmän miljö- och naturvård

Tabell 4.19 Anslaget fördelning under budgetåren inom utgiftsområde 20, Allmän miljö- och naturvård

Anslag	2001	1997	1993/94	Målgrupp
203403, Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden	X	-	-	Vissa
Summa	1	0	0	

Inom utgiftsområde 20 kan ett anslag hänföras till kategori 2. Anslaget, 203403, har tillkommit inför budgetåret 2001 och det är avsett för bidrag till kalkning av sjöar och vattendrag samt säkerställande av mark för naturvårdsändamål i vissa kommuner. Anslaget kan betraktas som en form av tjänsteköp.

Utgiftsområde 21, Energi

Tabell 4.20 Anslagets fördelning under budgetåren inom utgiftsområde 21, Energi

Anslag	2001	1997	1993/94	Målgrupp
213504, Åtgärder för effektivare elanvändning	X	X	-	Vissa
Summa	1	1	0	

Det anslag som enligt vår bedömning tillhör kategori 2 inom utgiftsområde 21 har tillkommit inför budgetåret 1997. Anslaget, 213504, är avsett för vissa kommuner och finansierar bl.a. bidrag till minskad energianvändning och effektivisering samt kommunal energirådgivning.

Sammanfattande kommentar

Enligt vår bedömning kan 36 anslag inom tio utgiftsområden sägas tillhöra kategori 2 under budgetåret 2001. Fördelningen av dessa anslag på de tre budgetåren framgår av följande tabell.

Tabell 4.21 Fördelning av anslagen i kategori 2 under de tre budgetåren

Utgiftsområde	2001	1997	1993/94
9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg	9	8	4
17, Kultur, medier, trossamfund och fritid	7	7	6
16, Utbildning och universitetsforskning	6	6	1
6, Totalförsvaret	5	4	4
8, Invandrare och flyktingar	4	2	2
10, Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	1	1	1
18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	1	0	0
19, Regional utjämning och utveckling	1	0	0
20, Allmän miljö- och naturvård	1	0	0
21, Energi	1	1	0
Summa	36	29	18

Antalet anslag inom denna kategori har enligt tabellen fördubblats sedan budgetåret 1993/94, från 18 till 36 anslag. Den största ökningen har skett mellan budgetåren 1993/94 och 1997 då elva anslag tillkom. Ökningarna har varit störst mellan budgetåren 1993/94 och 1997 inom utgiftsområdena 9 och 16. Anslagens underkategorier under de tre budgetåren redovisas i följande tabell.

Tabell 4.22 Fördelning av anslagen i kategori 2 på målgrupper under budgetåren 2001, 1997 och 1993/94

Budgetår	Alla	Vissa	Blandade	Summa
2001	9	17	10	36
1997	7	12	10	29
1993/94	5	6	7	18

Tendensen är, som tabellen visar, att flest anslag har tillkommit i underkategorin anslag avsedda för vissa kommuner och landsting sedan budgetåret 1993/94. Antalet har där ökat från 6 till 17 anslag. Antalet anslag inom underkategorin avsedda för alla kommuner och landsting har också ökat relativt mycket, från fem till nio anslag, medan antalet anslag inom underkategorin blandade har ökat minst.

Av de elva anslag som har tillkommit mellan budgetåren 1993/94 och 1997 är sex avsedda för vissa kommuner och landsting, tre är blandade och två är avsedda för alla kommuner och landsting. Mellan budgetåren 1997 och 2001 tillkom sju anslag. Av dessa är fem avsedda för vissa kommuner och landsting och två är avsedda för alla kommuner och landsting.

Liksom inom kategori 1 ovan har det inom kategori 2 tillkommit fler anslag som är avsedda för vissa kommuner och landsting än anslag som är avsedda för alla kommuner och landsting eller blandade. De anslag som är avsedda för vissa kommuner eller landsting rör ofta tillfälliga satsningar, t.ex. lokala investeringsprogram och åtgärder för hemlösa, eller utvecklingsprojekt inom exempelvis socialtjänsten eller främjande av etnisk mångfald.

4.3 Kategori 3: Anslag med registrerade utbetalningar till kommuner och landsting

Enligt vår tidigare bedömning kan 72 anslag inom 18 utgiftsområden räknas till kategori 3 under budgetåret 2001. Följande tabell ger en översiktlig bild av hur många anslag i denna kategori som har funnits under budgetåren 2001, 1997 och 1993/94.

Tabell 4.23 Fördelning av anslagen i kategori 3 under budgetåren 2001, 1997 och 1993/94

Utgiftsområde	2001	1997	1993/94
19, Regional utjämning och utveckling	7	3	2
20, Allmän miljö- och naturvård	7	6	6
21, Energi	7	2	2
23, Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	7	5	2
17, Kultur, medier, trossamfund och fritid	6	6	4
9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg	5	4	4
16, Utbildning och universitetsforskning	5	4	0
24, Näringsliv	5	3	2
13, Arbetsmarknad	4	3	2
18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	4	3	1
22, Kommunikationer	4	2	2
1, Rikets styrelse	2	2	2
7, Internationellt bistånd	2	2	2
8, Invandrare och flyktingar	2	1	1
15, Studiestöd	2	1	0
4, Rättsväsende	1	1	1
5, Utrikesförvaltning och internationell samverkan	1	1	1
14, Arbetsliv	1	1	1
Summa	72	50	35

Det bör återigen påtalas att tabellen bygger på våra bedömningar av att anslagen under de två första budgetåren har samma övergripande inriktning och samma mottagare som under budgetåret 2001. Underlaget är dessutom betydligt mindre omfattande för dessa budgetår jämfört med år 2001. Siffrorna i tabellen bör således betraktas med försiktighet.

Enligt tabellen har antalet anslag inom denna kategori mer än fördubblats sedan budgetåret 1993/94, från 35 till 72 anslag. Den största ökningen har, liksom i kategori 1, skett mellan budgetåren 1997 och 2001 då 22 anslag tillkom. Sett över alla tre budgetåren har de flesta nya anslag tillkommit inom utgiftsområdena 19, 21, 23 och 24.

4.4 Summering

Vi har genom kartläggningen funnit totalt 127 anslag från vilka det har utgått bidrag till kommuner och landsting under 2001. Följande tabell visar hur dessa anslag fördelar sig på de tre kategorierna under de tre budgetåren.

Tabell 4.24 Fördelning på anslagskategorierna av det totala antalet anslag under budgetåren 2001, 1997 och 1993/94

Budgetår	Kategori 1	Kategori 2	Kategori 3	Summa
2001	19	36	72	127
1997	13	29	50	92
1993/94	9	18	35	62

Utvecklingen av anslag som på något sätt berör kommuner och landsting är tydlig i tabellen: Dessa anslag har totalt sett mer än fördubblats mellan budgetåren 1993/94 och 2001, från 62 till 127 anslag. Antalet anslag har också fördubblats eller mer än fördubblats inom varje kategori under den perioden. Anslagen i kategorierna 1 och 3 har totalt sett ökat mest i antal mellan budgetåren 1997 och 2001. Den största ökningen av antalet anslag i kategori 2 har däremot skett mellan budgetåren 1993/94 och 1997.

Siffran 62 anslag från budgetåret 1993/94 kan tyckas sammanfalla väl med Kommunalekonomiska kommittén som behandlade 64 specialdestinerade statsbidrag (SOU 1991:98, s. 135, bilaga 3, s. 89 ff). Siffrorna kan dock inte jämföras med varandra eftersom vi har använt andra definitioner och delvis andra tillvägagångssätt än Kommunalekonomiska kommittén.

Alla anslag, utom det generella statsbidraget och utjämningsbidraget, är verksamhetsanknutna. Denna analysgrund behandlas därför inte närmare här. Den andra analysgrunden, om anslagen är avsedda för alla, vissa eller blandade, har endast tillämpats för kategorierna 1 och 2. Utvecklingen av denna analysgrund under de tre budgetåren framgår av tabellen.

Tabell 4.25 Målgrupper för anslagen i kategorierna 1 och 2 under budgetåren 2001, 1997 och 1993/94

Budgetår	Alla	Vissa	Blandade	Summa
2001	18	25	12	55
1997	13	17	12	42
1993/94	10	8	9	27

Tendensen är, enligt tabellen, att underkategorin avsedda för vissa kommuner och landsting har ökat mest mellan budgetåren 1993/94 och 2001. Antalet anslag i den underkategorin har mer än tredubblats, från 8 till 25 anslag. Underkategorin avsedda för alla kommuner och landsting har ökat markant, från 10 till 18 anslag, medan underkategorin blandade har ökat något mindre, från 9 till 12 anslag.

Under perioden som vi har undersökt, från budgetåret 1993/94 t.o.m. budgetåret 2001, har det totala antalet verksamhetsanknutna anslag som berör kommunal sektor alltså mer än fördubblats. Framför allt är det anslag avsedda för vissa kommuner eller landsting som har ökat i antal.

Det kan konstateras att denna utveckling inte stämmer överens med de principer som Kommunalekonomiska kommittén framförde i sitt betänkande (SOU 1991:98, s. 126) eller med vad regeringen skriver i budgetpropositionen för 2003 (prop. 2002/03:1, bilaga 4, s. 8). Av dessa och andra dokument framgår att den grundläggande principen är att statsbidrag till kommunal sektor ska ges som generella bidrag och att specialdestinerade bidrag kan vara motiverade i vissa fall.

Den totala ökningen av antalet anslag inom kategorierna 1, 2 och 3 fördelad på utgiftsområden redovisas i följande tabell.

Tabell 4.26 Fördelning av anslagen i kategorierna 1, 2 och 3 under budgetåren 2001, 1997 och 1993/94

Utgiftsområde	2001	1997	1993/94
17, Kultur, medier, trossamfund och fritid	17	16	13
9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg	16	14	10
16, Utbildning och universitetsforskning	16	12	2
8, Invandrare och flyktingar	8	4	4
19, Regional utjämning och utveckling	8	3	2
20, Allmän miljö- och naturvård	8	6	6
21, Energi	8	3	2
23, Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	7	5	2
6, Totalförsvaret	6	5	5
18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	6	3	1
22, Kommunikationer	5	3	3
24, Näringsliv	5	3	2
13, Arbetsmarknad	4	3	2
25, Allmänna bidrag till kommuner	3	3	0
1, Rikets styrelse	2	2	2
7, Internationellt bistånd	2	2	2
15, Studiestöd	2	1	0
4, Rättsväsende	1	1	1
5, Utrikesförvaltning och internationell samverkan	1	1	1
10, Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	1	1	1
14, Arbetsliv	1	1	1
Summa	127	92	62

Som tabellen visar innehåller utgiftsområdena 17, 16 och 9 flest anslag som på något sätt berör kommuner och landsting. De två sistnämnda utgiftsområdena avser verksamheter som är obligatoriska för kommuner och landsting. Totalt sett har anslagens antal ökat mest mellan budgetåren 1997 och 2001, från 92 till 127 anslag. Antalet anslag har under denna period ökat mest inom utgiftsområdena 19, 21, 8 och 16. Mellan budgetåren 1993/94 och 1997 har antalet anslag också ökat markant, främst inom utgiftsområdena 16, 23 och 9.

5 Samverkan mellan statsbidragen och utjämningsystemet

I vårt uppdrag från Utjämningskommittén ingår att analysera om några av statsbidragen till kommuner och landsting (inklusive den åldersrelaterade delen av det generella statsbidraget) har en konstruktion som påverkar utjämnningen mellan kommuner och landsting samt att bedöma omfattningen av denna eventuella påverkan.

Innan vi går in på en sådan analys har vi dock bedömt det som nödvändigt att lämna en beskrivning av det kommunala statsbidrags- och utjämningsystemet. Med tanke på systemets komplexitet begränsar vi beskrivningen till att enbart behandla de faktorer och aspekter i systemet som kan bedömas ha betydelse för den här aktuella analysen. För en mer allmänt hållen beskrivning av systemet hänvisas till kapitel 2.

5.1 Grunddragen i systemet

Statsbidrags- och utjämningsystemet består av fyra delar: inkomstutjämning, kostnadsutjämning, generellt statsbidrag och införanderegler. Utjämningsystemet består av två separata delsystem, ett för kommunerna och ett för landstingen.

Syftet med *inkomstutjämnningen* är att garantera alla kommuner och landsting ett lika stort skatteunderlag per invånare oavsett storleken på det egna skatteunderlaget. De kommuner eller landsting som har ett skatteunderlag per invånare som är lägre än genomsnittet i riket får ett bidrag, medan de kommuner eller landsting som har ett högre skatteunderlag per invånare får betala en avgift.

Kostnadsutjämnningen syftar till att utjämna för de strukturella behovs- och kostnadsskillnaderna. Systemet skall således inte utjämna för faktiska kostnadsskillnader utan ser endast till skillnader som kommunerna och landstingen själva inte kan råda

över. Kommuner eller landsting som har en ogynnsam struktur erhåller ett bidrag medan de som hade en gynnsam struktur får betala en avgift. I likhet med inkomstutjämnningen motsvarar summan av bidragen i princip summan av avgifterna och gör utjämnningen statsfinansiellt neutral.

De generella statsbidragen består av ett invånarrelaterat bidrag till kommunerna respektive till landstingen. Det invånarrelaterade bidraget fördelas till alla kommuner och landsting med ett lika stort belopp per invånare. Sedan år 1997 utgår också ett åldersbaserat statsbidrag till kommunerna.

Införandereglerna syftar till att begränsa genomslaget av de senaste årens bidragsförändringar och få till stånd en infasning till det rådande utjämningsystemet. Införandereglerna består av fasta införandetillägg och rörliga införandetillägg/-avdrag. De fasta införandetilläggen finansieras genom en minskning av det generella statsbidraget.

5.2 Utgångspunkter för vår analys

Grundfrågan för analysen

Som framgått av beskrivningen ovan är det samlade målet för utjämningsystemet att ge alla kommuner och landsting likvärdiga ekonomiska förutsättningar att tillhandahålla sina invånare service oberoende av inkomstförhållanden och opåverkbara strukturella förhållanden. För att genomföra vår analys av om några av statsbidragen genom sin konstruktion påverkar utjämnningen väljer vi att anta att systemet verkligen lever upp till detta mål. Den grundfråga vi har att besvara i vår analys i detta kapitel blir då följande:

Hur kan staten tillföra ekonomiska resurser till kommuner och landsting utan att rubba den balans som utjämningsystemet förutsätts ha åstadkommit?

Innan vi går in på att besvara denna fråga finns ett behov av att kort kommentera en del av statsbidrags- och utjämningsystemet, nämligen de s.k. införandereglerna.

Som tidigare framkommit innebär införandereglerna att man genom ett system med rörliga införandetillägg/-avdrag och fasta införandetillägg förhindrar att utjämningsystemet slår igenom fullt ut. Man kan därför säga att införandereglerna som helhet definitionsmässigt motverkar den resursfördelning som utjämningsystemet är tänkt att leda till. Av detta skäl kommer vi i den fortsatta analysen i detta kapitel att bortse från införandereglerna när vi talar om effekterna av och på utjämningsystemet.

Klassificering av statsbidragen

Som grund för den fortsatta analysen använder vi oss av de begrepp och klassificeringsgrunder som utnyttjats i tidigare kapitel.

I den tidigare kartläggningen delade vi in anslagen i tre olika kategorier. Kategori 1 och 2 avser anslag som helt eller delvis var avsedda som bidrag till kommuner eller landsting. Till kategori 3 räknades anslag där det finns registrerade utbetalningar till kommuner eller landsting men där anslaget inte kan sägas vara avsett som bidrag till dessa huvudmän. Eftersom vi här analyserar effekterna av statsbidragen till kommuner och landsting har vi inte anledning att annat än undantagsvis kommentera anslag som ingår i kategori 3.

Det finns inte heller något behov av att här göra någon uppdelning mellan anslag som hör till kategori 1 och 2; i båda fallen är större eller mindre delar av anslaget avsett som bidrag till kommuner eller landsting. Detta innebär att när vi i fortsättningen i detta kapitel redovisar antalet anslag i olika grupper innefattar det anslagen från både kategori 1 och kategori 2.

För enkelhetens skull använder vi fortsättningsvis i huvudsak beteckningen statsbidrag i stället för anslag.

Den uppdelning som är av betydelse för analysen i detta kapitel är om bidraget är *verksamhetsanknutet eller ej*, respektive om det är avsett för *alla* kommuner/landsting eller endast för *vissa*.

Med denna uppdelning kan statsbidragen delas in i följande fyra grupper:

- *Icke verksamhetsanknutna* statsbidrag avsedda för *alla* kommuner eller landsting,
- *Verksamhetsanknutna* statsbidrag avsedda för *alla* kommuner eller landsting,
- *Icke verksamhetsanknutna* statsbidrag avsedda för *vissa* kommuner eller landsting, samt
- *Verksamhetsanknutna* statsbidrag avsedda för *vissa* kommuner eller landsting.

5.3   Analys av statsbidragens påverkan på utjämningen

I detta avsnitt analyseras hur statsbidragen i de olika grupperna påverkar den resursfördelning som utjämningssystemet resulterat i. Eftersom vi inte har funnit några statsbidrag som inte är verksamhetsanknutna och riktade till vissa kommuner eller landsting behandlas inte detta alternativ.

Icke verksamhetsanknutna statsbidrag avsedda för alla

I vår kartläggning är det endast ett anslag – det generella statsbidraget till kommuner och landsting – som inte är verksamhetsanknutet och som är avsett för *alla* kommuner och landsting.

Det generella statsbidraget är en integrerad del i det nuvarande statsbidrags- och utjämningssystemet. I flertalet av de utredningar som legat till grund för dagens utjämningssystem har man framhållit att statsbidragen till den kommunala sektorn så långt möjligt bör ges utan verksamhetsanknytning och till alla. Det man förordat är ett bidrag som utgår med ett enhetligt belopp per invånare till samtliga kommuner respektive landsting.

De motiv som framförts för att statsbidragen ska ges i generell form är i första hand att kommuner och landsting måste få större frihet att själva utforma, organisera och prioritera sin verksamhet.

I Kommunalekonomiska kommitténs betänkande (SOU 1991:98) framhålls att det är en förutsättning för att den kommunala verksamheten ska kunna förnyas och effektiviseras inom de i framtiden begränsade ekonomiska resurserna. Utredningen säger också att ett generellt statsbidragssystem är viktigt eftersom det ger kommuner och landsting ett ökat ansvar för sin verksamhet (för en närmare beskrivning av innehållet i kommitténs betänkande hänvisas till kapitel 2).

Även bortsett från de synpunkter som framkommit ovan och som kan sägas beröra frågor som ligger utanför den analys som görs i detta kapitel framgår åtminstone indirekt av de olika utredningarna att de inte anser att statsbidrag som ges utan verksamhetsanknytning och med ett enhetligt belopp per invånare till alla leder till en snedvridning av utjämningen. Detta är en uppfattning som även vi delar.

Verksamhetsanknutna statsbidrag avsedda för alla

I vår kartläggning är det ett drygt femtontal anslag som är verksamhetsanknutna och avsedda för *alla* kommuner eller landsting. Antalet statsbidrag i denna grupp är dock större – cirka 25 – eftersom en del av anslagen omfattar flera olika bidrag.

Huvuddelen av statsbidragen i denna grupp utgår för aktiviteter eller verksamheter som inte omfattas av kostnadsutjämningen. Anledningen till att de inte ingår i kostnadsutjämningen är i flertalet fall att det rör sig om verksamheter som inte är obligatoriska för huvudmännen att bedriva. Det största antalet bidrag i denna grupp återfinns inom kulturområdet, men det finns också ett antal bidrag inom utgiftsområdet Totalförsvar och området Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

En del av dessa bidrag ersätter fullt ut kostnader som kommuner eller landsting haft för en viss verksamhet. Det gäller t.ex. bidraget för läkemedelsförmåner (anslag 091303). Hur ersättningsbeloppet räknas fram varierar dock. I vissa fall ersätts den faktiska kostnaden, medan man i andra fall använder sig av en schablonkostnad. Föga förvånande är vår bedömning att statsbidrag som utgår på dessa villkor inte snedvrider utjämningen. Detta under förutsättning att alla bidragsmottagare har samma

möjligheter och samma begränsningar när det gäller att söka och erhålla bidraget.

Vanligast är det med statsbidrag som endast ersätter en del av kostnaden för en verksamhet. Även i detta fall anser vi att bidraget inte rubbar resultatet av utjämningen. Våra motiv för denna bedömning är i korthet följande.

Det är bara om huvudmännens kostnader för dessa verksamheter (räknat i kronor per invånare) skiljer sig åt som denna fråga över huvud taget är aktuell. Beror eventuella kostnadsskillnader på att en huvudman valt en högre service- eller ambitionsnivå för en viss verksamhet än andra är det rimligt att huvudmannen själv får stå för denna merkostnad. Så är fallet även för de verksamheter som omfattas av kostnadsutjämningen. De statsbidrag som vi här talar om ger i regel inte heller någon kompensation för kostnadsskillnader som beror på strukturella faktorer. Vi kan då konstatera att någon sådan kompensation inte heller skulle ha skett om bidraget ingått i det generella statsbidraget eller över huvud taget inte utgått.

Inom gruppen verksamhetsanknutna bidrag som utgår till alla kommuner eller landsting finns ett tiotal statsbidrag som utgår till verksamheter som ingår i kostnadsutjämningen. Som tidigare framgått finns även en åldersrelaterad del av det generella statsbidraget som går ut till kommunerna. Det åldersbaserade statsbidraget fördelas med ett enhetligt belopp per invånare inom åldersgrupperna 7–15, 16–18, 65–74, 75–84 samt 85 år och äldre i kommunen. Med denna konstruktion kan man hävda att även detta bidrag kan ses som verksamhetsanknutet och då närmast avsett för insatser inom skolan respektive äldreomsorgen.

Det har funnits en omfattande kritik mot riktade statsbidrag avsedda för kommunala kärnverksamheter, dvs. i stort sett de verksamheter som omfattas av kostnadsutjämningen. Kritiken har i första hand inriktats mot att denna form av styrning är ett ingrepp i den kommunala självstyrelsen och i kommunernas och landstingens ansvar för den egna verksamheten. Det har även före-

kommit påståenden att dessa statsbidrag motverkar utjämningen. Vi delar inte den sistnämnda uppfattningen.

Genom statsbidrags- och utjämningsystemet ges kommuner och landsting ekonomiska resurser att bedriva en verksamhet på en viss given ambitionsnivå. Om alla kommuner och landsting agerat i enlighet med vad som systemet förutsätter borde man kunna säga att ett tillskott i form av särskilda statsbidrag till de här aktuella verksamheterna inte har till syfte att betala för denna givna ambitionsnivå, utan i stället förutsätts leda till en generell höjning av denna nivå, kvalitativt eller kvantitativt. Om de särskilda statsbidragen har denna effekt menar vi att bidragen inte kan sägas motverka utjämningen. Det finns dock ett antal reservationer som måste göras i detta sammanhang.

En första förutsättning för vår slutsats är att de medel som utgår i statsbidrag verkligen blir ett tillskott till avsedd verksamhet och inte används i något annat syfte eller inom ett annat verksamhetsområde; Något som kan vara svårt att garantera och att följa upp. Vidare förutsätts att bidraget fördelas på ett sätt som svarar mot de kostnader som de enskilda kommunerna eller landstingen kan förväntas ha för den tillkommande verksamheten. Bäst vore egentligen om dessa medel fördelades utifrån de grunder som gäller inom motsvarande modell i kostnadsutjämningsystemet.

Verksamhetsanknutna statsbidrag avsedda för vissa

I vår kartläggning av statsbidragen 2001 är det 36 anslag som helt eller delvis används för att ge bidrag till *vissa* kommuner eller landsting. Vanligast är denna typ av bidrag inom utgiftsområdet Utbildning och universitetsforskning (UO 16) med åtta anslag. Fyra eller fler anslag återfinns också inom följande utgiftsområden: Totalförsvaret (UO 6), Invandrare och flyktingar (UO 8), Hälsovård, sjukvård och social omsorg (UO 9) och Kultur, medier, trossamfund och fritid (UO 17).

Gruppen statsbidrag som är verksamhetsanknutna och avsedda för vissa är den grupp som omfattar flest bidrag. Samtidigt gäller att flertalet av bidragen är relativt små.

En del av statsbidragen i gruppen utgår för att ersätta enskilda kommuner eller landsting för kostnader som dessa haft för verksamheter där staten har ansvaret för verksamhetens existens och bedrivande. Det rör sig således här om en form av tjänsteköp. Som exempel i den här aktuella gruppen kan nämnas statsbidraget som utgår till vissa landsting som ersättning för att de bedriver läkar- och tandläkarutbildning och forskning i anslutning till denna utbildning (anslag 162572) samt ersättningen för kommunala åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden (anslag 203403). Även den ersättning som utgår till ett antal regionala självstyrelseorgan för att de tagit över en del av länsstyrelsernas uppgifter (anslag 183202) kan ses som tjänsteköp.

När det gäller denna typ av statsbidrag är vår bedömning att bidragen inte motverkar effekterna av utjämningen. Tvärtom skulle en obalans uppkomma om inte en sådan ersättning utgick.

Tilläggas kan att det även bland de verksamhetsanknutna bidragen som går till alla, dvs. bidragen i en av de tidigare omnämnda grupperna, finns bidrag som kan ses som ersättning för tjänsteköp (exempelvis ersättningen till kommunala högskoleutbildningar m.m.; anslag 162569).

Några av de andra statsbidragen i den här aktuella gruppen avser stöd till kommuner eller landsting i extraordinära situationer. Detta gäller flertalet av de bidrag som utgår från anslaget 259102, Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting. Till denna kategori kan även räknas bidraget till kommunala flygplatser (anslag 223609), åtgärder för nationella minoriteter (anslag 084701), ersättning för verksamhet vid räddningstjänst (anslag 060703) samt bidraget till förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor m.m. (anslag 060702).

Det handlar här om bidrag för händelser eller omständigheter som inte går att förutse eller där man klart kan se att det finns särskilda strukturella faktorer som kan förväntas leda till merkostnader för en mindre grupp kommuner eller landsting. Att man inte i utjämningssystemet kunnat ta hänsyn till sådana omständigheter är naturligt. Enligt vår bedömning är det inte rimligt

att hävda att denna typ av bidrag skulle motverka utjämningen även om man formellt kan argumentera att så är fallet utifrån det grundantagande vi gjort i denna analys. Viktigt är dock att bidragen inte överstiger kommunens eller landstingets faktiska kostnader och att medlen verkligen används i avsett syfte.

I gruppen verksamhetsanknutna bidrag till vissa kommuner eller landsting finns också ett stort antal bidrag för utvecklingsinsatser inom olika sektorer. Det gäller exempelvis statsbidraget för integrationsåtgärder (del av anslag 081002), medel för utveckling av kvalitetskontrollsystem inom sjukvården (del av anslag 091307), medel för utveckling av samverkansformerna inom handikappområdet (del av anslag 091609), bidrag för utveckling av socialt arbete (anslag 091801), utvecklingsmedel för åtgärder för hemlösa (anslag 091803), medel för utvecklingsinsatser inom vuxenutbildningen (del av anslag 162515), medel för försöksverksamhet med kvalificerad yrkesutbildning (del av anslag 162516), medel för utvecklingsverksamhet inom kulturområdet (del av anslag 172809) samt åtgärder för effektivare energianvändning (del av anslag 213504). Möjligtvis kan också bidragen för utvecklingsinsatser i storstadsregionerna (anslag 081101) och för utveckling av skolväsende och barnomsorg (del av anslag 162502) räknas till denna kategori. Trots att det här rör sig om många bidrag är de belopp som går ut från dessa bidrag relativt små. Ett undantag i detta avseende utgörs dock av bidraget till utvecklingsinsatser i storstadsregionerna.

En del av dessa bidrag utgår till verksamheter inom områden som omfattas av kostnadsutjämningen. Det är också svårt i flera av dessa fall att av anslagsbeskrivningarna avgöra om en del av bidragen helt eller delvis kan utgå för insatser som förutsätts ingå i den normala verksamheten i en kommun eller ett landsting. Är detta fallet finns risk för att utjämningen påverkas negativt. Men om bidragen endast utgår för att hjälpa kommuner och landsting att betala extra kostnader som dessa haft för olika typer av utvecklingsinsatser är vår bedömning att bidragen inte påverkar utjämningen. Man kan möjligtvis också hävda att dessa insatser åtminstone i vissa fall kan ses som investeringar som på sikt kan komma hela kommunkollektivet till del.

I sammanhanget bör dock frågan ställas om det verkligen är en statlig uppgift att finansiera utvecklingsinsatser inom rent kommunala verksamhetsområden. I Kommunalekonomiska kommitténs betänkande *Kommunal ekonomi i samhällsekonomisk balans* (SOU 1991:98) säger utredningen följande i denna fråga:

Kommittén delar bedömningen att den kommunala sektorn bör ta ansvar för det utvecklingsarbete som syftar till att förbättra den egna verksamheten. Det bör inte vara statens ansvar att bevilja medel till projekt, som syftar till att utveckla och förnya verksamheter för vars utformning den kommunala sektorn ansvarar eller att bidra till kostnaderna för utbildningsinsatser för kommunalt anställd personal.

Nuvarande medel för utvecklings- och förnyelseverksamhet m.m. bör därför överföras till den kommunala sektorn i den utsträckning som de går till kommunal verksamhet (a.a., s. 131).

När det gäller de statsbidrag i denna grupp som inte ingår i några av de kategorier som nämnts ovan så anser vi att det finns risk för att de negativt påverkar utjämningen. I praktiken handlar det här om bidrag som kan användas för att betala insatser i vissa kommuner eller landsting som andra får betala själva eller tvingas avstå från. Vår bedömning är också att denna negativa påverkan ökar med bidragets storlek och varaktighet.

Vi kan tillägga att statsbidragen som utgår från anslag som inte är helt eller delvis öronmärkta för kommuner eller landsting (kategori 3) i stor utsträckning utgör ersättning för utförda tjänster eller bidrag till utvecklingsinsatser. Vi bedömer att dessa statsbidrag inte snedvrider utjämningen.

5.4 Slutsatser

Av den tidigare analysen i detta kapitel har framgått att vi funnit ett antal typer av statsbidrag som vi menar *inte* rubbar balansen i utjämningen. Det rör sig om statsbidrag av följande typer:

- *Icke verksamhetsanknutna* bidrag som ges till *alla* kommuner/landsting och som fördelas med ett fast belopp per invånare,
- *Verksamhetsanknutna* bidrag som utgår till *alla* kommuner/landsting och som fördelas i enlighet med mottagarnas förväntade kostnader för avsedd verksamhet. (Utgår bidraget till verksamhet inom ett område som omfattas av kostnadsutjämningen är dock en ytterligare förutsättning att bidraget används för insatser utöver den verksamhetsnivå som utjämningen avser),
- *Verksamhetsanknutna* bidrag som ges till *vissa* eller *alla* kommuner/ landsting och som utgör ersättning för av dessa utförda tjänster (tjänsteköp),
- *Verksamhetsanknutna* eller *icke verksamhetsanknutna* bidrag som ges till *vissa* kommuner/landsting och som avser bidrag med anledning av extraordinära omständigheter, samt
- *Verksamhetsanknutna* bidrag som utgår till *vissa* kommuner/landsting för utvecklingsinsatser som är mer kostsamma än normal verksamhet.

Motverkar utjämningen gör i princip alla statsbidrag som inte tillhör någon av kategorierna ovan. Det handlar här om bidrag som kan användas för att bekosta insatser som andra huvudmän får betala själva eller tvingas avstå från. De negativa effekterna av dessa bidrag ökar med bidragets storlek och varaktighet.

Av de bidrag som ingår i vår kartläggning är vi mest tveksamma när det gäller medlen för utvecklingsinsatser i storstadsregionerna (anslag 081101), bidraget för utveckling av skolväsende och barnomsorg (del av anslag 162502), bidraget till utveckling av socialt arbete m.m. (anslag 091801), utvecklingsmedlen till åtgärder för hemlösa (anslag 091803), bidraget för förstärkning av utbildning i storstadsregionerna (anslag 161101) samt medlen för främjande av hemslöjden (anslag 172818).

I en del av dessa fall kan möjligen hävdas att bidragen avser ersättning för utvecklingsinsatser alternativt extraordinära omständigheter. Av anslagsbeskrivningarna är det svårt att bedöma

om detta är riktigt eller inte. Vårt intryck är dock att flera av dessa anslag i praktiken utgör resurstillskott till kommuner för insatser som de redan kompenserats för genom kostnadsutjämningsen.

Vår samlade bedömning är att den grupp av anslag som medför störst risk för snedvridning av utjämningsen är verksamhetsanknutna statsbidrag som utgår till vissa kommuner eller landsting.

Det förtjänar också att sägas att även om ett statsbidrag inte snedvrider utjämningsen kan bidraget ändå ha negativa effekter i andra avseenden. Bidraget kan exempelvis minska den kommunala självstyrelsen och kommunernas och landstingens möjligheter och förmåga att ta ett långsiktigt ansvar för den egna verksamheten. Vi återkommer dock till dessa frågor i nästa kapitel.

6 Sammanfattande bedömningar

I detta kapitel sammanfattar vi det som framkommit i den kartläggning och analys som redovisats i tidigare kapitel (främst kap. 3–5). I en del fall gör vi också en kompletterande bedömning av det som tidigare framkommit. Kapitlet avslutas med ett avsnitt där vi diskuterar möjligheterna att inordna en del av de befintliga verksamhetsanknutna statsbidragen i det generella bidraget till kommuner och landsting.

Statsbidragets storlek

Vår kartläggning har visat att statsbidraget till kommuner och landsting under år 2001 uppgick till nästan 138,6 miljarder kronor som utgick från 127 anslag. Det finns dock anledning att se lite bakom dessa siffror.

En del av de bidrag som ingår i summan ovan representerar inte ett verkligt tillskott av resurser från staten till den kommunala sektorn. Som ett exempel på detta kan nämnas det statliga utjämningsbidraget till kommuner och landsting. Detta bidrag uppgick år 2001 till nästan 20,9 miljarder kronor. Som framgått av beskrivningen i bl.a. bilaga 2 motsvaras dock bidraget av en avgift på ungefär motsvarande belopp som betalas av kommuner och landsting. Nettoresultatet för den kommunala sektorn av detta bidrag och avgiften blir således noll.

Tidigare i denna rapport har framgått att det också finns ett antal bidrag som utgör ersättning från staten till kommuner och landsting för tjänster som dessa utfört för statens räkning. De exempel på detta som vi funnit är ersättningen för klinisk utbildning och forskning (anslag 162572), ersättningen till vissa regionala självstyrelseorgan för att de tagit över en del av länsstyrelsernas administration och uppgifter (anslag 183202), ersättningen för kommunala högskoleutbildningar (anslag 162569) samt ersättningen för åtgärder att bevara den biologiska mångfalden (203403).

Med reservationen att det är svårt att entydigt fastställa vad som kan anses vara tjänsteköp har vi bedömt att ovan nämnda anslag,

omfattande cirka 6,1 miljarder kronor av det totala statsbidraget under år 2001, utgör ersättning för köp av tjänster. Inte heller denna ersättning utgör ett resurstillskott till den kommunala sektorn eftersom man måste förutsätta att de kommunala huvudmännens kostnader för att bedriva verksamheten ligger på i stort sett samma nivå.

Av kartläggningen framgår också att över hälften av de anslag som kommunerna erhållit bidrag från under 2001 inte innehåller några medel särskilt avsedda för kommuner eller landsting (kategori 3). Nästan undantagsvis gäller även att bidragen i denna kategori går ut till kommuner och landsting på samma villkor som till andra mottagare. Mot denna bakgrund anser vi att de medel som kommuner och landsting erhåller från dessa anslag inte kan ses som statsbidrag avsedda som stöd till den kommunala sektorn. Det rör sig här om drygt 5,3 miljarder kronor. Tilläggas kan att cirka en halv miljard kronor av detta belopp utgörs av EG-medel.

Ett mer rättvisande belopp av hur mycket statsbidrag som under år 2001 utgick till kommuner och landsting blir då cirka 111,6 miljarder kronor.

Bidragens antal och konstruktion

Som framgått av redovisningen i kapitel 3 har vi kunnat identifiera 127 anslag som kommuner och landsting fått bidrag från under 2001. Nitton av dessa anslag utgår som helhet till kommuner och landsting (kategori 1). Ytterligare 36 anslag är delvis avsedda för dessa huvudmän (kategori 2). Till detta kommer 72 anslag där inte finns särskilt avsatta medel för kommuner eller landsting, men där det finns registrerade utbetalningar till dessa (kategori 3). Kartläggningen visar att cirka 123,6 miljarder kronor utgår i statsbidrag till kommuner och landsting genom anslagen i kategori 1, cirka 9,6 miljarder kronor genom anslagen i kategori 2 och cirka 5,3 miljarder kronor genom anslagen i kategori 3. Av skäl som redovisats ovan kommer vi i fortsättningen i detta kapitel endast att behandla statsbidragen som utgår från anslagen i kategorierna 1 och 2.

För att beskriva och analysera bidragens (i praktiken anslagens) konstruktion har vi delat in dessa utifrån två dimensioner:

- om bidraget är *verksamhetsanknutet* eller *inte*, samt
- om bidraget är avsett för *alla* eller endast för *vissa* kommuner eller landsting.

Vi har valt denna uppdelning för att vi tycker att den är mer ändamålsenlig än den indelning i generella respektive specialdestinerade bidrag som ofta brukar användas i dessa sammanhang. Med ett generellt statsbidrag torde i regel avses ett icke verksamhetsanknutet bidrag som utgår till alla kommuner eller landsting. Att ett specialdestinerat bidrag är verksamhetsanknutet är självklart. Men begreppet säger inte något om huruvida bidraget är avsett för vissa eller alla kommuner/landsting. Detta är en dimension som vi anser är av stor betydelse för den analys som vi har till uppgift att göra i denna studie.

Vår kartläggning visar att det endast är två anslag som *inte* är verksamhetsanknutna: det generella statsbidraget (anslag 259101) och det statliga utjämningsbidraget till kommuner och landsting (anslag 259103).

I det första fallet är bidraget avsett för alla kommuner/landsting och i det andra fallet endast för vissa. Tillsammans svarar dessa två anslag för mer än 99,1 miljarder kronor i bidrag till kommuner och landsting. Som nämnts ovan utgör det sistnämnda anslaget endast en omfördelning av medel inom kommun- och landstingskollektiven. Räknar man bort detta anslag är det cirka 78,3 miljarder som går ut som icke verksamhetsanknutna statsbidrag. Hela denna summa går ut till alla kommuner och landsting.

Som framgått av vad som sagts ovan är de övriga 53 anslagen i kategorierna 1 och 2 alla verksamhetsanknutna. När vi ska dela in anslagen efter målgrupp (alla eller vissa) finns ett problem: en del av anslagen omfattar flera statsbidrag och ibland kan något eller några av dessa bidrag avse alla kommuner/landsting och andra bidrag vissa kommuner eller landsting. Vi har därför blivit tvungna använda oss av en ytterligare kategori: *blandad*. Med

denna beteckning avses att ett anslag både innehåller statsbidrag som går till alla och bidrag som går till vissa.

Av de kvarvarande 53 verksamhetsanknutna anslagen är 17 avsedda för alla kommuner/landsting, 24 är avsedda för vissa och tolv är blandade. Ser vi på den summa bidrag som utgår i de olika kategorierna finner vi att cirka 21,2 miljarder kronor utgår via bidrag avsedda för alla kommuner/landsting, cirka 4,9 miljarder kronor genom bidrag avsedda för vissa och 8,1 miljarder kronor genom anslag som här betecknas som blandade.

Förändringen av bidragsgivningen under perioden 1993/94–2001

I kapitel 4 har vi kartlagt och analyserat de förändringar som skett i bidragsgivningen till kommuner och landsting mellan budgetåren 1993/94 och 2001. Förutom de ovan nämnda åren har vi också tagit fram uppgifter om statsbidragen under år 1997.

Analysen i kapitel 4 visar att det totala antalet anslag ökar under hela den undersökta perioden; från 62 anslag år 1993/94, till 92 anslag år 1997 och 127 anslag år 2001. Detta innebär att antalet anslag mer än fördubblats mellan åren 1993/94 till 2001. Eftersom anslagen nästan undantagslöst är verksamhetsanknutna är det i praktiken denna kategori av anslag som ökat.

Om vi inskränker oss till att betrakta vad som hänt med anslagen som helt eller delvis är avsedda för kommuner och landsting (kategorierna 1 och 2) har antalet ökat från 27 anslag år 1993/94 till 55 anslag år 2001. Det vill säga, även här har en fördubbling skett.

Ser man på hur denna utveckling fördelar sig på de olika mottagarkategorierna (dvs. alla/vissa/blandade) finner man att det totala antalet anslag till *alla* kommuner eller landsting ökar från 10 anslag år 1993/94 till 18 anslag år 2001. Under samma period ökar antalet anslag som går till *vissa* kommuner/landsting från 8 till 25, medan de *blandade* anslagen endast ökar från nio till tolv. Den största ökningen återfinns således bland de verksamhetsanknutna anslagen som går till vissa kommuner/landsting.

Risken att bidragen snedvrider utjämningen

Vi har i kapitel 5 analyserat om och i sådana fall i vilken utsträckning olika typer av statsbidrag till kommuner och landsting kan påverka den resursfördelning som är resultatet av det nuvarande statsbidrags- och utjämningsystemet.

Av vår analys framgår att det finns ett antal typer av statsbidrag som *inte* behöver ha en snedvridande effekt på utjämningen. Det rör sig om statsbidrag av följande typer:

- *Icke verksamhetsanknutna* bidrag som ges till *alla* kommuner/landsting och som fördelas med ett fast belopp per invånare,
- *Verksamhetsanknutna* bidrag som utgår till *alla* kommuner/landsting och som fördelas i enlighet med mottagarnas förväntade kostnader för avsedd verksamhet. (Utgår bidraget till verksamhet inom ett område som omfattas av kostnadsutjämningen är dock en ytterligare förutsättning att bidraget används för insatser utöver den verksamhetsnivå som utjämningen avser),
- *Verksamhetsanknutna* bidrag som ges till *vissa* eller *alla* kommuner/landsting och som utgör ersättning för av dessa utförda tjänster (tjänsteköp),
- *Verksamhetsanknutna* eller *icke verksamhetsanknutna* bidrag som ges till *vissa* kommuner/landsting och som avser bidrag med anledning av extraordinära omständigheter, samt
- *Verksamhetsanknutna* bidrag som utgår till *vissa* kommuner/landsting för utvecklingsinsatser som är mer kostsamma än normal verksamhet.

Vi har bedömt att utjämningen motverkas av alla statsbidrag som inte tillhör någon av kategorierna ovan. Det handlar här om bidrag som kan användas för att bekosta insatser som andra huvudmän får betala själva eller tvingas avstå från. De negativa effekterna av dessa bidrag ökar med bidragets storlek och varaktighet.

I kapitlet lämnar vi också exempel på ett antal bidrag som vi är tveksamma till utifrån här aktuell frågeställning. Nästan undan-

tagsvis rör det sig om verksamhetsanknutna statsbidrag som utgår till vissa kommuner eller landsting och som avser verksamhetsområden som omfattas av kostnadsutjämnningen.

Möjligheten att generalisera vissa statsbidrag

Vi anser att den typ av statsbidrag som kan inordnas i det generella statsbidraget i första hand är de som är verksamhetsanknutna och avsedda för *alla* kommuner eller landsting. I vår kartläggning har vi funnit ett femtontal anslag som är av den typen.

Innan vi mer konkret går in på frågan om möjligheterna att generalisera vissa statsbidrag finns behov av att försöka urskilja statsmakternas motiv för att *inte* inordna vissa bidrag i det generella statsbidraget. I stort kan vi urskilja två olika motiv för detta.

Det ena motivet har sin grund i att bidraget avser insatser för en verksamhet som inte omfattas av kostnadsutjämnningen, men där de strukturella kostnadsskillnaderna eller skillnaderna i service- och ambitionsnivå kommunerna eller landstingen emellan kan bedömas vara betydande. Om sådana medel gavs genom det generella statsbidraget (som i princip utgår med ett enhetligt belopp per invånare) skulle det leda till att vissa kommuner eller landsting gynnades på de andras bekostnad. Att dessa medel ges som ett verksamhetsanknutet bidrag är då ett sätt för staten att så långt möjligt garantera kommunerna rättvisa ekonomiska förutsättningar.

Ett annat motiv för att ge medel i form av verksamhetsanknutna statsbidrag är att statsmakterna vill försäkra sig om att bidragsmedlen används inom en särskild sektor eller till en särskild verksamhet. Ytterst kan detta sägas handla om att staten vill garantera medborgarna en likvärdig service inom vissa sektorer eller verksamheter.

Det finns ett antal bidrag som enligt vår bedömning i första hand utgår från rättvisemotivet. Det gäller exempelvis kommunersättningar vid flyktingmottagande (anslag 081003), bidraget för mottagande av asylsökande (anslag 081202), bidraget för läkemedelsförmånen (anslag 091302), bidraget till hälso- och sjuk-

vården (anslag 091303), vissa statsbidrag inom handikappområdet (anslag 091602) och bidraget till landsting för alternativ telefoni (anslag 091606).

Flertalet av de övriga här aktuella statsbidragen bedömer vi främst utgå som verksamhetsanknutna bidrag för att statsmakterna vill garantera medborgarna en likvärdig service inom vissa sektorer eller verksamheter. Det gäller bl.a. bidrag för att utveckla IT i skolan (anslag 162504), det alkoholförebyggande arbetet i kommuner och landsting (anslag 091408), utbildnings- och utvecklingsinsatser inom socialtjänsten och äldreomsorgen (anslagen 091701 och 091801), särskilda insatser på skolområdet (anslag 162508) och kommunernas arbete med att öka den ekologiska hållbarheten i samhället (anslag 183401). Vi bedömer att det även gäller flera statsbidrag inom kulturområdet; exempelvis bidrag till regional teater- och musikverksamhet (anslag 172806), bidrag till regional biblioteksverksamhet (anslag 172808), stöd till kulturtidskrifter (anslag 172810), bidrag till regionala museer (anslag 172830), litteraturstöd (anslag 172809) samt den åldersrelaterade delen av det generella statsbidraget (anslag 259101).

Förutom ovan nämnda bidrag finns ett antal statsbidrag som vi inte har anledning att behandla närmare här. Det gäller dels statsbidrag som utgår under en begränsad tidsperiod, dels statsbidrag som utgår för tjänsteköp. Exempel på tillfälliga satsningar är bidragen för särskilda utbildningsinsatser för vuxna (anslag 162516) och personalförstärkningar inom skolan och barnomsorgen (anslag 162511). Ett exempel på tjänsteköp är bidraget till kommunala högskoleutbildningar (anslag 162569).

Vår slutsats är att flertalet av de verksamhetsanknutna bidragen som utgår till alla kommuner eller landsting kan inordnas i det generella statsbidraget.

Undantagen utgörs av tillfälliga bidrag och ersättning för tjänsteköp.

Om statsmakterna väljer att inordna de statsbidrag som främst utgår av det som här kallas för rättvisemotivet i det generella

statsbidraget kan det dock finnas behov av förändringar i kostnadsutjämnningen. Det kan t.ex. röra sig om att man inför ytterligare modeller, alternativt modifierar befintliga, för att på detta sätt minska risken för över- respektive underkompensation av vissa kommuner eller landsting.

När det gäller de statsbidrag som i huvudsak ges för att staten vill garantera medborgarna likvärdig service är vår bedömning att det inte finns några liknande praktiska hinder för att inordna dessa i det generella bidraget. Här handlar det i stället om mer klart politiska bedömningar och avvägningar, nämligen om det är staten eller de kommunala huvudmännen som i de olika enskilda fallen ska ansvara för prioriteringen mellan olika sektorer och verksamheter.

Det ligger utanför ramen för vårt uppdrag att göra denna typ av politiska avvägningar. Vi kan dock konstatera att Kommunal-ekonomiska kommittén ansåg att kommuner och landsting måste få större frihet att själva utforma, organisera och prioritera sin verksamhet. Detta skulle bl.a. uppnås genom att alla specialdestinerade statsbidrag till verksamheter som kommuner och landsting var ansvariga för skulle inordnas i ett generellt bidrag.

Det kan i detta sammanhang finnas anledning att erinra om att vår kartläggning visar att sedan kommitténs förslag antogs av riksdagen har antalet verksamhetsanknutna bidrag till alla kommuner och landsting nästan fördubblats.

Bilaga 1

Utredningens direktiv

Utjämningskommittén
Fi 2001:14

Sekreterare
Dan Johansson
Telefon: 08-405 13 42
E-post: dan.johansson@finance.ministry.se

MISSIV
2002-08-12

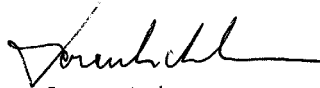

Till avd.....	S
Kontakt med.....	
Beslut.....	GD
Datum.....	19/8-02
Sign.....	h

Uppdrag till Statskontoret

Utjämningskommittén (Fi 2001:14) anhåller om att Statskontoret genomför ett utredningsuppdrag avseende en kartläggning och analys av statsbidragsgivningen till kommuner och landsting. En närmare beskrivning av uppdraget framgår av bilagd promemoria.

Kommittén önskar få besked snarast om Statskontoret åtar sig uppdraget.

Lorentz Andersson
Ordförande

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

Utjämningskommittén

Fi 2001:14

Sekreterare

Dan Johansson

E-post dan.johansson@finance.ministry.se

Promemoria

2002-08-09

STATSKONTORET Registrator
Ink. 2002-08-16
Dnr. 2002/315-5

**Uppdrag att kartlägga och analysera statsbidragsgivningen till kommuner
och landsting**

Bakgrund

Det nuvarande statsbidrags- och utjämningsystemet till kommuner och landsting infördes 1996. Systemet består av inkomstutjämning, kostnadsutjämning och införanderegler samt ett generellt statsbidrag som till största delen betalas ut med ett enhetligt belopp per invånare till kommuner respektive landsting. Sedan andra halvåret 1997 är en del av det generella statsbidraget åldersrelaterat.

Trots att statsbidrags- och utjämningsystemet bara varit i kraft drygt sex år har systemet under denna tid varit föremål för flera utredningar. Förslagen från två av dessa utredningar – Kommunala utjämningsutredningen (SOU 1998:151) och Utjämningsdelegationen (SOU 2000:127) – har också lett till en del förändringar i systemet.

Även Expertgruppen för förenklad kommunal utjämning har under denna period utrett statsbidrags- och utjämningsystemet. I december 2000 avlämnade expertgruppen sitt betänkande (SOU 2000:120) med ett antal förslag till hur utjämningsystemet kan förenklas. Expertgruppen ansåg, i likhet med Utjämningsdelegationen, att det fanns behov av ytterligare utredning inom området.

I september 2001 beslutade regeringen att tillkalla en parlamentarisk kommitté med uppdrag att utreda vissa frågor rörande det kommunala statsbidrags- och utjämningsystemet samt vid behov föreslå förändringar (dir. 2001:73). Enligt utredningens direktiv ska de

grundläggande principerna för systemet ligga fast. Utredningen (Fi 2001:14), som tillsattes i december 2001, har tagit namnet Utjämningskommittén.

Mer konkret ska utredningen enligt direktiven

- analysera om målen för utjämningsystemet uppnås i den del som avser utjämning för strukturella kostnadsskillnader och vid behov föreslå förändringar,
- analysera och lämna förslag till hur kommuner och landsting med kraftig befolkningsminskning kan ges likvärdiga förutsättningar att tillhandahålla vård, omsorg och utbildning,
- undersöka möjligheterna till förenklingar av statsbidrags- och utjämningsystemet, samt
- lämna förslag till hur intäktsförändringar för enskilda kommuner och landsting till följd av ändringar i statsbidrags- och utjämningsystemet efter 2004 ska hanteras.

Vidare framgår av direktiven att kommittén också bl.a. ska belysa de samlade effekterna för enskilda kommuner och landsting av utjämningsystemet och andra betalningsströmmar mellan staten och kommunsektorn (specialdestinerade bidrag m.m.). Kommittén ska i detta sammanhang även beakta det åldersrelaterade bidraget och risken för över- och underkompensation.

Kommittén ska redovisa sitt uppdrag till regeringen senast den 1 oktober 2003.

Uppdraget till Statskontoret

Av den tidigare beskrivningen har framgått att Utjämningskommittén för sina kommande bedömningar bl.a. behöver information om statsbidragsgivningen till kommuner och landsting.

År 1993 avskaffades flertalet av de tidigare specialdestinerade statsbidragen till kommunerna och landstingen. Motsvarande belopp utgick från och med detta år i stället i form av ett generellt bidrag. Dessa förändringar byggde på förslag som lämnats av Kommunalekonomiska kommittén (KEK) i betänkandet Kommunal ekonomi i samhällsekonomisk balans – statsbidrag för ökat handlingsutrymme och nya samarbetsformer (SOU 1991:98).

Under senare år har det framförts kritik från kommunalt håll att det åter blivit vanligare med specialdestinerade statsbidrag till kommunerna och landstingen. Det har vidare framförts att en sådan utveckling inte bara riskerar att motverka det kommunala ansvarstagandet och den kommunala självstyrelsen, utan att en ökning av de specialdestinerade bidragen också lätt kan komma i konflikt med utjämningsystemet. Av särskilt intresse för Utjämningskommittén är därför att få information om vad som skett med statsbidragsgivningen till kommuner och landsting fr.o.m. år 1993.

Mot denna bakgrund ger Utjämningskommittén Statskontoret i uppdrag att kartlägga och analysera statsbidragsgivningen till kommunerna och landstingen samt vilka eventuella förändringar av statsbidragsgivningen till kommuner och landsting som skett sedan år 1993. Uppdraget avser både det generella och de specialdestinerade statsbidragen. I uppdraget ingår särskilt att beskriva och analysera

- vilka statsbidrag som utgår till kommuner och landsting,
- de olika bidragens syfte, omfattning, konstruktion och finansiering,
- bidragens fördelning på olika kommuner och landsting,
- om några av bidragen (inklusive den åldersrelaterade delen av det generella statsbidraget) har en konstruktion som påverkar utjämnningen mellan kommuner och landsting samt omfattningen av denna eventuella påverkan.

I uppdraget ingår även att bedöma möjligheterna att inordna ytterligare specialdestinerade statsbidrag i det generella bidraget. Därvid ska särskilt uppmärksammas specialdestinerade statsbidrag som tillkommit sedan år 1993.

Uppdraget kan behöva konkretiseras och avgränsas ytterligare under arbetets gång. Detta förutsätts i sådana fall ske efter samråd mellan utredarna på Statskontoret och kommitténs sekretariat. Även i övrigt förutsätts Statskontoret under uppdraget ha fortlöpande kontakter med Utjämningskommitténs sekretariat. Statskontoret ska redovisa sitt uppdrag i en rapport som ska överlämnas till kommittén senast den 31 januari 2003.

Bilaga 2

Kommentarer till anslag

I bilagan är anslagen, liksom tidigare i denna rapport, indelade i tre kategorier:

- *Kategori 1* består av de anslag som *i sin helhet* är avsedda för kommuner och landsting.
- *Kategori 2* omfattar anslag där *delar av anslaget* är avsett för kommuner eller landsting.
- *Kategori 3* innehåller anslag där det inte finns särskilt avsatta medel för kommuner eller landsting, men där det finns registrerade utbetalningar till kommuner eller landsting.

Vi har i vår kartläggning funnit totalt 127 anslag som tillhör någon av dessa tre kategorier. Varje kategori behandlas i ett avsnitt nedan. Som framgår i kapitel 3 kategoriserar vi även anslagen utifrån om vi bedömer dem vara avsedda för alla eller vissa kommuner och landsting eller en blandning av alla eller vissa. Kategoriseringen gäller i vissa fall ett helt anslag, i vissa fall endast de delar av ett anslag som är relevanta för kommuner och landsting.

Anslagen är uppställda efter utgiftsområde. Alla uppgifter och belopp som presenteras nedan avser budgetåret 2001. Det kan därför vara så att anslagsbeteckningar, summor, disponerande myndigheter och liknande är annorlunda jämfört med i dag. Budget- och utfallssiffrorna (statsbudget, tilläggsbudget, avdrag och utfall) bygger på Ekonomistyrningsverkets underlag till nationalräkenskaperna för budgetåret 2001. Beloppen är avrundade till en decimal. I vissa fall bygger budget- och utfallssiffror på uppgifter från enskilda myndigheter. Detta framgår då av texten.

Kategori 1: Anslag som i sin helhet är riktade till kommuner och landsting

I följande avsnitt beskriver vi anslag i kategori 1, dvs. anslag som i sin helhet är avsedda för kommuner och landsting. Kategori 1 omfattar 19 anslag under budgetåret 2001.

Utgiftsområde 6, Totalförsvaret

Anslaget 7:2, Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor m.m.

Anslaget ingår i politikområde 7, Skydd mot olyckor. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 25 miljoner kronor. Det disponeras av Räddningsverket. Det totala utfallet är 24,7 miljoner kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner. Utfallet till kommuner är 24,7 miljoner kronor.

Kommuner, och bara kommuner, får ansöka om bidrag för åtgärder för att förebygga jordskred, ras, översvämningar och liknande. Räddningsverket prövar och bedömer kommunernas ansökningar. Räddningsverket bekostar högst 80 procent av åtgärdskostnaderna. Den exakta nivån bedöms i varje enskilt fall. Kommunerna måste stå för minst 20 procent och därutöver svara för andra kostnader, exempelvis i samband med miljödomstolsprövning av åtgärderna. Räddningsverket beslutar om medel och betalar ut 50 procent i förskott och 50 procent efter genomförd och godkänd besiktning (som måste ske efter som längst tre år).

Utgiftsområde 8, Invandrare och flyktingar

Anslaget 10:3, Kommunersättning vid flyktingmottagande

Anslaget ingår i politikområde 10, Integrationspolitik. Anslaget, som är indelat i sex anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till drygt 2 miljarder kronor. Det disponeras av Integrationsverket. Det totala utfallet är 2,1 miljarder kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och blandat, dvs. avsett delvis för vissa kommuner och landsting (anslagspost 1), delvis för alla kommuner (anslagsposterna 2, 3, 4, 5 och 6). Utfallet till kommuner och landsting är 2,1 miljarder kronor.

Förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. styr statsbidragsgivningen från anslaget. Grundersättning (anslagspost 1) kräver en överenskommelse med staten men ingen ansökan. Ersättningen utgår med ett fast belopp bestående av tre schablonbelopp för vuxna (totalt 474 600 kronor). Kommunens storlek eller antalet mottagna flyktingar har ingen betydelse. Genom överenskommelsen får kommunerna ersättning för planerat mottagande.

Schablonersättning (anslagspost 2) utgår per faktiskt mottagen flykting. Alla kommuner har möjlighet att ta emot flyktingar och få schablonersättning, oavsett om de har överenskommelser med staten. Ersättningen ska täcka kommunernas särkostnader för flyktingmottagande.

Ersättning för äldre och handikappade (anslagspost 3) ska täcka kommunernas kostnader för flyktingar som är äldre än 60 år eller arbetsförmögna vid ankomsten till Sverige. Kommuner, och bara kommuner, kan ansöka om ersättning för kostnader som uppstått efter det att 20 månader har gått från det första mottagandet i en kommun. Ersättning för barn utan vårdnadshavare (anslagspost 4) ska täcka kommunernas kostnader för bl.a. familjehemsplacering och grupphem. Kommuner, och bara kommuner, kan ansöka om ersättning. Extraordinära ersättningar (anslagspost 5) är en post från vilken kommuner, och bara kommuner, kan ansöka om ersättning om deras kostnader inte täcks av ovanstående ersättningar. Sjukvårdsersättningar (anslagspost 6) ska täcka kommunernas och landstingens kostnader för varaktig vård enligt 34 § i förordningen. Kommuner och landsting kan ansöka om ersättning.

Anslaget 11:1, Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna

Anslaget ingår i politikområde 11, Storstadspolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till

565 miljoner kronor under 2001. Det disponeras av regeringen. Totalt har drygt 2 miljarder kronor avsatts för perioden 1998–2003. Det totala utfallet är 265,7 miljoner kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner. Utfallet till kommuner är 264,6 miljoner kronor.

Regeringen fattar, efter förslag av Storstadsdelegationen, beslut om hur medlen ska fördelas. I praktiken rekvirerar kommunerna medel för olika åtgärder. Dessa ska ingå i en verksamhetsplan som måste vara beslutad i kommunen. Medlen är avsedda för insatser i utsatta bostadsområden inom ramen för lokala utvecklingsavtal mellan staten och de sju kommuner som anges i proposition (1997/98:165) *Utveckling och rättvisa – en politik för storstaden på 2000-talet* (beslut i bet. 1998/99:AU2, rskr 1998/99:34).

Utgiftsområde 9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Anslaget 13:2, Bidrag för läkemedelsförmånen

Anslaget ingår i politikområde 13, Hälso- och sjukvårdspolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 16,5 miljarder kronor. Det disponeras av Socialstyrelsen. Det totala utfallet är 16,5 miljarder kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för alla landsting. Utfallet till landsting är 16,5 miljarder kronor.

Från anslaget finansieras statens ersättning till landstingen för deras kostnader för läkemedelsförmånen åren 2000 och 2001. Ersättningen, som bygger på utfallsstatistik från Apoteket AB, fördelas med en tolfedel varje månad i efterskott enligt en överenskommelse mellan staten och landstingen. Alla landsting som har kostnader för prisnedsatta läkemedel, vilket i praktiken är samtliga landsting, får under 2001 ersättning från staten för sina kostnader för läkemedelsförmånen under föregående år.¹⁹

---

¹⁹ En ny modell för statens ersättning till landstingen ska införas den 1 januari 2002. Kostnaderna för medicintekniska produkter ska från samma datum ersättas

Anslaget 16:6, Alternativ telefoni

Anslaget ingår i politikområde 16, Handikappolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 21,5 miljoner kronor. Det disponeras av Socialstyrelsen. Det totala utfallet är 20,1 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för alla landsting. Utfallet till landsting är 20,1 miljoner kronor.

Socialstyrelsen fördelar statsbidrag till alla landsting enligt bestämmelser i förordning (1992:621) om statsbidrag till texttelefoner.²⁰ Landsting, och bara landsting, kan ansöka hos Socialstyrelsen om bidrag. Bidrag ges dels för anskaffningskostnaden för texttelefoner som skall användas av personer som är döva, gravt hörselskadade, dövblinda eller talskadade och som inte kan kommunicera med hjälp av vanlig telefon, dels för anskaffningskostnaden för texttelefoner till anhöriga till personer med sådana handikapp.

Utgiftsområde 16, Utbildning och universitetsforskning

Anslaget 11:1, Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna

Anslaget ingår i politikområde 11, Storstadspolitik. Anslaget, som består av tre anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 220 miljoner kronor. Det disponeras av Regeringskansliet. Det totala utfallet är 178,4 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner. Utfallet till kommuner är 178,4 miljoner kronor.

Medlen är avsedda för de sju kommuner som anges i proposition (1997/98:165) *Utveckling och rättvisa – en politik för storstaden på 2000-talet* (beslut i bet. 1998/99:AU2, rskr 1998/99:34). Ytterligare några kommuner har också fått mindre bidrag. För att

---

via det generella statsbidraget (Överenskommelse mellan regeringen och Landstingsförbundet, bilaga 2, beslut vid regeringssammanträde 2000-12-14).

²⁰ Förordningen har upphävts från och med den 10 oktober 2001. Enligt Socialstyrelsen ska en översyn göras av fördelningsgrunderna för bidraget.

få bidrag måste kommunerna utarbeta en verksamhetsplan där planerade åtgärder redovisas. Verksamhetsplanen måste vara beslutad i kommunen. Kommunerna har fått ett mindre förskottsbelopp och resterande medel betalas ut i efterhand när åtgärderna är vidtagna eller har påbörjats.

Anslaget 25:4, Program för IT i skolan

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 652,9 miljoner kronor för 2001. Det disponeras av Delegationen för IT i skolan. Det totala utfallet är 557,1 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för alla kommuner. Utfallet till kommuner är 504,2 miljoner kronor.

Delegationen lämnar bidrag till kommuner enligt bestämmelser i förordningen (1999:751) om statligt stöd för att stimulera användningen av informationsteknik i skolan. Kommuner, komvux, riksinternatskolor, svenska utlandsskolor, Statens institutionsstyrelse och folkhögskolor kan ansöka hos Delegationen om stöd för utbildning inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom. Kommuner ska beakta behoven hos landstingsdrivna skolor och fristående skolor.

Anslaget 25:8, Särskilda insatser på skolområdet

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som är indelat i fyra anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 263,5 miljoner kronor. Det disponeras av Statens institut för handikappfrågor i skolan (numera Specialpedagogiska institutet, anslagsposterna 1 och 2) och Skolverket (anslagsposterna 3 och 4). Det totala utfallet är 262 miljoner kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och blandat, dvs. delvis avsett för alla kommuner och landsting (anslagsposterna 1 och 2), delvis för vissa kommuner och landsting (anslagsposterna 3 och 4). Utfallet till kommuner och landsting är 260,9 miljoner kronor.

Statsbidragsgivningen från anslagsposterna 1 och 2 styrs av förordningen (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet. Kommuner (inklusive landsting och kommunalförbund) kan ansöka om bidrag för elever i grundskolan för vilka

särskild undervisning anordnas på sjukhus eller motsvarande enligt 10 kap. 3 § skollagen (1985:1100) (anslagspost 1) och för insatser för elever med funktionshinder eller med andra särskilda behov i grundskolan och gymnasieskolan samt elever med flera funktionshinder i särskolan (anslagspost 2). Vår bedömning är att alla kommuner och landsting kan förväntas bedriva sådan verksamhet och göra sådana insatser i någon form.

Skolverket ger bidrag för gymnasial utbildning för döva och hörselskadade samt svårt rörelsehindrade elever (anslagspost 3) och bidrag till vissa landsting och kommuner för viss riksrekryterande utbildning för utvecklingsstörda elever (anslagspost 4). Bidrag från anslagspost 4 fördelas enligt ett avtal mellan staten och nämnda kommun respektive landsting. Vår bedömning är att den här sortens verksamhet endast är relevant för vissa kommuner och landsting.

Anslaget 25:11, Bidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 500 miljoner kronor. Det disponeras av Skolverket. Det totala utfallet är 491,3 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för alla kommuner. Utfallet till kommuner är 490,4 miljoner kronor.

Från anslaget fördelas statsbidrag enligt bestämmelser i förordningen (2001:36) om statsbidrag till personalförstärkningar i skola och fritidshem. Kommuner, och bara kommuner, kan ansöka om bidrag hos Skolverket för kostnader för personalförstärkningar i förskoleklassen, grundskolan, särskolan, fritidshemmen och gymnasieskolan. Bidraget beräknas utifrån antalet barn och ungdomar i åldersgruppen 6–18 år i kommunen under kalenderåret före bidragsåret. Statsbidrag lämnas under förutsättning att det används för personalförstärkningar som syftar till ökade möjligheter för barn och ungdomar att nå målen för utbildningen eller verksamheten. Skolverket betalar efter rekvisition ut bidraget två gånger per år.

Anslaget 25:72, Ersättningar för klinisk utbildning och forskning

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som är indelat i åtta anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 1,6 miljarder kronor. Det disponeras av sex universitet. Det totala utfallet är 1,6 miljarder kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa landsting. Utfallet till landsting är 1,6 miljarder kronor.

Från anslaget finansieras ersättning till vissa landsting för samarbete om läkarutbildning och forskning samt om tandläkarutbildning och forskning. Ersättningen för 2001 betalas ut enligt särskilda avtal mellan landsting och stat senast den 15 juni 2001.²¹

Utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid

Anslaget 28:4, Försöksverksamhet med ändrad regional fördelning av kulturpolitiska medel

Anslaget ingår i politikområde 28, Kulturpolitik. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett obetecknat anslag som är budgeterat till 143,1 miljoner kronor. Det disponeras av Statens kulturråd. Det totala utfallet är 143,1 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för alla landsting. Utfallet till landsting är 143,1 miljoner kronor.

Statsbidragsgivningen från anslaget styrs av bestämmelser i förordningen (1998:305) om försöksverksamhet med ändrad fördelning av statsbidrag till regional kulturverksamhet. Anslagsposterna avser statsbidrag till landstinget i Skåne län (Region Skåne), Regionförbundet i Kalmar län och Gotlands kommun. Statsbidragen betalas ut fyra gånger per år. För varje anslagspost finns exempel på statsbidragsberättigade regionala kulturinsti-

---

²¹ Sedan avtalen ingicks har såväl mål- och resultatstyrning som ett nytt system för resursfördelning till högskolor införts. Därmed har avtalen till stor del blivit inaktuella. Regeringen beslutade i december 1998 att säga upp avtalen som har fem års uppsägningstid.

tutioner som kan ansöka om bidrag hos respektive regionalt självstyrelseorgan. Medlen från anslaget finansierar sådan verksamhet hos landstingen i de fyra försökslänen som övriga landsting får statsbidrag för från andra kulturanslag inom politikområde 28 (se nedan). Medlen i sig är således avsedda för alla landsting men som en följd av försöksverksamheten fördelas statsbidragen till just dessa landsting från ett separat anslag. Vår bedömning är därför att även detta anslag bör ses som avsett för alla landsting.

Anslaget 28:6, Bidrag till regional musikverksamhet samt regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner

Anslaget ingår i politikområde 28, Kulturpolitik. Anslaget, som är indelat i fem poster, är ett obetecknat anslag som är budgeterat till 544,9 miljoner kronor. Det disponeras av Statens kulturråd. Det totala utfallet är 544,5 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för alla landsting. Utfallet till landsting är 526,5 miljoner kronor.

Från anslaget fördelas statsbidrag enligt bestämmelser i förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet. Statsbidrag får lämnas till länsmusik, teater-, dans- och musikinstitutioner, länsbibliotek, verksamhet med länskonstnärer, regionala konsulenter för mångkultur och regionala arkivinstitutioner (folkrörelsearkiv och liknande). Under varje anslagspost anges vilka institutioner som är bidragsberättigade det året. En institution kan få bidrag bara om den samtidigt får ett minst lika stort bidrag från ett landsting, en kommun eller någon annan huvudman (exempelvis stiftelser där landsting ingår som en aktör).

De regionala och lokala institutionerna kan ansöka om bidrag hos Statens kulturråd, Riksarkivet (gäller regionala arkivinstitutioner) och Riksantikvarieämbetet (gäller regionala museer i Kalmar, Gotlands och Skåne län). Statsbidragen betalas ut fyra gånger per år.

Anslaget 28:8, Bidrag till regional biblioteksverksamhet

Anslaget ingår i politikområde 28, Kulturpolitik. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett obetecknat anslag som är bud-

geterat till 36,7 miljoner kronor. Det disponeras av Statens kulturråd. Det totala utfallet är 36,7 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för alla landsting. Utfallet till landsting är 36,7 miljoner kronor.

Statsbidragsgivningen styrs av bestämmelser i förordningen (1996:1608) om statsbidrag till folkbibliotek och förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet. Från anslagspost 1 utgår statsbidrag till länsbibliotek. Anslagspost 2 är avsedd för bidrag till lånecentraler och depåbibliotek och anslagspost 3 finansierar utvecklingsbidrag. Kommuner och regionala och lokala institutioner kan ansöka om bidrag hos Statens kulturråd. En förutsättning för att få statsbidrag är att huvudmännens motprestationer ska ligga kvar på minst föregående års nivå. Ansökan ska innehålla en verksamhetsplan och ett yttrande från det landsting eller den kommun som avser att lämna bidrag till kulturverksamheten. Statsbidragen betalas ut fyra gånger per år och lämnas i form av stödenheter, vilkas storlek fastställs årligen av regeringen.

Av Statskontorets rapport (2002:5) *Uppföljning av förnyelsearbetet i kommuner och landsting* med tillhörande databas (dnr. 2000/331-5) framgår att sådana kulturinstitutioner vanligen drivs i stiftelse- eller aktiebolagsform. Landsting är då huvudmän (majoritetsägare) och mot den bakgrunden är vår bedömning att detta anslag bör ses som statsbidrag till landsting.

Anslaget 28:23, Bidrag till regional arkivverksamhet

Anslaget ingår i politikområde 28, Kulturpolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett obetecknat anslag som är budgeterat till 4,7 miljoner kronor. Det disponeras av Riksarkivet. Det totala utfallet är 4,7 miljoner kronor.

Anslaget får användas för statsbidrag enligt bestämmelser i förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet. I regleringsbrevet till Riksarkivet anges 22 bidragsberättigade regionala arkivinstitutioner, vilket är folkrörelse- och föreningsarkiv. Dessa kan ansöka om statsbidrag hos Riksarkivet. En institution kan få bidrag bara om den samtidigt får ett minst lika stort bidrag från ett landsting, en kommun eller någon annan

huvudman (exempelvis stiftelser där landsting ingår som en aktör). Statsbidragen betalas ut fyra gånger per år.

Efter närmare undersökning av anslaget är vår bedömning att det avser statsbidrag till stiftelser där landsting inte är huvudmän. Det bör således inte betraktas som statsbidrag till landsting. Anslaget nämns därför inte i övriga kapitel utan endast här i bilagan.

Anslaget 28:30, Bidrag till regionala museer

Anslaget ingår i politikområde 28, Kulturpolitik. Anslaget, som är indelat i fem anslagsposter, är ett obetecknat anslag som är budgeterat till 117,9 miljoner kronor. Det disponeras av Statens kulturråd (anslagsposterna 1, 2, 4 och 5) och Riksantikvarieämbetet (anslagspost 3). Det totala utfallet är 117,8 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för alla landsting. Utfallet till landsting är 102,5 miljoner kronor.

Statsbidrag fördelas enligt bestämmelser i förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet. Från anslagsposterna 1 och 3 utgår bidrag till samtliga läns museer. Anslagspost 2 finansierar utvecklingsbidrag till läns museerna, anslagspost 4 är avsedd för kostnader för lönebidragsanställda vid museerna och anslagspost 5 avser bidrag till samarbete inom museipedagogik.

En institution kan få bidrag bara om den samtidigt får ett minst lika stort bidrag från ett landsting, en kommun eller någon annan huvudman (exempelvis stiftelser där landsting ingår som en aktör). Läns museerna kan ansöka om bidrag hos Statens kulturråd och Riksantikvarieämbetet. Ansökan ska innehålla en verksamhetsplan och ett yttrande från det landsting eller den kommun som avser att lämna bidrag till kulturverksamheten. Statsbidragen betalas ut fyra gånger per år och lämnas i form av stödenheter, vilkas storlek fastställs årligen av regeringen.

Av Statskontorets rapport (2002:5) *Uppföljning av förnyelsearbetet i kommuner och landsting* med tillhörande databas (dnr. 2000/331-5) framgår att sådana kulturinstitutioner som nämns ovan vanligen drivs i stiftelse- eller aktiebolagsform. Landsting

är då majoritetsägare och mot den bakgrunden är vår bedömning att detta anslag bör ses som statsbidrag till landsting.

Utgiftsområde 18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Anslaget 32:2, Regionala självstyrelseorgan

Anslaget ingår i politikområde 32, Regional samhällsorganisation. Anslaget, som är indelat i fyra anslagsposter, är ett obecknat anslag som är budgeterat till 25,1 miljoner kronor. Det disponeras av länsstyrelserna i Kalmar län (anslagspost 1), Gotlands län (anslagspost 2), Skåne län (anslagspost 3) och Västra Götalands län (anslagspost 4). Respektive länsstyrelse ska varje månad betala ut en tolfedel av anslaget till det länets landsting. Det totala utfallet är 25,1 miljoner kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa landsting. Utfallet till landsting är 25,1 miljoner kronor. Anslaget finansierar ersättning till landstingen i de fyra län där det pågår försöksverksamhet med regionala självstyrelseorgan. Landstingen får ersättning för kostnader som uppstår när de utför förvaltningsuppgifter som annars ligger på länsstyrelserna. Vår bedömning är att anslaget är ett statsbidrag avsett för vissa landsting.

Utgiftsområde 22, Kommunikationer

Anslaget 36:9, Driftbidrag till kommunala flygplatser

Anslaget ingår i politikområde 36, Transportpolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är budgeterat till 101 miljoner kronor. Det disponeras av Luftfartsverket efter beslut av regeringen. Det totala utfallet är 100,4 miljoner kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner. Det har inte varit möjligt för oss att få fram ett utfall för detta anslag. Orsaken är att bidraget fördelas på ett speciellt sätt. Luftfartsverket disponerar anslaget efter beslut av regeringen. Medlen fördelas från Regeringskansliet (Näringsdepartementet)

till Luftfartsverket och därifrån till vissa kommuner. Ekonomistyrningsverket har inte registrerat det som transferering till kommuner eftersom man anser att bidraget i första hand bör ses som bidrag till statliga affärsverk (Luftfartsverket). Enligt Luftfartsverket är utfallet till kommuner 110,1 miljoner kronor, varav 100,3 miljoner kronor kommer från detta anslag och 9,8 miljoner kronor från Luftfartsverkets egna medel.

Statsbidrag till kommunala flygplatser fördelas enligt kriterier i propositionen (1997/98:56) *Transportpolitik för en hållbar utveckling* (beslut i bet. 1997/98:TU10, rskr 1997/98:266 och 1997/98:267). Regeringen föreslår där att staten tar ett ökat ansvar för driften vid kommunala flygplatser för att hela landet ska få en tillfredsställande transportförsörjning. Stödets omfattning bör även kunna påverkas av flygplatsens regionalpolitiska betydelse. Under 2001 var 26 flygplatser berättigade till statsbidrag.

Utgiftsområde 25, Allmänna bidrag till kommuner

Anslaget 91:1, Generellt statsbidrag till kommuner och landsting

Anslaget ingår i politikområde 91, Allmänna bidrag till kommuner. Anslaget, som är indelat i fyra anslagposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 78,3 miljarder kronor. Det disponeras av Riksskatteverket, som äger rätt att fördela dispositionsrätten till skattemyndigheterna. Det totala utfallet är 78,3 miljarder kronor. Det är anslagposterna 1–3 som är relevanta.

Anslagposterna 1 och 3 är inte verksamhetsanknutna och avsedda för alla kommuner respektive landsting. Anslagpost 2 är verksamhetsanknuten, eftersom de aktuella åldersgrupperna också återfinns inom vissa modeller i kostnadsutjämningsystemet, och avsedd för alla kommuner. Vår bedömning är att anslaget som helhet är avsett för alla kommuner och landsting. Utfallet till kommuner och landsting är 78,3 miljarder kronor.

Statsbidragsgivningen styrs av bestämmelser i lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting och förordningen (1995:1644) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting.

Generellt statsbidrag fördelas till kommuner och landsting med ett enhetligt belopp per invånare i kommunen respektive landstinget den första november året före det år som bidraget betalas ut. Det åldersbaserade statsbidraget fördelas med ett enhetligt belopp per invånare inom åldersgrupperna 7–15, 16–18, 65–74, 75–84 samt 85 år och äldre i kommunen den första november året före det år som bidraget betalas ut. Riksskatteverket beräknar statsbidragen och fastställer beloppen. Statistiska centralbyrån ska senast den 10 januari varje år lämna uppgifter till skattemyndigheten om de belopp som beräknats. Vid beräkning av beloppen ska, vid införandet av utjämningsystemet, hänsyn tas till överskott eller underskott som uppkommer vid utjämnningen av inkomster mellan kommuner respektive landsting enligt ovanstående lag och förordning.

Anslagspost 1 är budgeterad till 52,2 miljarder kronor och utfallet är 52,2 miljarder kronor. Från anslagsposten utgår invånar-baserat bidrag till kommuner. Anslagspost 2 är budgeterad till 6,7 miljarder kronor och utfallet är 6,7 miljarder kronor. Anslagsposten finansierar åldersbaserat bidrag till kommuner. Anslagspost 3 är budgeterad till 19,1 miljarder kronor och utfallet är 19,1 miljarder kronor. Från anslagsposten utgår bidrag till landstingen. Anslagspost 4 är budgeterad till 150 miljoner kronor och utfallet är 11,7 miljoner kronor. Anslagsposten är en justeringspost.

Anslaget 91:2, Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting

Anslaget ingår i politikområde 91, Allmänna bidrag till kommuner. Anslaget, som indelat i sex anslagsposter, är ett reservationsanslag som är budgeterat till 2,1 miljarder kronor. Det disponeras av regeringen (anslagspost 1), Regeringskansliet (anslagsposterna 2, 5 och 6) samt Bostadsdelegationen (anslagsposterna 3 och 4). Det totala utfallet är 1,5 miljarder kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner och landsting. Utfallet till kommuner och landsting är 1,5 miljarder kronor.

I anslagspost 1, som är budgeterad till drygt 1,9 miljarder kronor, ingår ett särskilt statsbidrag (under 2001 och 2002) som kommuner, och bara kommuner, kan ansöka om för särskilt kostnadskrävande insatser enligt LSS (lagen (1993:387) om särskilt stöd och service till funktionshindrade). I anslagspost 1 ingår också bl.a. omställningsbidrag till landsting med befolkningsminskning och ersättning till kommuner som drabbats av betydande kostnader till följd av översvämningar.

Anslagspost 2, som är budgeterad till 0 kronor, har under 2001 använts för förvaltningsutgifter avseende Kommundelagationen (Fi 1999:09) enligt kommitténs budget för 2000. Medlen från anslagsposterna 3 och 4 ska användas enligt bestämmelser i förordningen (1998:666) om statligt stöd för vissa kommunala åtaganden för boendet samt för Bostadsdelegationens förvaltningsutgifter. Kommuner, och bara kommuner, kan ansöka om stöd hos Bostadsdelegationen.²² Anslagspost 5, som är budgeterad till 5 miljoner kronor, får användas för att utveckla uppföljningsarbetet i kommuner och landsting och för att stimulera deras effektiviseringsarbete. Anslagspost 6, som är budgeterad till 0 kronor, får användas för att utveckla uppföljning och kontroll av kommunkontosystemet.

Anslaget 91:3, Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting

Anslaget ingår i politikområde 91, Allmänna bidrag till kommuner. Anslaget, som inte är postindelad, är ett obetecknat anslag som är budgeterat till 20,8 miljarder kronor. Det disponeras av Riksskatteverket, som äger rätt att fördela dispositionsrätten till skattemyndigheterna. Det totala utfallet är 20,8 miljarder kronor.

Anslaget är inte verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner och landsting. Som framgår av kapitel 2 består inkomst- och kostnadsutjämnningen av ett utjämningsbidrag och en utjämningsavgift. Utjämningsbidraget, som många men inte alla kommuner och landsting får, bokförs i statsbudgeten under detta

---

²² Bostadsdelegationens verksamhet regleras i förordningen (1998:667) med instruktion för Delegationen för stöd till vissa kommuner med bostadsåtaganden. Bostadsdelegationen avvecklades den 31 juli 2002.

anslag. Bidraget motsvaras av en avgift som redovisas under en inkomsttitel i statsbudgeten. Avgiften bekostas av övriga kommuner och landsting. Eftersom inte alla kommuner och landsting får bidrag bör detta anslag kategoriseras som avsett för vissa kommuner och landsting. Utfallet till kommuner och landsting är 20,8 miljarder kronor.

Statsbidragsgivningen styrs av bestämmelser i lagen (1995:1515) om utjämningsbidrag till kommuner och landsting och förordningen (1995:1645) om utjämningsbidrag och utjämningsavgift för kommuner och landsting. Det föreskrivs i lagen och förordningen hur bidrag och avgifter i inkomst- respektive kostnadsutjämnningen beräknas.

Statistiska centralbyrån ska varje bidrags- och avgiftsår för varje kommun och landsting beräkna garanterat skatteunderlag, utjämningsbidrag och utjämningsavgift (för inkomstutjämnningen) samt standardkostnad, strukturkostnad, utjämningsbidrag och utjämningsavgift (för kostnadsutjämnningen).

Anslaget 91:4, Bidrag till Rådet för kommunal redovisning

Anslaget ingår i politikområde 91, Allmänna bidrag till kommuner. Anslaget, som inte är postindelad, är ett obetecknat anslag som är budgeterat till 0,7 miljoner kronor. Det disponeras av Riksskatteverket. Det totala utfallet är 0,5 miljoner kronor.

Anslaget är avsett för Rådet för kommunal redovisning. Det är en ideell förening för normbildning i redovisningsfrågor för kommuner och landsting. Staten, Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet är medlemmar i föreningen. Ekonomistyrningsverket har registrerat detta anslag som transferering till kommuner. Enligt vår bedömning är anslaget avsett för en stiftelse, inte för kommuner eller landsting. Vi har därför valt att endast kommentera detta anslag här i den första delen av bilagan.

Kategori 2: Anslag som delvis är avsedda för kommuner och landsting

Vi beskriver i det följande anslag i kategori 2, dvs. anslag där delar av anslaget är avsedda för kommuner eller landsting. Kategori 2 omfattar 36 anslag. När vi nedan talar om anslag avses endast den del som är avsedd för kommuner eller landsting.

Utgiftsområde 6, Totalförsvaret

Anslaget 6:4, Funktionen Civil ledning

Anslaget ingår i politikområde 6, Totalförsvaret. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 485,1 miljoner kronor. Det disponeras av Krisberedskapsmyndigheten. Det totala utfallet är 229,7 miljoner kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och blandat, dvs. delvis avsett för vissa, delvis för alla kommuner. Utfallet till kommuner är 196,7 miljoner kronor. Anslagsposterna 1 och 2 är relevanta i sammanhanget.

Anslagspost 1 är budgeterad till 297,8 miljoner kronor. Eftersom utfallet på anslagspost 2 är 171,3 miljoner kronor till kommuner är det rimligt att anta att utfallet till kommuner från anslagspost 1 är 25,4 miljoner kronor (196,7–171,3). En del av funktionen Civil ledning är kommunal beredskap. Regeringen anger därför ett ekonomiskt bemyndigande på 25 miljoner kronor inom anslagspost 1 för bidrag till kommunalteknisk försörjning (exempelvis reservkraft till vattenverk eller värmestugor) under höjd beredskap och vid svåra påfrestningar. Alla kommuner, och bara kommuner, kan ansöka om medel för högst 50 procent av kostnaderna. Bidrag betalas ut under förutsättning av kommunerna uppfyller ett antal krav uppställda av Krisberedskapsmyndigheten. Vår bedömning är att det inte är alla kommuner som har behov som kan fyllas med hjälp av bidrag från anslagspost 1. Därför är anslagsposten kategoriserad som avsedd för vissa kommuner.

Från anslagspost 2, som är budgeterad till 167,3 miljoner kronor och har ett utfall på 171,3 miljoner kronor, utgår ersättning till alla kommuner, och bara kommuner, för beredskapsförberedelser enligt bestämmelser i lagen (1994:1720) om civilt försvar och förordningen (1995:128) om civilt försvar. Ersättningen betalas ut utan ansökan av Krisberedskapsmyndigheten (tidigare ÖCB) till kommunerna två gånger per år. Varje år räknas ersättningen upp enligt ett index som anges i förordningen.

Anslaget 6:6, Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst

Anslaget ingår i politikområde 6, Totalförsvar. Anslaget, som är indelat i fem anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 499,5 miljoner kronor. Det disponeras av Räddningsverket. Det totala utfallet är 556,5 miljoner kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och blandat, dvs. delvis avsett för vissa, delvis för alla kommuner. Utfallet till kommuner är 118,5 miljoner kronor. Anslagsposterna 1 och 2 är relevanta för kommuner.

Från anslagspost 1, som är budgeterad till 106,8 miljoner kronor, utgår bidrag för skyddsrum, räddningscentraler och ledningsplatser. Kommuner kan på samma villkor som andra fastighetsägare ansöka hos Räddningsverket om bidrag för skyddsrum. Räddningscentraler och ledningsplatser är det endast kommuner som kan ansöka om bidrag för. Räddningsverket bedömer i årsredovisningen för 2001 att omkring 210–220 räddningscentraler behövs för att täcka alla kommuners behov. Under 2001 täckte 121 räddningscentraler behoven för 172 kommuner. När det gäller ledningsplatser är behovet, enligt Räddningsverket, svårbedömt. Avsikten är dock att alla kommuner ska ha minst en ledningsplats. Regeringen fastställer årligen ett ekonomiskt bemyndigande för anslagsposten. Under 2001 är det 160 miljoner kronor. Vår bedömning är att anslagsposten är blandad, dvs. är delvis avsedd för vissa, delvis för alla kommuner.

Anslagspost 2, som är budgeterad till 321,8 miljoner kronor, innefattar ersättning till kommuner för civilpliktigas praktiktjänstgöring. Kommuner är enligt lagen (1994:1720) om civilt

försvar ansvariga för räddningstjänst under höjd beredskap och krig. I detta ingår ansvar för bemanning av räddningstjänst och andra kommunala funktioner. En möjlighet för kommunerna är att utnyttja civilpliktiga, som då beställs hos Pliktverket. Pliktverket hanterar mönstringsförfarandet och andra myndigheter, t.ex. Räddningsverket, utbildar civilpliktiga för krigsplacering i kommuner.

Alla kommuner har inte valt att ha civilpliktiga. För de kommuner som har civilpliktiga har Svenska Kommunförbundet och utbildande myndigheter förhandlat fram en kostnad per civilpliktig. Regeringen bestämmer sedan hur många civilpliktiga som ska utbildas. Ersättningen varierar därmed mellan olika år. Eftersom inte alla kommuner har civilpliktiga är vår bedömning att statsbidragen från anslagsposten är avsedda för vissa kommuner.

Anslaget 6:9, Funktionen Hälso- och sjukvård m.m.

Anslaget ingår i politikområde 6, Totalförsvar. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 101,9 miljoner kronor. Det disponeras av Socialstyrelsen. Det totala utfallet är 133,6 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för alla landsting. Utfallet till landsting är 57,6 miljoner kronor. Det är endast anslagspost 1 som är relevant för landsting.

Från anslagspost 1 betalar Socialstyrelsen ersättning till landstingen för kostnaderna för utbildning som ingår i beredskapsförberedelser. Ersättningen utgår enligt bestämmelser i lagen (1994:1720) om civilt försvar och förordningen (1995:128) om civilt försvar. Regeringen ger i regleringsbrev Socialstyrelsen i uppdrag att fördela medel till alla landsting, och bara landsting och regioner, för utbildning, övning och liknande. Landstingen begär sedan medel från Socialstyrelsen. Enligt regleringsbrevet får högst 26,3 miljoner kronor användas för ersättning till landsting.

Anslaget 7:3, Statens räddningsverk: Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.

Anslaget ingår i politikområde 7, Skydd mot olyckor. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till

27,4 miljoner kronor. Det disponeras av Räddningsverket. Det totala utfallet är 53,2 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner. Utfallet till kommuner är 46,3 miljoner kronor.

Från anslaget utgår ersättningar för räddningstjänstinsatser i samband med händelser som kommuner inte har kunnat förutse och budgetera för. Det kan t.ex. vara översvämningar, skogsbränder, snöstorm eller jordskred. Kommuner, och bara kommuner som har drabbats av sådana händelser, kan ansöka om ersättning för faktiska kostnader. Anslaget finansierar också ersättning för kostnader för delar av Kustbevakningens insatser vid miljöräddningstjänst och delar av Statens Haverikommissions insatser. Det finns ingen angiven summa för anslagets båda ändamål. Ersättningarna betalas ut enligt bestämmelser i räddningstjänstlagen (1986:1102). En förklaring till att utfallet är betydligt större än budgetbeloppet är avgöranden till kommunernas fördel i domstolsprocesser.

Anslaget 7:4, Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor

Anslaget ingår i politikområde 7, Skydd mot olyckor. Anslaget, som är indelat i två anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 553,7 miljoner kronor. Det disponeras av Räddningsverket. Det totala utfallet är 532,5 miljoner kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för alla kommuner. Utfallet till kommuner är 19,2 miljoner kronor. Det är endast anslagspost 1 som är relevant i sammanhanget.

Från anslagspost 1 utgår ersättning för kommunernas kostnader för utbildning av deltidsbrandmän. Kommuner är ansvariga för räddningstjänst och för bemanning av räddningskårer, som kan bestå av hel- eller deltidsanställda brandmän. Kommunerna avgör själva balansen mellan hel- och deltidsbrandmän. Av Sveriges omkring 16 000 brandmän är runt 11 000 deltidsbrandmän.

Kommuner som har deltidsbrandmän, vilket i praktiken är samtliga, får ersättning från staten för utbildningskostnaden för sina respektive deltidsbrandmän. Räddningsverket har fastställt en

kostnad per utbildad brandman och utifrån den får kommunerna ersättning. Ersättningen varierar från år till år beroende på antalet deltidsbrandmän och det finns inga öronmärkta medel inom anslagsposten. Vår bedömning är att eftersom alla kommuner har deltidsbrandmän är statsbidragen från anslagsposten avsedda för alla kommuner.

Utgiftsområde 8, Invandrare och flyktingar

Anslaget 10:2, Integrationsåtgärder

Anslaget ingår i politikområde 10, Integrationspolitik. Anslaget, som är indelat i fyra anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 50,2 miljoner kronor. Det disponeras av Integrationsverket (anslagsposterna 1–3) och regeringen (anslagspost 4). Det totala utfallet är 51,8 miljoner kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner och landsting. Utfallet till kommuner och landsting är 10 miljoner kronor. Endast anslagsposterna 2 och 3 är relevanta för kommuner och landsting.

Från anslagspost 2 utgår under åren 2001–2003 bidrag för att förbättra introduktionen för nyanlända invandrare. Kommuner och landsting, men också exempelvis arbetsförmedlingar eller länsstyrelser, kan ansöka om medel hos Integrationsverket för försöksverksamheter och andra projekt. Högst 50 procent av projektkostnaderna är bidragsberättigade och ett antal kriterier måste uppfyllas för att bidrag ska kunna betalas ut. I de allra flesta fall är kommunen sökande och samverkar sedan med andra aktörer. Det finns dock inga öronmärkta medel för kommuner och landsting.

Från anslagspost 3 betalas medel ut för att främja den etniska mångfalden i arbetslivet under perioden 2001–2003. Integrationsverket ska specifikt stödja det kommunala mångfaldsarbetet. I de flesta fall rör det sig om att nyanlända invandrare som har akademisk utbildning ska kunna komplettera den för att kunna söka arbete i Sverige. Kommuner, högskolor, företag m.m. kan

ansöka om bidrag hos Integrationsverket. Det finns dock inga öronmärkta medel för kommuner och landsting.

Anslaget 12:2, Mottagande av asylsökande

Anslaget ingår i politikområde 12, Migrationspolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 1,7 miljarder kronor. Det disponeras av Migrationsverket. Det totala utfallet är knappt 1,8 miljarder kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för alla kommuner och landsting. Utfallet till kommuner och landsting är 224,6 miljoner kronor.

Från anslaget finansieras bl.a. kostnader för boende, ersättningar för lämnat bistånd, för personer som omfattas av LMA (lagen om mottagande av asylsökande m.fl.), schablonersättning för sjukvård och ersättning för kostnadskrävande vård till kommuner och landsting. Det finns dock inga öronmärkta medel för kommuner och landsting.

Schablonersättningen regleras i förordningen (1996:1357) om statlig ersättning för hälso- och sjukvård till asylsökande samt i en överenskommelse mellan staten och Landstingsförbundet. Ersättningen betalas ut till landstingen utan ansökan månaden efter kvartalsskiftet. Ersättning för kostnadskrävande vård utgår till landstingen för kostnader som överstiger 50 000 kronor och då ersätts hela beloppet. Landstingen skickar in en ansökan i form av fakturor och ersättningen betalas ut kvartalsvis, månaden efter kvartalsskiftet. Biståndersättningen regleras i förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande. Kommuner, och bara kommuner, ansöker om ersättning och får det kvartalsvis för de utförda uppgifterna. Ersättningen för god man regleras i beslut av Migrationsverkets generaldirektör och även här ersätts samtliga kommunens extrakostnader.

Alla kommuner och landsting får sannolikt inte statsbidrag inom samtliga områden som anslaget täcker in. Det är dock vår bedömning att sett i ett helhetsperspektiv kan statsbidragen från anslaget sägas avse sådana kostnader och behov som alla kommuner och landsting kan förväntas ha.

Anslaget 12:3, Migrationspolitiska åtgärder

Anslaget ingår i politikområde 12, Migrationspolitik. Anslaget, som är indelat utgiftsområde åtta anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 285,2 miljoner kronor. Det disponeras av regeringen (anslagsposterna 1 och 3), Regeringskansliet (anslagspost 2) och Migrationsverket (anslagsposterna 4–8). Det totala utfallet är 213,6 miljoner kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och blandat, dvs. delvis avsett för vissa kommuner (anslagspost 4), delvis för alla kommuner (anslagspost 6). Utfallet till kommuner är 174,7 miljoner kronor. Det är anslagsposterna 4 och 6 som är relevanta för kommuner.

Anslagspost 4 är budgeterad till knappt 8,1 miljoner kronor. Från anslagsposten finansieras bl.a. inhämtande och spridning av information till enskilda, organisationer och kommuner, utbildningsinsatser och insatser för reintegration. Kommuner kan på samma villkor som andra aktörer ansöka om medel för olika projekt hos Migrationsverket.

Från anslagspost 6, som är budgeterad till 248 miljoner kronor, utgår schablonberäknade ersättningar till kommuner för mottagande av flyktingar enligt bestämmelser i förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. Ersättningen är tänkt att täcka kommunernas särkostnader för flyktingmottagande. Därutöver finansierar anslagsposten medicinska insatser och samverkan mellan svenska vårdgivare och medicinsk personal i f.d. Jugoslavien.

Anslaget 47:1, Åtgärder för nationella minoriteter

Anslaget ingår i politikområde 47, Minoritetspolitik. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 8 miljoner kronor. Det disponeras av Länsstyrelsen i Norrbottens län. Det totala utfallet är 8,2 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner och landsting. Utfallet till kommuner är 6 miljoner kronor. Det är endast anslagspost 1 som är relevant i sammanhanget.

Anslagspost 1 är budgeterad till 6 miljoner kronor och utfallet är 6 miljoner kronor. Budgetsiffran är hämtad från årsredovisningen

för Länsstyrelsen i Norrbottens län eftersom vi inte har haft tillgång till budgetsiffror på anslagspostnivå i underlaget från riksedovisningen.

Från anslagspost 1 utgår statsbidrag enligt bestämmelser i förordningen (2000:86) om statsbidrag till åtgärder för att stödja användningen av samiska, finska och meänkieli. Bidrag ska lämnas för att stödja användningen av samiska i Arjeplogs, Gällivare, Jokkmokks och Kiruna kommuner samt Norrbottens läns landsting. Statsbidrag för att stödja användningen av finska och meänkieli ska lämnas till Gällivare, Haparanda, Kiruna, Pajala och Övertorneå kommuner samt Norrbottens läns landsting.

Utgiftsområde 9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Anslaget 13:1, Sjukvårdsförmåner m.m.

Anslaget ingår i politikområde 13, Hälso- och sjukvårdspolitik. Anslaget, som är indelat i två anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 2,2 miljarder kronor. Det disponeras av Riksförsäkringsverket och – efter beslut av RFV – de allmänna försäkringskassorna (anslagsposterna 1 och 2). Socialstyrelsen disponerar en del av anslagspost 2. Det totala utfallet är 2,2 miljarder kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och blandat, dvs. delvis avsett för alla landsting (anslagspost 1), delvis för vissa landsting (anslagspost 2). Utfallet till landsting är 957,4 miljoner kronor.

Anslagspost 1, som är budgeterad till 540 miljoner kronor och har ett utfall på 683,1 miljoner kronor, utgörs av ersättningar till sjukvårdshuvudmännen för bl.a. tandvård, öppen och sluten vård, sjukresor och konventionsvård i olika länder. Riksförsäkringsverket betalar, via försäkringskassorna, ut ersättningen till alla landsting med en tolfedel månadsvis i efterskott. Ersättningen fördelas utifrån respektive landstings invånarantal.

Anslagspost 2 är budgeterad till 1,7 miljarder kronor. Socialstyrelsen disponerar en del av anslagspost 2 för ekonomiskt stöd till kompetenscenter på tandvårdsområdet. Landstingen är i flera fall huvudmän för kompetenscentren. Det finns en öronmärkt summa för bidrag inom anslagsposten. Från anslagsposten utgår också medel för bl.a. tandvård och hjälpmedel till alla landsting. Landstingen fakturerar försäkringskassorna som betalar ut ersättningen.

Eftersom utfallet från anslagspost 1 är 683,1 miljoner kronor torde utfallet till landsting från anslagspost 2 vara 274,3 miljoner kronor (957,4–683,1).

Anslaget 13:3, Bidrag till hälso- och sjukvård

Anslaget ingår i politikområde 13, Hälso- och sjukvårdspolitik. Anslaget, som är indelat i nio anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 962,1 miljoner kronor. Det disponeras av Socialstyrelsen. Det totala utfallet är 966 miljoner kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för alla landsting. Ett undantag är anslagspost 9 som utgår till vissa landsting. Denna anslagspost utgör dock en så liten del av anslaget att vi, dock med viss reservation, kategoriserar det som avsett för alla landsting. Utfallet till landsting är 903,2 miljoner kronor. Det är anslagsposterna 1 (delposterna 1.1 och 1.2), 2, 3 (delpost 3.2), 5, 8 och 9 som är relevanta i sammanhanget.

Anslagspost 1 är budgeterad till 850 miljoner kronor. Från anslagsposten utgår ersättningar till hälso- och sjukvården till alla landsting enligt bilagorna 2 och 3 till överenskommelsen mellan staten och landstingen. Ett landsting får även bidrag för Rettcenter. Ersättningarna utbetalas av Socialstyrelsen dels utan särskild rekvisition med en tolfedel för varje månad i efterskott, dels utan särskild rekvisition kvartalsvis i förskott.

Anslagsposterna 2 (budget: 31 miljoner kronor), 3 (budget: 51 miljoner kronor), 5 (budget: 10 miljoner kronor) och 8 (budget: 4,9 miljoner kronor) finansierar bl.a. bidrag för nationellt utvecklingsarbete, metodutveckling och IT-utveckling. Socialstyrelsen betalar enligt en överenskommelse med Landstingsförbundet ut

medlen efter rekvisition. Från anslagspost 9 (budget: 0,9 miljoner kronor) utgår ersättning till Dopningsjouren vid Huddinge sjukhus.

Anslaget 13:7, Socialstyrelsen

Anslaget ingår i politikområde 13, Hälso- och sjukvårdspolitik. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 488,9 miljoner kronor. Det disponeras av Socialstyrelsen. Det totala utfallet är 445,3 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa landsting (anslagspost 1) och vissa kommuner (anslagspost 2). Utfallet till kommuner är 30,2 miljoner kronor. Det är endast anslagsposterna 1 och 2 som är relevanta i sammanhanget.

Anslagspost 1 är budgeterad till 403,8 miljoner kronor. Från anslagsposten utgår vissa medel för utveckling av kvalitetskontrollsystem och liknande. Landsting, och bara landsting, kan ansöka om bidrag hos Socialstyrelsen. Det finns dock inga öronmärkta medel för dessa uppgifter.

Från anslagspost 2, som är budgeterad till 42 miljoner kronor, utbetalas bl.a. medel för medfinansiering (ofta omkring 50 procent) för olika projekt inom socialtjänsten. Kommuner är ofta mottagare men även vara andra aktörer kan få bidrag.

Anslaget 14:8, Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder

Anslaget ingår i politikområde 14, Folkhälsopolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 127,5 miljoner kronor. Det disponeras av regeringen. Det totala utfallet är 60,3 miljoner kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet. Vi har, efter intervjuer med företrädare för Socialdepartementet och utifrån formuleringar i regeringens proposition (se nedan) bedömt anslaget som i huvudsak avsett för alla kommuner och landsting. Utfallet till kommuner är 5,2 miljoner kronor eftersom större delen av 2001 års bidrag till kommuner och landsting betalas ut under 2002. Vår bedömning är dock gjord med viss reservation mot bakgrund av att utfallet till kommuner och landsting under 2001 är så pass litet.

Övriga medel som betalades ut under 2001 avser bl.a. forskning vid högskolor och universitet, utvärderingsprojekt, alkoholkonferens under det svenska ordförandeskapet i EU, bidrag till frivilligorganisationer och liknande.

I oktober 2000 lämnade regeringen propositionen (2000/01:20) *Nationell handlingsplan för att förebygga alkoholskador* till riksdagen som godkände handlingsplanen (beslut i bet. 2000/01:SoU8, rskr 2000/01:144). En del av den nya alkoholpolitikens inriktning är att samordna och stärka det lokala alkoholförebyggande arbetet i kommunerna. Under åren 2001–2003 avsätts 300 miljoner kronor som kommunerna kan ansöka om hos länsstyrelserna. Länsstyrelserna fördelar medel enligt regeringens direktiv. Socialdepartementet betalade ut 25 miljoner kronor till länsstyrelserna under 2001 men de beviljade ansökningar för dessa medel först under 2002. I handlingsplanen avsätts också 50 miljoner kronor för kompetensutveckling och samordning under tre år. Landsting, och bara landsting, kan ansöka direkt hos Socialdepartementet om bidrag från dessa medel för att bl.a. anställa länssamordnare.

Anslaget 16:2, Vissa statsbidrag inom handikappområdet

Anslaget ingår i politikområde 16, Handikappolitik. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett reservationsanslag som är budgeterat till 277 miljoner kronor. Det disponeras av Socialstyrelsen. Det totala utfallet är 275 miljoner kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för alla landsting. Utfallet till landsting är 275 miljoner kronor. Endast anslagsposterna 1 och 2 är relevanta i sammanhanget. För anslagspost 1 är såväl budgetsiffror som utfall 200 miljoner kronor. För anslagspost 2 är både budgetsiffror och utfall 75 miljoner kronor.

Från anslagspost 1 fördelar Socialstyrelsen bidrag till alla landsting för rådgivning och annat stöd inom handikappområdet. Anslagspost 2 finansierar statsbidrag för tolktjänst. Bidragen fördelas kvartalsvis i efterskott utifrån respektive landstings invånarantal.

Anslaget 16:9, Statens institut för särskilt utbildningsstöd

Anslaget ingår i politikområde 16, Handikappolitik. Anslaget, som är indelat i två anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 21 miljoner kronor. Det disponeras av Statens institut för särskilt utbildningsstöd. Det totala utfallet är 15 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner och landsting. Utfallet till kommuner är 1 miljon kronor. Det är anslagspost 2 som är relevant i sammanhanget.

Anslagspost 2 är budgeterad till 9 miljoner kronor. Från anslagsposten utgår stimulansbidrag för kompetensutvecklingsprojekt. Statliga och kommunala myndigheter, handikapporganisationer och andra organisationer kan ansöka om medel för att i samverkan initiera och utveckla modeller med den inriktning som framgår av propositionen (1999/2000:79) *Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken* (beslut i bet. 1999/2000:SOU14, rskr 1999/2000:240).

Anslaget 17:1, Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken

Anslaget ingår i politikområde 17, Äldrepolitik. Anslaget, som är indelat i fyra anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 252,9 miljoner kronor. Det disponeras av Socialstyrelsen (anslagsposterna 1 och 2) och regeringen (anslagspost 3). Det totala utfallet är 252,5 miljoner kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och blandat, dvs. delvis avsett för alla kommuner (anslagsposterna 1 och 2), delvis för vissa kommuner och landsting (anslagspost 3). Utfallet till kommuner och landsting är 216,9 miljoner kronor.

Anslagspost 1, som är budgeterad till 60 miljoner kronor och har ett utfall på 65,5 miljoner kronor, finansierar statsbidrag till fortbildning av arbetsledare och förtroendevalda inom äldreomsorgen. Alla kommuner, och bara kommuner, kan ansöka om bidrag hos Socialstyrelsen för olika projekt under perioden 1999–2001. Medlen fördelas efter rekvisition utifrån kommunens andel invånare som är över 65 år.

Anslagspost 2, som är budgeterad till 100 miljoner kronor och har ett utfall på 98,8 miljoner kronor, är avsedd för utveckling av särskilt stöd till anhöriga enligt särskilt regeringsbeslut nr. 5 den 22 december 1998. Alla kommuner, och bara kommuner, kan ansöka om bidrag hos Socialstyrelsen. Medlen fördelas efter rekvisition utifrån kommunens andel invånare som är över 65 år.

Anslagspost 3 är budgeterad till 88 miljoner kronor. Eftersom utfallet från anslagsposterna 1 och 2 är 65,5 miljoner kronor respektive 98,8 miljoner kronor är det rimligt att anta att utfallet från anslagspost 3 till kommuner och landsting är 52,6 miljoner kronor ($216,9 - 65,5 - 98,8$). Anslagspost 3 disponeras av regeringen under perioden 1999–2001 för dels försöksverksamheter i kommuner och landsting som syftar till utveckling och nytänkande inom vård-, omsorgs- och serviceverksamheten för äldre personer, dels försöksverksamheter med uppsökande verksamhet inom hemtjänsten. Kommuner, landsting och andra aktörer kan ansöka om projektmedel hos Socialdepartementet.

Anslaget 18:1, Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.

Anslaget ingår i politikområde 18 Socialtjänstpolitik. Anslaget, som är indelat i fem anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 88,4 miljoner kronor. Det disponeras av Socialstyrelsen (anslagsposterna 1, 2, 3, 4 och 5.2), Barnombudsmannen (anslagspost 5.1) och regeringen (anslagspost 5.3). Det totala utfallet är 79,6 miljoner kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och blandat, dvs. delvis avsett för alla kommuner (anslagspost 1), delvis för vissa kommuner (anslagsposterna 2 och 4). Utfallet till kommuner är 51,8 miljoner kronor. Det är anslagsposterna 1, 2 och 4 som är relevanta i sammanhanget.

Anslagspost 1, där såväl budget- som utfallssiffror är 50 miljoner kronor, består av utvecklingsmedel för kommuner så att de ska kunna utveckla öppenvårdsinsatser för ungdomar och missbrukare. Medlen har fördelats på samtliga länsstyrelser, som i sin tur fördelar dem vidare till kommunerna.

Anslagspost 2, som är budgeterad till 10 miljoner kronor, är avsedd för kunskapsutveckling inom socialtjänsten. Kommuner och landsting kan på samma villkor som andra ansöka om bidrag för olika projekt hos Socialstyrelsen. Det finns inga öronmärkta medel för kommuner och landsting.

Anslagspost 4, som är budgeterad till knappt 1,6 miljoner kronor, är avsedd för insatser i syfte att motverka våld mot kvinnor. Socialstyrelsen har valt ut ett antal kommuner och landsting som bidragsmottagare, men det hade lika gärna kunnat bli även andra aktörer.

Vi konstaterar ovan att utfallet från anslagspost 1 är 50 miljoner kronor. Det förefaller därmed rimligt att anta att utfallet från anslagsposterna 2 och 4 till kommuner och landsting är 1,8 miljoner kronor (51,8–50).

Anslaget 18:3, Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa

Anslaget ingår i politikområde 18, Socialtjänstpolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett reservationsanslag som är budgeterat till 10 miljoner kronor. Det disponeras av regeringen. Det totala utfallet är 10,8 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner. Utfallet till kommuner är 8,6 miljoner kronor.

Den parlamentariska Hemlöshetskommittén (S 1998:09) arbetade under perioden 1999–2001. Kommittén fick under dessa år totalt 30 miljoner kronor att fördela till kommuner och organisationer för olika projekt och åtgärder, både engångssatsningar och fleråriga projekt inom ett stort antal områden. Kommuner och frivilligorganisationer kunde ansöka på lika villkor om medel hos kommittén som beredde ansökningarna och överlämnade dem till regeringen (Socialdepartementet) med förslag om bifall eller avslag. Kommittén valde ut åtta kommuner, främst i storstadsområdena, för sådana projekt.

Utgiftsområde 10, Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Anslaget 19:1, Sjukpenning och rehabilitering m.m.

Anslaget ingår i politikområde 19, Ersättning vid arbetsoförmåga. Anslaget, som är indelat i åtta anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 43,9 miljarder kronor. Det disponeras av Riksförsäkringsverket och Socialstyrelsen (del av anslagspost 2). Det totala utfallet är 42,9 miljarder kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och blandat, dvs. delvis avsett för alla landsting (del av anslagspost 2), delvis för vissa landsting (del av anslagspost 2, anslagsposterna 4 och 8). Utfallet till landsting är 82,8 miljoner kronor. Det är anslagsposterna 2, 4 och 8 som är relevanta.

Anslagspost 2 är budgeterad till 3 miljarder kronor. Den del av anslagspost 2 som Socialstyrelsen disponerar finansierar en särskild satsning på kompetenshöjning eller andra lämpliga insatser i samband med behandling av överviktiga under åren 2000 och 2001. Socialstyrelsens del är budgeterad till 25 miljoner kronor. Riksförsäkringsverkets del av anslagspost 2 innefattar Dagmaröverenskommelsen för 2001 och medel till försöksverksamheter (SOCSAM m.fl.), sjukförsäkring, rehabiliteringsersättning och liknande där landsting är mottagare.

Anslagspost 4, som är budgeterad till 5 miljoner kronor, finansierar särskilda insatser inom rehabiliteringsområdet. Landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslagspost 8, som är budgeterad till 50 miljoner kronor, finansierar en särskild satsning under 2001 och 2002 för att minska ohälsan i den offentliga sektorn. Kommuner och landsting kan, på lika villkor med andra offentliga arbetsgivare, ansöka om projektmedel hos Socialdepartementet.

Utgiftsområde 16, Utbildning och universitetsforskning

Anslaget 25:2, Utveckling av skolväsende och barnomsorg

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som är indelat i sju anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 449,2 miljoner kronor. Det disponeras av Skolverket. Det totala utfallet är 431,7 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner. Utfallet till kommuner är 123 miljoner kronor. Det är anslagsposterna 2, 3, 4, 5 och 7 som är relevanta i sammanhanget.

Anslagspost 2, som är budgeterad till 226 miljoner kronor, används för stöd till utveckling av förskola, skola och vuxenutbildning. Huvuddelen av anslagsposten har gått till 60 av Skolverket utvalda kommuner med relativt stor andel elever som inte har nått kunskapsmålen. Medel från anslagsposten har också, efter ansökan, gått till bl.a. kommuner (skolor) och högskolor för olika typer av insatser för att stärka kunskapen inom matematik/naturvetenskap.

Anslagspost 3 är budgeterad till 75 miljoner kronor och finansierar centralt initierat utvecklingsarbete inom utbildningssystemet och andra centralt beslutade insatser. Bidragen ska gå till kommuner för att anordna teknikkurser för flickor, insatser för att stödja skolors arbete med att förbättra skolsituationen för romska barn, utvecklingsarbete i syfte att underlätta integrering av undervisning i svenska som andraspråk och modersmål i skolans språkprogram samt insatser för att stödja skolors arbete att motverka främlingsfientlighet och rasism, etnisk och sexuellt relaterad mobbning samt homofobi.

Anslagspost 4, som är budgeterad till 40 miljoner kronor, finansierar bidrag till insatser för yrkesutbildning i gymnasieskolan enligt bestämmelser i förordningen (2000:690) om försöksverksamhet med lärande i arbetslivet inom gymnasieskolan. Kommuner och landsting som är huvudmän för nationella program med yrkesämnen där minst 30 veckor genomförs på arbetsplats kan få

bidrag. Även friskolor kan få bidrag. Utbildningarnas huvudmän kan ansöka om bidrag hos Skolverket.

Anslagspost 5 är budgeterad till 20,2 miljoner kronor och finansierar insatser för skolväsendets internationalisering. Det kan bl.a. vara extraundervisning i svenska för elever från utlandet som tas emot i gymnasieskolan enligt förordningen (1998:1636) om vissa statsbidrag för utveckling av skolväsendet och barnomsorgen.

Från anslagspost 7, som är budgeterad till 25 miljoner kronor, fördelas medel efter beslut av regeringen.

Anslaget 25:12, Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola.

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 97,9 miljoner kronor och disponeras av Skolverket. Det totala utfallet är 110,4 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner. Utfallet till kommuner är 41 miljoner kronor.

Anslagspost 1 är budgeterad till 20,3 miljoner kronor och utfallet är 20,3 miljoner kronor. Från anslagsposten utgår särskilt verksamhetsstöd till vissa utbildningar i tio kommuner som anges bl.a. i statsliggaren. Skolverket betalar ut medlen utan rekvisition två gånger per år.

Anslagspost 2, som är budgeterad till 9,4 miljoner kronor, finansierar bl.a. kostnader för vissa gymnasieutbildningar (exempelvis till engelskspråklig gymnasial utbildning i Stockholm och Göteborg). Från anslagspost 3, som är budgeterad till 58,1 miljoner kronor, utgår statsbidrag till bl.a. riksinternatskolor, internationella skolor och utbyteselever från Norden.

Vi konstaterar ovan att utfallet från anslagspost 1 är 20,3 miljoner kronor. Det verkar således rimligt att utgå från att utfallet till kommuner och landsting från anslagsposterna 2 och 3 är 20,7 miljoner kronor (41–20,3).

Anslaget 25:15, Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som är indelat i sju anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 163,5 miljoner kronor. Det disponeras av Skolverket (anslagsposterna 1–3 och 7), Lärarhögskolan i Stockholm (anslagspost 5) och regeringen (anslagsposterna 4 och 6). Det totala utfallet är 133,5 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner. Utfallet till kommuner är 4,2 miljoner kronor. Det är anslagsposterna 2, 3 och 6 som är relevanta.

Anslagspost 2 är budgeterad till 5,9 miljoner kronor. Från anslagsposten utgår verksamhetsstöd till vissa riksrekryterande utbildningar med särskild inriktning. Kommuner kan vara huvudmän för dessa utbildningar. Skolverket betalar ut stöd till huvudmännen två gånger per år utan rekvisition.

Anslagspost 3, som är budgeterad till knappt 10,9 miljoner kronor, finansierar försöksverksamhet och utvecklingsarbete inom vuxenutbildningsområdet. Skolverket disponerar anslagsposten efter särskilt beslut av regeringen.

Anslagspost 6 är budgeterad till 15 miljoner kronor. Från anslagsposten utgår bidrag för förbättring av svenskundervisning för invandrare samt utveckling av validering av utländsk kompetens. Regeringen har utfärdat bestämmelser om hur medlen ska användas.

Anslaget 25:16, Särskilda utbildningsinsatser för vuxna

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som är indelat i två anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till knappt 4,2 miljarder kronor. Det disponeras av Skolverket (anslagsposterna 1.1 och 1.3), Kammarkollegiet (anslagsposterna 1.4 och 2.1), Statens skola för vuxna i Norrköping (anslagspost 1.2) och Regeringskansliet (anslagspost 2.2). Det totala utfallet är knappt 4,1 miljarder kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och blandat, dvs. delvis avsett för alla kommuner (del av anslagspost 1), delvis för vissa kommuner (del av anslagspost 2). Utfallet till kommuner är 3,8 mil-

jarder kronor. Det är endast anslagsposterna 1 och 2 som är relevanta för kommuner.

Anslagspost 1 är budgeterad till drygt 3,3 miljarder kronor och utfallet är 3,5 miljarder kronor. Från anslagsposten (delpost 1.1) utgår bidrag för den särskilda vuxenutbildningsinsatsen enligt bestämmelser i förordningen (1998:276) om statligt stöd till särskilda satsningar på utbildning av vuxna.²³ Kommuner, och bara kommuner, kan ansöka om bidrag hos Skolverket som betalar ut medlen utan rekvisition i form av ett grundbidrag och ett bidrag utifrån kommunens verksamhetsvolym på området.

Från anslagspost 2 (delpost 2.1) utgår medel för försöksverksamhet med kvalificerad yrkesutbildning enligt bestämmelser i förordningen (2001:1131) om kvalificerad yrkesutbildning. Kommuner och landsting kan på samma villkor som företag eller högskolor ansöka om bidrag hos Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning. Det finns inga öronmärkta medel för kommuner och landsting.

Vi konstaterar ovan att utfallet från anslagspost 1 är 3,5 miljarder kronor. Det torde därför vara rimligt att anta att utfallet till kommuner från anslagspost 2 är 300 miljoner kronor (3,8 miljarder kronor–3,5 miljarder kronor).

Anslaget 25:69, Enskilda och kommunala högskoleutbildningar m.m.

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som är indelat i 14 anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 1,8 miljarder kronor. Det disponeras av Kammarkollegiet. Det totala utfallet är knappt 1,7 miljarder kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för alla landsting. Utfallet till landsting är 230,6 miljoner kronor. Endast anslagspost 12 är relevant i sammanhanget.

Anslagspost 12 är budgeterad till 272,8 miljoner kronor och utfallet är 278,1 miljoner kronor. Från anslagsposten utgår statsbidrag för grundläggande vårdhögskoleutbildning för vilka lands-

---

²³ Förordningen upphävdes den första januari 2003.

tingen (inklusive Gotlands kommun) är huvudmän. Ett mindre statsbidrag utgår även till Ingesunds musikhögskola. Vår bedömning är likväl att anslagsposten kan sägas vara avsedd för alla landsting. Kammarkollegiet betalar ut bidragen, som fastställs i budgetpropositionen, en gång per år efter rekvisition.

Anslaget 25:78, Internationella programkontoret för utbildningsområdet

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som är indelat i två anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 36,8 miljoner kronor. Det disponeras av Internationella programkontoret för utbildningsområdet. Det totala utfallet är 38,7 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner. Utfallet till kommuner är 13,2 miljoner kronor. Endast anslagspost 2 är relevant i sammanhanget.

Anslagspost 2 är budgeterad till 13,8 miljoner kronor och utfallet är 13,6 miljoner kronor. Från anslagsposten utgår projektbidrag för att utveckla skolors internationella kontakter. Både kommunala skolor och friskolor kan ansöka om bidrag hos Internationella programkontoret. Ett antal kriterier, konkretiserade utifrån uppdrag i regleringsbrev, måste uppfyllas för att bidrag ska kunna betalas ut.

Utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid

Anslaget 25:1, Bidrag till folkbildning

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som är indelat i fem anslagsposter, är ett obetecknat anslag som är budgeterat till drygt 2,5 miljarder kronor. Det disponeras av Kammarkollegiet. Det totala utfallet är drygt 2,5 miljarder kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa landsting. Det är anslagsposterna 1 och 2 som är relevanta i sammanhanget. Alla landsting, utom tre, är huvudmän för folkhögskolor. Folkbildningsrådet fördelar medel till 48 folkhögskolor som har

landsting som huvudmän. Ekonomistyrningsverket har inte registrerat detta som transfereringar till landsting utan som bidrag till hushållens ideella föreningar. Enligt Folkbildningsrådets årsredovisning för 2001 är utfallet 400,5 miljoner kronor till landsting. Vår bedömning är att anslaget är relevant och att det bör betraktas som avsett för vissa landsting. Det är anslagsposterna 1 och 2 som är relevanta för landsting.

Anslagspost 1, som är budgeterad till drygt 2,1 miljarder kronor, finansierar bidrag till studieförbund och folkhögskolor samt Folkbildningsrådets egna förvaltningskostnader. Från anslagspost 2, som är budgeterad till 380,5 miljoner kronor, utgår statsbidrag till folkhögskolor enligt bestämmelser i förordningen (1996:1397) om statsbidrag till för en särskild utbildningsinsats inom folkhögskolan. Bidragen fördelas utifrån folkhögskolornas deltagarveckor. Ingen ansökan behövs.

Anslaget 25:2, Bidrag till vissa handikappåtgärder inom folkbildningen

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett obetecknat anslag som är budgeterat till 73,4 miljoner kronor. Det disponeras av Statens institut för särskilt utbildningsstöd (anslagspost 1) och Stockholms universitet (anslagsposterna 2 och 3). Det totala utfallet är 69,1 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa landsting. Utfallet till landsting är 10,1 miljoner kronor. Det är anslagspost 1 som är relevant.

Anslagspost 1 är budgeterad till 39 miljoner kronor och utfallet är 39 miljoner kronor. Från anslagsposten utgår statsbidrag för särskilt kostnadskrävande utbildningsinsatser vid folkhögskolor för deltagare med funktionshinder. Bidraget avser dels utbildningskostnader, dels kostnader för åtgärder i samband med utbildningarna.

Anslaget 28:2, Bidrag till allmän kulturverksamhet

Anslaget ingår i politikområde 28, Kulturpolitik. Anslaget, som är indelat i sju anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 248,9 miljoner kronor. Det disponeras av Statens kulturråd (anslagsposterna 1–4), Sametinget (anslagspost 5), Svenska Insti-

tutet (anslagspost 6) och regeringen (anslagspost 7). Det totala utfallet är 239,8 miljoner kronor. Det är anslagsposterna 1, 4 och 6 som är relevanta i sammanhanget.

Anslaget är verksamhetsanknutet och blandat, dvs. delvis avsett för vissa landsting (anslagsposterna 1, 4 och 6), delvis för alla landsting (anslagspost 4, delpost 4.5). Utfallet till landsting är 87,3 miljoner kronor.

Anslagspost 1, som är budgeterad till 19,8 miljoner kronor, finansierar bidrag till utvecklingsverksamhet och till allmän kulturverksamhet. Tre miljoner kronor ska avsättas för bidrag till försök med länsteaterverksamhet i Jämtlands län och Sörmlands län.

Från anslagspost 4, som är budgeterad till 126,5 miljoner kronor, utgår bidrag till övriga ändamål inom kulturområdet. Delposterna 4.3, länskonstnärer och 4.5, pensionspremier är relevanta. Bidrag till länskonstnärer lämnas enligt bestämmelser i förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet. Statsbidrag till verksamhet med länskonstnärer lämnas endast om bidrag från ett landsting, en kommun eller någon annan huvudman uppgår till minst motsvarande det statliga stödbeloppet. Delposten 4.5 avser pensionskostnader för personalen vid de regionala kulturinstitutionerna.

Anslagspost 6 är budgeterad till knappt 2 miljoner kronor. Från anslagsposten utgår medel bl.a. för att sprida svensk litteratur (i första hand skönlitteratur) i utlandet. Små summor har betalats ut till vissa länsteatrar och liknande.

Anslaget 28:9, Litteraturstöd

Anslaget ingår i politikområde 28, Kulturpolitik. Anslaget, som är indelat i fem anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 91,9 miljoner kronor. Det disponeras av Statens kulturråd. Det totala utfallet är 99,6 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och blandat, dvs. delvis avsett för alla kommuner (anslagspost 2), delvis för vissa kommuner (anslagspost 3). Utfallet till kommuner är 27,9 miljoner kronor.

Anslagspost 2 är budgeterad till 25 miljoner kronor och utfallet är 25 miljoner kronor. Från anslagsposten utgår stöd till inköp av litteratur till folk- och skolbibliotek enligt bestämmelser i förordningen (1996:1608) om statsbidrag till folkbibliotek. Kommuner, och bara kommuner, kan ansöka om statsbidrag hos Statens kulturråd. En förutsättning för bidrag är att kommunen för det år bidraget betalas ut avsatt egna medel till inköp av böcker till folk- och skolbibliotek för ett belopp som uppgår till minst summan av föregående års bokanslag och att den del av anslaget som avser litteratur för barn och ungdomar inte minskar.

Från anslagspost 3, som är budgeterad till 6,8 miljoner kronor, utgår stöd till läsfrämjande verksamhet enligt bestämmelser i förordningen (1998:1386) om statsbidrag till läsfrämjande insatser. Kommuner, skolor, bibliotek, ideella föreningar och liknande kan ansöka om bidrag hos Statens kulturråd. Det finns inga öronmärkta medel för kommuner.

Vi konstaterar ovan att utfallet från anslagspost 2 är 25 miljoner kronor. Det verkar därför rimligt att anta att utfallet till kommuner från anslagspost 3 är 2,9 miljoner kronor (27,9–25).

Anslaget 28:10, Stöd till kulturtidskrifter

Anslaget ingår i politikområde 28, Kulturpolitik. Anslaget, som är indelat i två anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 20,7 miljoner kronor. Det disponeras av Statens kulturråd. Det totala utfallet är 20,2 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för alla kommuner. Utfallet till kommuner är 300 000 kronor. Det är endast anslagspost 2 som är relevant i sammanhanget.

Anslagspost 2 är budgeterad till 500 000 kronor och utfallet är 339 000 kronor. Från anslagsposten utgår prenumerationsstöd till bibliotek enligt bestämmelser i förordningen (1996:1608) om statsbidrag till folkbibliotek. Kommuner, och bara kommuner, kan ansöka om bidrag för högst fem prenumerationer hos Statens kulturråd. Bidraget är schabloniserat och kräver därför endast en allmän ansökan.

Anslaget 28:18, Främjande av hemslöjden

Anslaget ingår i politikområde 28, Kulturpolitik. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 17,7 miljoner kronor. Det disponeras av Nämnden för hemslöjdsfrågor. Det totala utfallet är 17,6 miljoner kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa landsting. Utfallet till landsting är 4,3 miljoner kronor. Ekonomistyrningsverket har inte registrerat några utbetalningar till landsting från anslaget, men enligt Nämnden för hemslöjdsfrågor är sju landsting och två läns museer huvudmän för länshemslöjds konsulenter och Nämnden har därför klassat bidragen till dem som bidrag till landsting. Vi delar den bedömningen. Utfallet till landsting ovan bygger på Nämndens uppgifter. Det är anslagsposterna 1 och 2 som är relevanta i sammanhanget.

Anslagspost 1 är budgeterad till 14,3 miljoner kronor. Från anslagsposten utgår bidrag för hemslöjds konsulentverksamheten i varje län, vilket i sju fall alltså är landsting och i två fall läns museer. Därutöver är det oftast föreningar av olika slag. Statsbidrag till länshemslöjds konsulenter får lämnas under förutsättning att respektive landstingskommuns eller berörd kommuns bidrag är minst lika stort som statens. Huvudmännen ansöker till Nämnden och måste då skicka med en verksamhetsplan och budget för denna samt en formell ansökan. Nämnden betalar sedan ut beviljade bidrag kvartalsvis utan vidare rekvisition.

Anslagspost 2, som är budgeterad till drygt 1,3 miljoner kronor, finansierar projektmedel. Landsting kan, i egenskap av huvudmän för länshemslöjds konsulentverksamheten ansöka om medel på samma villkor som andra aktörer, exempelvis länshemslöjdsföreningar.

Anslaget 30:1, Stöd till idrotten

Anslaget ingår i politikområde 30, Folkrorelsepolitik. Anslaget, som är indelat i elva anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 456,8 miljoner kronor. Det disponeras av Kammarkollegiet (anslagsposterna 1–6) och regeringen (anslagsposterna 7–11). Det totala utfallet är 457,8 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner. Utfallet till

kommuner är 40,9 miljoner kronor. Det är endast anslagsposterna 6 och 10 som är relevanta i sammanhanget.

Anslagspost 6 är budgeterad till 38 miljoner kronor och utfallet är 38 miljoner kronor. Från anslagsposten utgår statsbidrag till kommuner för riksiddrottsgymnasier. Varje skola/skolledning får ett fastställt bidrag per elev. Bidraget avser extrakostnader som uppstår just för att det är idrottsgymnasier med riksintag, exempelvis kostnader för att anställa tränare. Riksiddrottsförbundet (respektive specialiddrottsförbund) skriver årliga ramavtal med varje kommun. Ekonomistyrningsverket har inte registrerat några utbetalningar till kommuner från denna anslagspost. Riksiddrottsförbundet och Kammarkollegiet anser dock att det är statsbidrag till vissa kommuner. Vi delar deras bedömning.

Från anslagspost 10, som är budgeterad till 9 miljoner kronor och har ett utfall på 10,4 miljoner kronor, utgår medel för internationaliseringsarbete och talangsatsningar.

Utgiftsområde 18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Anslaget 34:1, Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet

Anslaget ingår i politikområde 34, Miljöpolitik. Anslaget, som är indelat i fem anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till knappt 1,4 miljarder kronor. Det disponeras av regeringen (anslagspost 1), Regeringskansliet (anslagsposterna 2 och 3), Statens institut för ekologisk hållbarhet (anslagspost 4) och Naturvårdsverket (anslagspost 5). Det totala utfallet är drygt 1,1 miljarder kronor.

Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för alla kommuner. Utfallet till kommuner är 1,1 miljarder kronor. Det är endast anslagspost 1 som är relevant i sammanhanget.

Anslagspost 1 är budgeterad till knappt 1,2 miljarder kronor och utfallet är 1,1 miljarder kronor. Från anslagsposten fördelas stöd

till lokala investeringsprogram enligt bestämmelser i förordningen (1998:23) om statliga bidrag till lokala investeringsprogram som ökar den ekologiska hållbarheten i samhället. Kommuner, och bara kommuner, kan ansöka om bidrag hos regeringen.

Utgiftsområde 19, Regional utjämning och utveckling

Anslaget 37:1, IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.

Anslaget ingår i politikområde 37, IT, tele och post. Anslaget, som är indelat i 19 anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 450 miljoner kronor. Det disponeras av länsstyrelserna (anslagsposterna 1–17), Verket för näringslivsutveckling (anslagspost 18) och regeringen (anslagspost 19). Det totala utfallet är 49,5 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner. Utfallet till kommuner är 44,2 miljoner kronor.

Anslagsposterna 1–17 är budgeterade till mellan 125 000 och 230 000 kronor. Anslagspost 18 är budgeterad till 1,1 miljoner kronor. Från anslagsposterna utgår medel för att upprätta IT-infrastrukturprogram, dels för utbyggnad av bredband där marknaden inte förväntas bygga. Kommuner, och bara kommuner, kan ansöka om medel hos länsstyrelserna, som också fördelar medlen. Oftast får kommunerna stöd med mellan 33 och 39 procent av kostnaderna. Verket för näringslivsutveckling betalar ut medel till självstyrelseorganen i Kalmar, Gotlands, Västra Götalands och Skåne län efter rekvisition.

Utgiftsområde 20, Allmän miljö- och naturvård

Anslaget 34:3, Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden

Anslaget ingår i politikområde 34, Miljöpolitik. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 824,3 miljoner kronor. Det disponeras av Naturvårdsverket. Det

totala utfallet är 815,4 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner. Utfallet till kommuner är 331 miljoner kronor. Det är anslagsposterna 1 och 2 som är relevanta för kommuner.

Anslagspost 1, som är budgeterad till 213 miljoner kronor, finansierar bidrag till kalkning av sjöar och vattendrag enligt bestämmelser i förordningen (1982:840) om statsbidrag till kalkning av sjöar och vattendrag. Kommuner, men också andra aktörer, kan ansöka om bidrag hos länsstyrelserna. Bidrag får lämnas för högst 85 procent av kostnaderna för bl.a. inköp, transport och spridning av kalk.

Anslagspost 2, som är budgeterad till 591 miljoner kronor, är avsedd för investeringar för naturvård och skötsel av skyddade områden. Anslagsposten används bl.a. för statsbidrag till kommuner eller kommunala stiftelser för säkerställande av mark för naturvårdsändamål.

Utgiftsområde 21 Energi

Anslaget 35:4, Åtgärder för effektivare energianvändning

Anslaget ingår i politikområde 35, Energipolitik. Anslaget, som är indelat i fyra anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 119 miljoner kronor. Det disponeras av Statens energimyndighet (anslagsposterna 1, 2 och 4) och Konsumentverket (anslagspost 3). Det totala utfallet är 80,4 miljoner kronor. Anslaget är verksamhetsanknutet och avsett för vissa kommuner. Utfallet till kommuner är 51,9 miljoner kronor. Anslagsposterna 1, 2 och 4 är relevanta i sammanhanget.

Anslagspost 1, som är budgeterad till 14 miljoner kronor, finansierar utgifter för utbildnings- och informationsinsatser till specifika avnämargrupper som har en nyckelfunktion när det gäller energianvändning och effektivisering. Kommunala kraft- och energibolag kan vara bidragsmottagare vid sidan av andra aktörer. Medel fördelas efter ansökan. Det finns inga öronmärkta medel för kommuner.

Från anslagspost 2, som är budgeterad till 41 miljoner kronor, utgår bidrag till teknikupphandling av energieffektiv teknik och ny energiteknik. Bidrag fördelas enligt förordningen (1999:344) om statligt bidrag till teknikupphandling av energieffektiv teknik och ny energiteknik. Bidrag får ges till beställare, som kan företrädas av bl.a. energiföretag, med högst 30 procent av merkostnaden för investeringar som sker på grund av teknikupphandlingen. Kommunala kraft- och energibolag kan vara bidragstagare vid sidan av andra aktörer. Det finns inga öronmärkta medel för kommuner.

Anslagspost 4 är budgeterad till 56 miljoner kronor och utfallet är 46,3 miljoner kronor. Från anslagsposten utgår bidrag till kommunal energirådgivning. Kommuner, och bara kommuner, som har energirådgivning kan ansöka om bidrag hos Statens energimyndighet. Bidragen betalas ut i förhållande till kommunernas invånarantal enligt förordning (1997:1322) om bidrag till kommunal energirådgivning. Bidragen som beviljas får inte överstiga kommunernas kostnader för verksamheten.

Vi konstaterar ovan att utfallet från anslagspost 4 är 46,3 miljoner kronor. Det förefaller därför rimligt att utgå ifrån att utfallet till kommuner och landsting från anslagsposterna 1 och 2 är 5,6 miljoner kronor (51,9–46,3).

Kategori 3: Anslag med registrerade utbetalningar till kommuner och landsting

I avsnittet behandlas anslag i kategori 3, dvs. anslag där inte finns särskilt avsatta medel för kommuner eller landsting, men där det finns registrerade utbetalningar till kommuner eller landsting. Kategori 3 omfattar enligt vår bedömning 72 anslag under budgetåret 2001. Dessa anslag beskrivs inte lika ingående som anslagen i kategori 1 och 2 eftersom kopplingen mellan anslagen i kategori 3 och kommuner och landsting som mottagare av bidrag är betydligt svagare.

Utgiftsområde 19, Regional utjämning och utveckling

Anslaget 33:1, Allmänna regionalpolitiska åtgärder

Anslaget ingår i politikområde 33, Regionalpolitik. Anslaget, som är indelat i 23 anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till drygt 1,6 miljarder kronor. Det disponeras av länsstyrelserna (anslagsposterna 1–21), Verket för näringslivsutveckling (anslagspost 22) och regeringen (anslagspost 23). Anslagspost 22 är indelad i fem delposter, där delposterna 22.2–22.5 är avsedda för de olika regionala självstyrelseorganen. Det totala utfallet är drygt 1,3 miljarder kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 282,9 miljoner kronor.

Från anslaget utgår medel till regionala utvecklingsbidrag, landsbygdsbidrag, stöd till kommersiell service, småföretagarstöd, sysselsättningsbidrag, såddfinansiering, regional projektverksamhet, medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram och medfinansiering inom regionala tillväxtavtal.

Anslaget 33:7, Europeiska regionala utvecklingsfonden 1995–1999

Anslaget ingår i politikområde 33, Regionalpolitik. Anslaget, som är indelat i sex anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 559 miljoner kronor. Det disponeras av Verket för näringslivsutveckling (anslagspost 1), länsstyrelsen i Norrbottens län (anslagspost 2), länsstyrelsen i Västerbottens län (anslagspost 3), länsstyrelsen i Jämtlands län (anslagspost 4), länsstyrelsen i Värmlands län (anslagspost 5) och länsstyrelsen i Västra Götaland (anslagspost 6).

Det totala utfallet är 703,9 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 188,3 miljoner kronor. Medel från anslaget får användas till åtgärder inom de samlade programdokumenten för mål 2, 5b och 6, till åtgärder inom vissa av gemenskapsinitiativens operativa program, enligt rådsförordningarna för strukturfonderna (nr. 2080/93-2085/93), enligt de riktlinjer för strukturfondsarbetet som EG-kommissionen därefter fastställt och föreskrifter i särskilda regeringsbeslut samt till exempelvis turistprojekt, IT-infrastrukturprojekt eller utbildningar.

Anslaget 33:8, Europeiska regionala utvecklingsfonden 2000–2006

Anslaget ingår i politikområde 33, Regionalpolitik. Anslaget, som är indelat i sex anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 800 miljoner kronor. Det disponeras av länsstyrelsen i Norrbottens län (anslagspost 1), länsstyrelsen i Jämtlands län (anslagspost 2), länsstyrelsen i Västerbottens län (anslagspost 3), länsstyrelsen i Värmlands län (anslagspost 5), länsstyrelsen i Gävleborgs län (anslagspost 4), länsstyrelsen i Örebro län (anslagspost 5) och länsstyrelsen i Jönköpings län (anslagspost 6).

Det totala utfallet är 482,2 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 132,1 miljoner kronor. Medel från anslaget får användas till åtgärder inom mål 1- och mål 2-program för Norra och Södra Norrland samt Interreg IIIA-programmet.

Anslaget 33:9, Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till vissa kommuner

Anslaget ingår i politikområde 33, Regionalpolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 100 miljoner kronor. Det disponeras av regeringen. Det totala utfallet är 32 miljoner kronor och utfallet till kommuner är 32 miljoner kronor.

Riktlinjer för hur medel från anslaget ska användas anges av regeringen i skrivelsen (1999/2000:33) *Utvecklingsprogram för kommuner med särskilda omställningsproblem, främst på grund av strukturomvandlingar inom Försvarsmakten* (beslut i bet. 1999/2000:NU10, rskr 1999/2000:170). Enligt skrivelsen ska medel från anslaget användas till att finansiera utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till kommuner med särskilda omställningsproblem, främst på grund av strukturomvandlingar inom Försvarsmakten. I skrivelsen anges Kiruna, Bodens, Sollefteå, Härnösands, Falu, Karlskoga, Gotlands och Hässleholms kommuner.

Äldreanslaget A1 1998, Regionalpolitiska åtgärder

Anslaget är ett reservationsanslag som är budgeterat till 501,7 miljoner kronor. Det totala utfallet är 221,1 miljoner kronor. Ut-

fallet till kommuner och landsting är 34,6 miljoner kronor. Medel från anslaget finansierar bl.a. central och regional projektverksamhet, regionalt utvecklingsbidrag, landsbygdsbidrag och stöd till kommersiell service. Anslaget disponeras bl.a. av Verket för näringslivsutveckling, länsstyrelserna och regeringen. Utgifter från anslaget ingår i anslaget 33:1, Allmänna regionalpolitiska åtgärder ovan.

Äldreanslaget A9 1998, Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn

Anslaget är ett reservationsanslag som är budgeterat till 9,3 miljoner kronor. Det disponeras av regeringen. Det totala utfallet och utfallet till kommuner är 6,2 miljoner kronor.

Äldreanslaget A11 2000, Regionalpolitiska insatser

Anslaget är ett reservationsanslag som är budgeterat till 196,1 miljoner kronor. Det totala utfallet är 28,5 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 4,7 miljoner kronor. Utgifter från anslaget ingår i anslaget 33:1, Allmänna regionalpolitiska åtgärder ovan.

Utgiftsområde 20, Allmän miljö- och naturvård

Anslaget 26:2, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Anslaget ingår i politikområde 26, Forskningspolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 165,6 miljoner kronor. Det disponeras av Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande. Det totala utfallet är 169,6 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 2,5 miljoner kronor. Forskningsmedlen finansierar projekt som kan ha anknytning till kommuner, t.ex. äldreomsorgsfrågor.

Anslaget 34:1, Naturvårdsverket.

Anslaget ingår i politikområde 34, Miljöpolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 307,8 miljoner kronor. Det disponeras av Naturvårdsverket. Det totala utfallet är 304,3 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 2,1 miljoner kronor. Från anslaget kan medel utgå

för särskilda satsningar, exempelvis utbyggnad av skoterleder eller insatser för myggbekämpning.

Anslaget 34:2, Miljöövervakning m.m.

Anslaget ingår i politikområde 34, Miljöpolitik. Anslaget, som är indelat i sex anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 203,5 miljoner kronor. Det disponeras av Naturvårdsverket. Det totala utfallet är 202,7 miljoner kronor. Utfallet till kommuner är 0,2 miljoner kronor. Medel från anslaget kan utgå till kommuner för bl.a. stödinsatser i samband med statlig miljöövervakning.

Anslaget 34:4, Sanering och återställning av förorenade områden

Anslaget ingår i politikområde 34, Miljöpolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 147,1 miljoner kronor. Det disponeras av Naturvårdsverket. Det totala utfallet är 126,5 miljoner kronor. Utfallet till kommuner är 107,6 miljoner kronor. Naturvårdsverket fördelar medlen till länsstyrelserna som i sin tur kan ge kommuner i uppdrag att mot ersättning sanera och återställa förorenade områden.

Anslaget 34:5, Miljöforskning

Anslaget ingår i politikområde 34, Miljöpolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 56,9 miljoner kronor. Det disponeras av Naturvårdsverket. Det totala utfallet är 57,4 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 1,2 miljoner kronor. Forskningsmedlen ska framför allt finansiera forskning till stöd för Naturvårdsverkets arbete, exempelvis om miljömålen eller miljöbalken.

Anslaget 34:10, Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader

Anslaget ingår i politikområde 34, Miljöpolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 82,1 miljoner kronor. Det disponeras av Statens kärnkraftinspektion. Det totala utfallet är 83,1 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 0,1 miljoner kronor.

Anslaget 34:11, Statens kärnkraftinspektion: Forskning

Anslaget ingår i politikområde 34, Miljöpolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 67,2 miljoner kronor. Det disponeras av Statens kärnkraftinspektion. Det totala utfallet är 72 miljoner kronor. Utfallet till kommuner är 1,4 miljoner kronor. Medlen från forskningsanslaget avser bidrag till lokala säkerhetsnämnder vid de fyra kärnkraftverken och Studsvik.

Utgiftsområde 21, Energi

Anslaget 35:2, Bidrag för att minska elanvändning

Anslaget ingår i politikområde 35, Energipolitik. Anslaget, som är indelat i sju anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 325 miljoner kronor. Det disponeras av Statens energimyndighet (anslagsposterna 1, 4 och 5), Boverket (anslagsposterna 2, 3 och 6) och regeringen (anslagspost 7). Det totala utfallet är 73,5 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 11,4 miljoner kronor.

Från anslaget utgår bl.a. statsbidrag för konvertering från elvärme i bostäder som används för permanent bruk och vissa lokaler (förskolor, bibliotek, skolor, fritidsgårdar m.m.) samt till fjärrvärmeleverantörer för utbyggnad av fjärrvärmenät. Kommuner och landsting samt kommunala kraft- eller energibolag kan vara mottagare.

Anslaget 35:3, Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor

Anslaget ingår i politikområde 35, Energipolitik. Anslaget, som är indelat i fyra anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 305 miljoner kronor. Det disponeras av Statens energimyndighet. Det totala utfallet är 227,9 miljoner kronor. Utfallet till kommuner är 111,9 miljoner kronor. Från anslaget utgår bl.a. statsbidrag till biobränslebaserad kraftvärme. Kommunala kraft- eller energibolag kan vara mottagare.

Anslaget 35:5, Energiforskning

Anslaget ingår i politikområde 35, Energipolitik. Anslaget, som är indelat i nio anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 431,1 miljoner kronor. Det disponeras av Vetenskapsrådet (anslagspost 1), Statens energimyndighet (anslagsposterna 2, 3, 6, 8, 10, 11 och 12), Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (anslagspost 4), Verket för innovationssystem (anslagsposterna 5 och 13) och regeringen (anslagsposterna 7 och 9). Det totala utfallet är 455,6 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 0,8 miljoner kronor.

Anslaget 35:6, Energiteknikstöd

Anslaget ingår i politikområde 35, Energipolitik. Anslaget, som är indelat i två anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 130 miljoner kronor. Det disponeras av Statens energimyndighet (anslagspost 1) och Verket för innovationssystem (anslagspost 2). Det totala utfallet är 224,4 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 1,7 miljoner kronor. Medlen från anslaget finansierar bl.a. stöd till användare av ny energiteknik, exempelvis för försöksverksamhet eller utvecklingsprojekt. Kommuner och landsting samt kommunala kraft- eller energibolag kan vara mottagare.

Anslaget 35:7, Introduktion av ny energiteknik

Anslaget ingår i politikområde 35, Energipolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 230 miljoner kronor. Det disponeras av Statens energimyndighet. Det totala utfallet är 102,5 miljoner kronor. Utfallet till kommuner är 0,8 miljoner kronor.

Från anslaget utgår bl.a. stöd till enskilda projekt som syftar till att främja utvecklingen av teknik baserad på förnybara energislag och effektiv energianvändning i industriella processer i försöks- eller fullskaleanläggningar (energiteknikbidrag). Kommuner och landsting samt kommunala kraft- eller energibolag kan vara mottagare.

Anslaget 35:10, Skydd för småskalig elproduktion

Anslaget ingår i politikområde 35, Energipolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 210

miljoner kronor. Det disponeras av Statens energimyndighet. Det totala utfallet är 239,5 miljoner kronor. Utfallet till kommuner är 2,4 miljoner kronor. Från anslaget fördelas bidrag till köpare av el som producerats i en småskalig produktionsanläggning. Kommuner och kommunala kraft- eller energibolag kan vara mottagare.

Äldreanslaget B9 1999, Åtgärder för el- och värmeförsörjningen i Sydsverige

Anslaget är ett reservationsanslag som är budgeterat till 295,3 miljoner kronor. Det disponeras av Statens energimyndighet. Det totala utfallet är 54,3 miljoner kronor. Utfallet till kommuner är 2,6 miljoner kronor. Från anslaget utgår stöd till utveckling av ny energiteknik, för miljöförbättrande åtgärder inom energiområdet och till investeringar av olika slag. Kommuner och kommunala kraft- eller energibolag kan vara mottagare.

Utgiftsområde 23, Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Anslaget 42:6, Ersättning för viltskador m.m.

Anslaget ingår i politikområde 42, Djurpolitik. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 71 miljoner kronor. Det disponeras av Naturvårdsverket (anslagspost 1) och Sametinget (anslagsposterna 2 och 3). Det totala utfallet är 71,7 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 0,4 miljoner kronor. Det framgår inte i bestämmelserna för anslaget att kommuner eller landsting kan få bidrag.

Anslaget 43:5, Arealersättning och djurbidrag m.m.

Anslaget ingår i politikområde 43, Livsmedelspolitik. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till drygt 8,7 miljarder kronor. Det disponeras av Statens jordbruksverk. Det totala utfallet är drygt 8,9 miljarder kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 9,3 miljoner kronor. Ekonomistyrningsverket har registrerat anslaget som statsbidrag till jordbrukare i egenskap av företagare. Statens jordbruksverk har registrerat utbetalningar till kommuner och landsting. Utfalls-siffrorna är hämtade från Statens jordbruksverk. Från anslaget

utgår arealersättning och djurbidrag till markägare och djurinnehavare. Kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 43:6, Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter

Anslaget ingår i politikområde 43, Livsmedelspolitik. Anslaget, som är indelat i fyra anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till drygt 1,5 miljarder kronor. Det disponeras av Statens jordbruksverk. Det totala utfallet är 957,2 miljoner kronor. Utfallet till kommuner är 90 miljoner kronor. Från anslaget betalas konsumtionsstöd för skolmjölk till skolor, såväl kommunala som privata. Huvuddelen av bidragsmottagarna är kommunala skolor.

Anslaget 43:10, Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.

Anslaget ingår i politikområde 43, Livsmedelspolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 80 miljoner kronor. Det disponeras av Fiskeriverket. Det totala utfallet är 69,9 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 9,2 miljoner kronor. Aktörer som på olika sätt verkar inom näringen, vilket kan vara kommuner eller landsting, kan ansöka om medel för att genom olika projekt stödja fiskerinäringen.

Anslaget 43:11, Fiskevård m.m.

Anslaget ingår i politikområde 43, Livsmedelspolitik. Anslaget, som inte är postindelad är ett ramanslag som är budgeterat till 20 miljoner kronor. Det disponeras av Fiskeriverket. Det totala utfallet är 19,9 miljoner kronor. Utfallet till kommuner är 0,2 miljoner kronor. Medel från anslaget används bl.a. till att främja fiskevård, stimulera ideella insatser av olika slag och åtgärder för att skydda hotade arter. Kommuner kan tillsammans med organisationer och andra aktörer ansöka om medel för projektverksamhet.

Anslaget 44:1, Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Anslaget ingår i politikområde 44, Landsbygdspolitik. Anslaget, som är indelat i sex anslagsposter, är ett ramanslag som är budge-

terat till drygt 2,2 miljarder kronor. Det disponeras av Statens jordbruksverk. Det totala utfallet är knappt 2,1 miljarder kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 5,2 miljoner kronor. Från anslaget utgår medel för den nationella delen av strukturstöd och miljöersättningar inklusive informations-, rådgivnings- och utbildningsinsatser enligt åtaganden under programperioden 1995–1999. Kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 44:2, Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur

Anslaget ingår i politikområde 44, Landsbygdspolitik. Anslaget, som är indelat i fem anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 1,5 miljarder kronor. Det disponeras av Statens jordbruksverk, med undantag för delpost 3.2 som disponeras av länsstyrelsen i Norrbottens län och delpost 4.2 som disponeras av länsstyrelsen i Jämtlands län. Det totala utfallet är drygt 1,6 miljarder kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 4,2 miljoner kronor. Från anslaget utgår stöd inom miljö- och landsbygdsprogrammet 2000–2006, stöd från programperioden 1995–1999, miljöersättningar, stöd till skogliga åtgärder, strukturstöd och LEADER II. Kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Utgiftsområde 17, Kultur, medier, trossamfund och fritid

Anslaget 28:1, Statens kulturråd, förvaltningskostnader

Anslaget ingår i politikområde 28, Kulturpolitik. Anslaget, som är indelat i två anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 37,5 miljoner kronor. Det disponeras av Statens kulturråd. Det totala utfallet är 37 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 0,1 miljoner kronor. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 28:3, Nationella uppdrag

Anslaget ingår i politikområde 28, Kulturpolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 8 miljoner kronor. Det disponeras av Statens kulturråd. Det totala

utfallet är 8 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 1,1 miljoner kronor. Medel från anslaget finansierar stöd till vissa kulturinstitutioner, exempelvis Gottsunda Teater, Cirkus Cirkör och Kalmar läns museum, där kommuner och landsting kan vara inblandade.

Anslaget 28:19, Bidrag till bild- och formområdet

Anslaget ingår i politikområde 28, Kulturpolitik. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 29,3 miljoner kronor. Det disponeras av Statens kulturråd. Det totala utfallet är 29,1 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 0,5 miljoner kronor. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 28:27, Bidrag till kulturmiljövård

Anslaget ingår i politikområde 28, Kulturpolitik. Anslaget, som är indelat i fyra anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 247 miljoner kronor. Det disponeras av Riksantikvarieämbetet (anslagsposterna 1, 2 och 4) och regeringen (anslagspost 3). Det totala utfallet är 253,8 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 35,3 miljoner kronor. Medlen från anslaget utgår bl.a. för ombyggnad av kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, vård av kulturlandskap, arkeologiska undersökningar och information i anslutning till kulturminnen och kulturmiljöer. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 28:36, Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet

Anslaget ingår i politikområde 28, Kulturpolitik. Anslaget, som är indelat i sex anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 36,2 miljoner kronor. Det disponeras av Statens kulturråd (anslagsposterna 1 och 2), Riksarkivet (anslagspost 3), Riksantikvarieämbetet (anslagspost 4), Naturhistoriska riksmuseet (anslagspost 5) och Språk- och folkminnesinstitutet (anslagspost 6). Det totala utfallet är 35,6 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 0,6 miljoner kronor. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 29:2, Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet

Anslaget ingår i politikområde 29, Ungdomspolitik. Anslaget, som är indelat i sju anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 89,9 miljoner kronor. Det disponeras av Ungdomsstyrelsen (anslagsposterna 1–4), Regeringskansliet (anslagspost 5), Kammarkollegiet (anslagspost 6) och regeringen (anslagspost 7). Det totala utfallet är 90,2 miljoner kronor. Utfallet till kommuner är 0,5 miljoner kronor. Från anslaget utgår medel dels för utmärkelsen Årets ungdomskommun, dels för projektet Lokal uppföljning som syftar till att utveckla uppföljning av ungdomars levnadsvillkor på kommunal nivå.

Utgiftsområde 9, Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Anslaget 14:1, Insatser mot aids

Anslaget ingår i politikområde 14, Folkhälsopolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 65,6 miljoner kronor. Det disponeras av Folkhälsoinstitutet. Det totala utfallet är 64 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 16,2 miljoner kronor. Medlen från anslaget ska användas för insatser mot hiv/aids, exempelvis information, stöd till psykosocialt arbete och utvecklingsinsatser. Det framgår att Folkhälsoinstitutet ska samverka med regionala och lokala aktörer, men kommuner och landsting nämns inte uttryckligen.

Anslaget 14:4, Folkhälsoinstitutet

Anslaget ingår i politikområde 14, Folkhälsopolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 123,8 miljoner kronor. Det disponeras av Folkhälsoinstitutet. Det totala utfallet är 121,2 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 1,8 miljoner kronor. Anslaget ska bl.a. användas för projektstöd som kan avse metodutveckling men även utbildning, information, utbildnings-/informationsmaterial, studieresor m.m. samt för extra bidrag i form av stöd till kommuner och/eller landsting i hiv- eller aidsförebyggande arbete.

Anslaget 14:7, Folkhälsopolitiska åtgärder

Anslaget ingår i politikområde 14, Folkhälsopolitik. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 53,6 miljoner kronor. Det disponeras av Socialstyrelsen (anslagsposterna 1 och 2) och Folkhälsoinstitutet (anslagspost 3). Det totala utfallet är 53,5 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 0,3 miljoner kronor. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 16:3, Statsbidrag till vårdartjänst m.m.

Anslaget ingår i politikområde 16, Handikappolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 172,5 miljoner kronor. Det disponeras av Statens institut för särskilt utbildningsstöd. Det totala utfallet är 170,1 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 76,1 miljoner kronor. Från anslaget utgår bidrag till utbildningsanordnare, bl.a. folkhögskolor, universitet och riksgymnasier för svårt rörelsehindrade elever.

Anslaget 26:2, Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning

Anslaget ingår i politikområde 26, Forskningspolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 249,7 miljoner kronor. Det disponeras av Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap. Det totala utfallet är 228,1 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 5 miljoner kronor. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Utgiftsområde 16, Utbildning och universitetsforskning

Anslaget 25:1, Statens skolverk

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 313 miljoner kronor. Det disponeras av Statens skolverk. Det totala utfallet är 299,1 miljoner kronor. Utfallet till kommuner är

0,3 miljoner kronor. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner kan vara bidragsmottagare.

**Anslaget 25:60, Högskolan i Trollhättan/Uddevalla:
Grundutbildning**

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 163,6 miljoner kronor. Det disponeras av Högskolan i Trollhättan/Uddevalla. Det totala utfallet är 141 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 4,2 miljoner kronor. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

**Anslaget 25:70, Särskilda utgifter inom universitet och
högskolor m.m.**

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som är indelat i 16 anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 342,1 miljoner kronor. Det disponeras av Kammarkollegiet (anslagsposterna 1, 2, 5, 6, 8, 11 och 16 efter beslut av regeringen), Högskoleverket (anslagsposterna 3 och 4), Svenska Institutet (anslagspost 7), Uppsala universitet (anslagsposterna 9 och 15), Internationella programkontoret för utbildningsområdet (anslagspost 10), Blekinge tekniska högskola, Kungliga tekniska högskolan och Mitthögskolan (anslagspost 12), Högskolan i Trollhättan/Uddevalla (anslagspost 13) och Distansutbildningsmyndigheten (anslagspost 14).

Det totala utfallet är 342,7 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 13 miljoner kronor. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 25:79, Distansutbildningsmyndigheten

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 60,8 miljoner kronor. Det disponeras av Distansutbildningsmyndigheten. Det totala utfallet är 31,1 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 0,5 miljoner kronor. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 25:80, Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som är indelat i två anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 37,1 miljoner kronor. Det disponeras av Svenska Unescorådet. Det totala utfallet är 36 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 0 kronor. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Utgiftsområde 24, Näringsliv

Anslaget 26:2, Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling

Anslaget ingår i politikområde 26, Forskningspolitik. Anslaget, som är indelat i fyra anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 916 miljoner kronor. Det disponeras av Verket för innovationssystem (anslagspost 1), Regeringskansliet (anslagsposterna 2 och 3) och regeringen (anslagspost 4). Det totala utfallet är 991 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 5,5 miljoner kronor. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 38:2, Näringslivsutveckling

Anslaget ingår i politikområde 38, Näringspolitik. Anslaget, som är indelat i fem anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 194,1 miljoner kronor. Det disponeras av Verket för näringslivsutveckling (anslagsposterna 1–4) och regeringen (anslagspost 5). Det totala utfallet är 169,8 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 0,9 miljoner kronor. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 38:6, Sveriges geologiska undersökning: Geovetenskaplig forskning

Anslaget ingår i politikområde 38, Näringspolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 8,9 miljoner kronor. Det disponeras av Sveriges geologiska under-

sökning. Det totala utfallet är 5,3 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 0,5 miljoner kronor. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 39:6, Näringslivsutveckling i Östersjöregionen

Anslaget ingår i politikområde 39, Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande. Anslaget, som är indelat i fem anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 300 miljoner kronor. Det disponeras av Kammarkollegiet (anslagspost 1), Regeringskansliet (anslagsposterna 2, 3 och 5) och regeringen (anslagspost 4). Det totala utfallet är 113,2 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 9,3 miljoner kronor. Medlen har utbetalats för olika insatser och utvecklingsprojekt. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Äldreanslaget A8 2000, Fortsatt program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt

Anslaget är ett reservationsanslag som är budgeterat till 105,4 miljoner kronor. Det totala utfallet är 65,1 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 1,1 miljoner kronor. Anslaget ingår i regeringens program för småföretagarutveckling (föreslaget i prop. (1995/96:222) *Vissa åtgärder för att halvera arbetslösheten till år 2000, ändrade anslag för budgetåret 1995/96, finansiering m.m.*, beslut i bet. 1995/96:FIU15, rskr 1995/96:307). Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Utgiftsområde 13, Arbetsmarknad

Anslaget 22:3 Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader

Anslaget ingår i politikområde 22, Arbetsmarknadspolitik. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till drygt 5,4 miljarder kronor. Det disponeras av Arbetsmarknadsstyrelsen (anslagspost 1), Internationella programkontoret för utbildningsområdet (anslagspost 2) och regeringen (anslagspost 3). Det totala utfallet är drygt 5 miljarder kro-

nor. Utfallet till kommuner och landsting är 810,6 miljoner kronor.

Anslaget finansierar bl.a. insatser som är speciella för den kommunala sektorn, särskilt när det gäller insatser för ungdomar och funktionshindrade. Det finns dock inte på anslagsnivå några medel öronmärkta för dessa insatser och regelmässigt gäller i dessa fall att de är frivilligt för kommunerna (och i viss utsträckning även landstingen) om de vill delta i de olika aktiviteterna.

Anslaget 22:4, Särskilda insatser för arbetshandikappade

Anslaget ingår i politikområde 22, Arbetsmarknadspolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till drygt 6,5 miljarder kronor. Det disponeras av Arbetsmarknadsstyrelsen. Det totala utfallet är drygt 6,3 miljarder kronor. Utfallet till kommuner och landsting är drygt 1,5 miljarder kronor. Medlen från anslaget finansierar bl.a. bidrag för skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA) och särskilda insatser för personer med arbetshandikapp. Liksom för anslaget 22:3 ovan finns det inga medel öronmärkta för dessa insatser och regelmässigt gäller i dessa fall att de är frivilligt för kommunerna (och i viss utsträckning även landstingen) om de vill delta i de olika aktiviteterna.

Anslaget 22:6 Europeiska Socialfonden m.m. för perioden 1995–1999

Anslaget ingår i politikområde 22, Arbetsmarknadspolitik. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 234,3 miljoner kronor. Det disponeras av Arbetsmarknadsstyrelsen (anslagsposterna 1 och 2) och länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Värmlands och Västra Götalands län (anslagspost 3a-e). Det totala utfallet är 494,3 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 151,6 miljoner kronor.

Anslagsposterna 1 och 2 utgörs av utbetalningar från Europeiska socialfonden (dvs. strukturfondsmedel från EU). Anslagspost 2 är medel för den svenska medfinansieringen av mål 4 och mål 4-insatser inom mål 6. Anslagspost 3 är indelad i fem delposter som disponeras av en särskilt omnämnd länsstyrelse för utbetal-

ningar avseende vissa program inom gemenskapsinitiativet Interreg II. Även denna post utgörs helt av EU-medel.

Anslaget 22:7 Europeiska Socialfonden m.m. för perioden 2000–2006

Anslaget ingår i politikområde 22, Arbetsmarknadspolitik. Anslaget, som är indelat i fyra anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till drygt 1,6 miljarder kronor. Det disponeras av Svenska ESF-rådet (anslagsposterna 1 och 4a), Länsstyrelsen i Norrbottens län (anslagsposterna 2a och 4b), Länsstyrelsen i Jämtlands län (anslagsposterna 2b och 4c) samt länsstyrelserna i Gävleborgs, Örebro och Jönköpings län (anslagsposterna 3a-c). Det totala utfallet är 680,7 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 152,1 miljoner kronor.

Anslagspost 1 utgörs helt av EU-medel och finansierar utbetalningar från Europeiska socialfonden avseende mål 3 och Equal. Anslagsposterna 2 och 3 utgörs också helt av EU-medel och finansierar utbetalningar från Europeiska socialfonden avseende mål 1 respektive mål 2. Anslagspost 4 är avsedd för den svenska medfinansieringen av den särskilda satsningen på kompetensutveckling i mål 1 och mål 3.

Utgiftsområde 18, Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Anslaget 31:1, Boverket

Anslaget ingår i politikområde 31, Bostadspolitik. Anslaget, som är indelat i två anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 134,3 miljoner kronor. Det disponeras av Boverket (anslagspost 1) och Regeringskansliet (anslagspost 2). Det totala utfallet är 136,4 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 0,1 miljoner kronor. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 31:2, Räntebidrag m.m.

Anslaget ingår i politikområde 31, Bostadspolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till drygt 1,9 miljarder kronor. Det disponeras av Boverket. Det totala utfallet är drygt 1,6 miljarder kronor. Utfallet till kommuner och

landsting är 621,4 miljoner kronor. Från anslaget betalas bland annat ut räntebidrag för ny- och ombyggnad av bostäder och för s.k. 33 §-ersättning till kommuner. Alla som bygger och äger fastigheter, däribland kommuner och landsting, kan ansöka om medel. Det finns inga medel som är öronmärkta för kommuner eller landsting.

Anslaget 31:7, Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter

Anslaget ingår i politikområde 31, Bostadspolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 274 miljoner kronor. Det disponeras av Boverket. Det totala utfallet är 43,4 miljoner kronor. Utfallet till kommuner är 11,4 miljoner kronor. Investeringsbidragen fördelas av Boverket, efter samråd med Högskoleverket, till länsstyrelserna som sedan fördelar medel vidare till orter där det finns universitet eller högskolor. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 32:1, Länsstyrelserna m.m. förvaltningskostnader

Anslaget ingår i politikområde 32, Regional samhällsorganisation. Anslaget, som är indelat i 22 anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till knappt 1,9 miljarder kronor. Det disponeras av länsstyrelsen i respektive län (anslagsposterna 1–21) och Regeringskansliet (anslagspost 22). Det totala utfallet är drygt 1,8 miljarder kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 1,1 miljoner kronor. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Utgiftsområde 22, Kommunikationer

Anslaget 36:2, Vaghållning och statsbidrag

Anslaget ingår i politikområde 36, Transportpolitik. Anslaget, som är indelat i fem anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till drygt 13,9 miljarder kronor. Det disponeras av Vägverket (anslagsposterna 1–4) och Regeringskansliet (anslagspost 5). Det totala utfallet är knappt 13,5 miljarder kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 401,5 miljoner kronor.

De medel som kan gå till kommuner och landsting är reglerade i länsstyrelsernas regionala planer för trafik och infrastruktur. Länsstyrelserna fastställer planerna och Vägverket genomför dem. Regeringen formulerar krav i regleringsbrevet till Vägverket om hur stora ramar varje län ska få för att ge bidrag. Det framgår dock inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 36:4, Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter

Anslaget ingår i politikområde 36, Transportpolitik. Anslaget, som är indelat i åtta anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till drygt 7 miljarder kronor. Det disponeras av Banverket. Det totala utfallet är drygt 6,9 miljarder kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 75,1 miljoner kronor. Anslaget finansierar bl.a. bidrag till Inlandsbanan och Öresundskonsortiet, ersättning till Botniabanan AB samt drift, underhåll och investeringar. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 36:5, Från EG-budgeten finansierade stöd till Transeuropeiska nätverk

Anslaget ingår i politikområde 36, Transportpolitik. Anslaget, som är indelat i fyra anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 200 miljoner kronor. Det disponeras av Banverket (anslagspost 1), Vägverket (anslagspost 2), Luftfartsverket (anslagspost 3) och Sjöfartsverket (anslagspost 4). Det totala utfallet är 27,8 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 23,4 miljoner kronor.

Anslaget styrs av rådets (EG) förordning nr 2236/95 (ändrad nr 1655/99) och förordning (1997:686). Från anslaget kan, enligt 1 § i den svenska förordningen, bidrag lämnas till den svenska delen av de transeuropeiska transportnätverken inom myndigheternas respektive verksamhetsområden. Ansökningarna skall i första hand avse projekt som har nationell prioritet. Medel har gått till bl.a. hamnprojekt och bidrag till konsortiet Citytunneln. Det framgår dock inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 36:12, Rikstrafiken: Trafikupphandling

Anslaget ingår i politikområde 36, Transportpolitik. Anslaget, som är indelat i två anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 775 miljoner kronor. Det disponeras av Rikstrafiken (anslagspost 1) och regeringen (anslagspost 2). Det totala utfallet är 761,3 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 208,9 miljoner kronor. Rikstrafiken fördelar medel från anslagspost 1 till länstrafikbolag och liknande, där kommuner och landsting kan vara delägare. Medel fördelas även till privata företag. Det finns inga öronmärkta medel för kommuner eller landsting.

Utgiftsområde 1, Rikets styrelse

Anslaget 46:1, Allmänna val

Anslaget ingår i politikområde 46, Demokrati. Anslaget, som är indelat i två anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 38,4 miljoner kronor. Det disponeras av Riksskatteverket (anslagspost 1) och Regeringskansliet (anslagspost 2). Det totala utfallet är 29,4 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 0,4 miljoner kronor. Anslaget finansierar bl.a. tillhållande av valsedlar, valkuvert, blanketter och övrigt valmaterial samt vissa löne- och resekostnader. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 90:5, Regeringskansliet m.m.

Anslaget ingår i politikområde 90, Övrig verksamhet. Anslaget, som är indelat i 13 anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till knappt 3,3 miljarder kronor. Det disponeras av Regeringskansliet. Det totala utfallet är drygt 3,2 miljarder kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 16,5 miljoner kronor. Anslaget finansierar Regeringskansliets förvaltningskostnader och kostnader för bl.a. utredningar, förhandlingar med andra stater och för specialattachéer. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Utgiftsområde 7, Internationellt bistånd

Anslaget 8:1, Biståndsverksamhet

Anslaget ingår i politikområde 8, Internationellt utvecklings-samarbete. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett reservationsanslag som är budgeterat till knappt 13,4 miljarder kronor. Det disponeras av SIDA. Det totala utfallet är drygt 15,4 miljarder kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 15,4 miljoner kronor.

Medlen får endast användas i enlighet med riktlinjer från OECD:s biståndskommitté DAC om vad som kan klassificeras som utvecklings-samarbete. Stöd får endast lämnas till länder som definierats som utvecklingsländer av DAC. Svenska institutet, som disponerar en delpost, har betalat ut medel för gäststipendie- och utbytesverksamhet. Kommuner och landsting kan vara inblandade, men det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 9:1, Samarbete med Central- och Östeuropa

Anslaget ingår i politikområde 9, Samarbete med Central- och Östeuropa. Anslaget, som är indelat i fyra anslagsposter, är ett reservationsanslag som är budgeterat till 865 miljoner kronor. Det disponeras av SIDA (anslagspost 1), Svenska institutet (anslagspost 2) och Regeringskansliet efter beslut av regeringen i varje enskilt fall (anslagsposterna 3 och 4). Det totala utfallet är 968,1 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 27,2 miljoner kronor. Anslaget finansierar bl.a. kunskapsöverföring och ekonomiskt samarbete, miljöinsatser, stöd genom enskilda organisationer, säkerhetsfrämjande insatser och utbytesverksamhet som många kommuner och landsting har med sina motsvarigheter i Central- och Östeuropa.

Utgiftsområde 8, Invandrare och flyktingar

Anslaget 10:1, Integrationsverket

Anslaget ingår i politikområde 10, Integrationspolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till

85,5 miljoner kronor. Det disponeras av Integrationsverket. Det totala utfallet är 96,7 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 1,1 miljoner kronor. Anslaget är Integrationsverkets myndighetsanslag. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 12:7 Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande

Anslaget ingår i politikområde 12, Migrationspolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 38 miljoner kronor. Det administreras av Migrationsverket och Integrationsverket. Det totala utfallet är 22,4 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 13,1 miljoner kronor.

Anslaget finansierar bl.a. kostnaderna för projekt inom ramen för europeiska flyktingfonden (som ska finnas i fem år). Medlen ska användas för att utveckla mottagningssystemet för asylsökande, för integrationsinsatser och för att hjälpa personer att återvända eller återvändra till sitt hemland. Kommuner och landsting är relativt stora bidragsmottagare men det finns inga öronmärkta medel för dem utan även andra aktörer (skolor, organisationer m.m.) kan ansöka om bidrag.

Utgiftsområde 15, Studiestöd

Anslaget 25:5, Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning i teckenspråk

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som är indelat i tre anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 61,5 miljoner kronor. Det disponeras av Centrala studiestödsnämnden (anslagsposterna 1 och 3) och Statens institut för handikappfrågor i skolan (numera Specialpedagogiska institutet, anslagspost 2). Det totala utfallet är 40,6 miljoner kronor. Utfallet till landsting är 3,8 miljoner kronor. Från anslaget utgår bl.a. bidrag till folkhögskolor för teckenspråksutbildning för föräldrar till barn som är beroende av teckenspråk. Vissa folkhögskolor har landsting som huvudmän.

Anslaget 25:7, Bidrag till vissa organisationer m.m.

Anslaget ingår i politikområde 25, Utbildningspolitik. Anslaget, som är indelat i två anslagsposter, är ett ramanslag som är budgeterat till 26,2 miljoner kronor. Det disponeras av Centrala studie-stödsnämnden (anslagspost 1) och Statens institut för särskilt utbildningsstöd (anslagspost 2). Det totala utfallet är 23,7 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 0,7 miljoner kronor. Från anslaget utgår bl.a. stöd till studier och stöd till studerande vid särvox.

Utgiftsområdena 4, Rättsväsendet, 5, Utrikesförvaltning och internationell samverkan samt 14, Arbetsliv

Anslaget 4:15, Bidrag till brottsförebyggande arbete

Anslaget ingår i politikområde 4, Rättsväsendet. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 7,2 miljoner kronor. Det disponeras av Brottsförebyggande rådet. Det totala utfallet är 7 miljoner kronor. Utfallet till kommuner är 4,1 miljoner kronor. Medlen ska stimulera uppbyggnad av lokala brottsförebyggande råd. Kommuner, frivilligorganisationer, myndigheter och skolor kan ansöka om medel.

Anslaget 5:8, Svenska institutet

Anslaget ingår i politikområde 5, Utrikesförvaltning och internationell samverkan. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 55 miljoner kronor. Det disponeras av Svenska institutet. Det totala utfallet är 57,1 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 0,3 miljoner kronor. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Anslaget 24:2, Särskilda jämställdhetstågärder

Anslaget ingår i politikområde 24, Jämställdhetspolitik. Anslaget, som inte är postindelad, är ett ramanslag som är budgeterat till 13,7 miljoner kronor. Det disponeras av regeringen. Det totala utfallet är 20,2 miljoner kronor. Utfallet till kommuner och landsting är 1,9 miljoner kronor. Anslaget finansierar åtgärder och

projekt som syftar till att främja jämställdhet mellan kvinnor och män. Det framgår inte av bestämmelserna för anslaget att kommuner och landsting kan vara bidragsmottagare.

Bilaga 3

Bidrag till kommuner och landsting år 2001, totalsammanställning, fördelade på anslag, mkr

Kategori 1

Anslag	Anslagsnamn	Budget	Utfall	KL-del	Andel	Målgr.
060702	Statens räddningsverk: Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	25,0	24,7	24,7	1,00	Vissa
081003	Kommunersättningar vid flykting- mottagande	2 038,6	2 116,0	2 111,8	1,00	Blandad
081101	Utvecklingsinsatser i storstads- regionerna	565,0	265,7	264,6	1,00	Vissa
091302	Bidrag för läkemedelsförmånen	16 531,0	16 530,8	16 530,8	1,00	Alla
091606	Alternativ telefoni	21,5	20,1	20,1	1,00	Alla
161101	Förstärkning av utbildning i storstadsregionerna	220,0	178,4	178,4	1,00	Vissa
162504	Program för IT i skolan	652,9	557,1	504,2	0,90	Alla
162508	Särskilda insatser på skolområdet	263,5	262,0	260,9	1,00	Blandad
162511	Bidrag till personalförstärkning i skola och fritidshem	500,0	491,3	490,4	1,00	Alla
162572	Ersättning för klinisk utbildning och forskning	1 631,8	1 631,8	1 631,8	1,00	Vissa
172804	Försöksverksamhet med ändrad regional fördelning av kulturpolitiska medel	143,1	143,1	143,1	1,00	Alla
172806	Bidrag till regional musikverksamhet samt regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner	544,9	544,5	526,5	0,97	Alla
172808	Bidrag till regional biblioteks- verksamhet	36,7	36,7	36,7	1,00	Alla
172830	Bidrag till regionala museer	117,9	117,8	102,5	0,87	Alla
183202	Regionala självstyrelseorgan	25,1	25,1	25,1	1,00	Vissa
223609	Driftbidrag till kommunala flygplatser	101,0	100,4	100,4	1,00	Vissa
259101	Generellt statsbidrag till kommuner och landsting	78 257,2	78 265,5	78 265,5	1,00	Alla
259102	Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting	2 056,5	1 512,0	1 502,1	0,99	Vissa
259103	Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting	20 861,4	20 861,4	20 861,4	1,00	Vissa

Kategori 2

Anslag	Anslagsnamn	Budget	Utfall	KL-del	Andel	Målgr.
060604	Funktionen Civil ledning	485,1	229,7	196,7	0,86	Blandad
060606	Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst	499,5	556,5	118,5	0,21	Blandad
060609	Funktionen Hälso- och sjukvård	101,9	133,6	57,6	0,43	Alla
060703	Statens räddningsverk: Ersättning för verksamhet vid räddningstjänst m.m.	27,4	53,2	46,3	0,87	Vissa
060704	Statens räddningsverk: Samhällets skydd mot olyckor	553,7	532,5	19,2	0,04	Alla
081002	Integrationsåtgärder	50,2	51,8	10,0	0,19	Vissa
081202	Mottagande av asylsökande	1 725,3	1 787,0	244,6	0,14	Alla
081203	Migrationspolitiska åtgärder	285,2	213,6	174,7	0,82	Blandad
084701	Åtgärder för nationella minoriteter	8,0	8,2	6,0	0,74	Vissa
091301	Sjukvårdsförmåner m.m.	2 242,0	2 210,0	957,4	0,43	Blandad
091303	Bidrag till hälso- och sjukvård	962,1	966,0	903,2	0,94	Alla
091307	Socialstyrelsen	488,9	445,3	30,2	0,07	Vissa
091408	Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder	127,5	60,3	5,2	0,09	Alla
091602	Vissa statsbidrag inom handikappområdet	277,0	275,0	275,0	1,00	Alla
091609	Statens institut för särskilt utbildningsstöd	21,0	15,0	1,0	0,06	Vissa
091701	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	252,9	252,5	216,9	0,86	Blandad
091801	Bidrag till utveckling av socialt arbete m.m.	88,4	79,6	51,8	0,65	Blandad
091803	Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa	10,0	10,8	8,6	0,80	Vissa
101901	Sjukpenning och rehabilitering m.m.	43 875,0	42 894,1	82,8	0,00	Blandad
162502	Utveckling av skolväsende och barnomsorg	449,2	431,7	123,0	0,28	Vissa
162512	Bidrag till viss verksamhet motsvarande grundskola och gymnasieskola	97,9	110,4	41,0	0,37	Vissa
162515	Bidrag till viss verksamhet inom vuxenutbildning	163,5	133,5	4,2	0,03	Vissa
162516	Särskilda utbildningsinsatser för vuxna	4 156,4	4 069,9	3 775,8	0,93	Blandad
162569	Enskilda och kommunala högskoleutbildningar m.m.	1 845,8	1 683,4	230,6	0,14	Alla
162578	Internationella programkontoret för utbildningsområdet	36,8	38,7	13,2	0,34	Vissa
172501	Bidrag till folkbildningen	2 513,1	2 513,1	400,5	0,16	Vissa
172502	Bidrag till vissa handikappåtgärder inom folkbildningen	73,4	69,1	10,1	0,15	Vissa
172802	Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte	248,9	239,8	87,3	0,36	Blandad
172809	Litteraturstöd	91,9	99,6	27,9	0,28	Blandad
172810	Stöd till kulturtidskrifter	20,7	20,2	0,3	0,02	Alla
172818	Främjande av hemslöjden	17,7	17,6	4,3	0,24	Vissa
173001	Stöd till idrotten	456,8	457,8	2,9	0,01	Vissa
183401	Stöd till lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet	1 360,5	1 131,0	1 107,7	0,98	Alla
193701	IT-infrastruktur: Regionala transportnät m.m.	450,0	49,5	44,2	0,89	Vissa
203403	Åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden	824,3	815,4	331,0	0,41	Vissa
213504	Åtgärder för effektivare energianvändning	119,0	80,4	51,9	0,65	Vissa

Kategori 3

Anslag	Anslagsnamn	Budget	Utfall	KL-del	Andel
014601	Allmänna val	38,4	29,4	0,4	0,01
019005	Regeringskansliet m.m.	3 281,1	3 253,4	16,5	0,01
040415	Bidrag till brottsförebyggande arbete	7,2	7,0	4,1	0,59
050508	Svenska institutet	55,0	57,1	0,3	0,00
070801	Biståndsverksamhet	13 396,9	15 441,4	15,4	0,00
070901	Samarbete med Central- och Östeuropa	865,0	968,1	27,2	0,03
081001	Integrationsverket	85,5	96,7	1,1	0,01
081207	Från EU-budgeten finansierade insatser för asylsökande	38,0	22,4	13,1	0,58
091401	Insatser mot aids	65,6	64,0	16,2	0,25
091404	Folkhälsoinstitutet	123,8	121,2	1,8	0,02
091407	Folkhälsopolitiska åtgärder	53,6	53,5	0,3	0,00
091603	Statsbidrag till vårdtjänst m.m.	172,5	170,1	76,1	0,45
092602	Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap: Forskning	249,7	228,1	5,0	0,02
132203	Köp av arbetsmarknadsutbildning och övriga kostnader	5 417,3	5 033,7	810,6	0,16
132204	Särskilda insatser för arbetshandikappade	6 542,2	6 327,8	1 588,5	0,25
132206	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 1995-1999	234,3	494,3	151,6	0,31
132207	Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2000-2006	1 663,0	680,7	152,1	0,22
142402	Särskilda jämställdhetsåtgärder	13,7	20,2	1,9	0,09
152505	Bidrag till kostnader vid viss gymnasieutbildning och vid viss föräldrautbildning	61,5	40,6	3,8	0,09
152507	Bidrag till vissa organisationer m.m.	26,2	23,7	0,7	0,03
162501	Statens skolverk	313,0	299,1	0,3	0,00
162560	Högskolan i Trollhättan/Uddevalla: Grundutbildning	163,6	141,0	4,2	0,03
162570	Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.	342,1	342,7	13,0	0,04
162579	Distansutbildningsmyndigheten	60,8	31,1	0,5	0,01
162580	Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m.m.	37,1	36,0	0,0	0,00
172801	Statens kulturråd	37,5	37,0	0,1	0,00
172803	Nationella uppdrag	8,0	8,0	1,1	0,14
172819	Bidrag till bild- och formområdet	29,3	29,1	0,5	0,02
172827	Bidrag till kulturmiljövård	247,0	253,8	35,3	0,14
172836	Forsknings- och utvecklingsinsatser inom kulturområdet	36,2	35,6	0,6	0,02
172902	Bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet m.m.	89,9	90,2	0,5	0,01
183101	Boverket	134,3	136,4	0,1	0,00
183102	Räntebidrag m.m.	1 952,0	1 688,7	621,4	0,37
183107	Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter	274,0	43,4	11,4	0,26
183201	Länsstyrelserna m.m.	1 884,1	1 865,6	1,1	0,00
193301	Allmänna regionalpolitiska åtgärder	1 659,4	1 304,9	282,9	0,22

Kategori 3 (fortsättning)

Anslag	Anslagsnamn	Budget	Utfall	KL-del	Andel
193307	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 1995-1999	559,0	703,9	188,3	0,27
193308	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2000-2006	800,0	482,2	132,1	0,27
193309	Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till vissa kommuner	100,0	32,0	32,0	1,00
19A001 1998	Regionalpolitiska åtgärder	501,7	221,1	34,6	0,16
19A009 1998	Utgifter för lokalisering av statliga arbetstillfällen till Söderhamn	9,3	6,2	6,2	1,00
19A011 2000	Regionalpolitiska insatser	196,1	28,5	4,7	0,16
202602	Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	165,6	169,6	2,5	0,01
203401	Naturvårdsverket	307,8	304,3	2,1	0,01
203402	Miljöövervakning m.m.	203,5	202,7	0,2	0,00
203404	Sanering och återställning av förorenade områden	147,1	126,5	107,6	0,85
203405	Miljöforskning	56,9	57,4	1,2	0,02
203410	Statens kärnkraftinspektion: Förvaltningskostnader	82,1	83,1	0,1	0,00
203411	Statens kärnkraftinspektion: Kärnsäkerhetsforskning	67,2	72,0	1,4	0,02
213502	Bidrag för att minska elanvändning	325,0	73,5	11,4	0,15
213503	Bidrag till investeringar i elproduktion från förnybara energikällor	305,0	227,9	111,9	0,49
213505	Energiforskning	431,1	455,6	0,8	0,00
213506	Energiteknikstöd	130,0	224,4	1,7	0,01
213507	Introduktion av ny energiteknik	230,0	102,5	0,8	0,01
213510	Skydd för småskalig elproduktion	210,0	239,5	2,4	0,01
21B009 1999	Åtgärder för el- och värmeförsörjningen i Sydsverige	295,3	54,3	2,6	0,05
223602	Väghållning och statsbidrag	13 905,3	13 492,3	401,5	0,03
223604	Banverket: Banhållning och sektorsuppgifter	7 036,1	6 930,4	75,1	0,01
223605	Från EG-budgeten finansierade stöd till Trans-europeiska nätverk	200,0	27,8	23,4	0,84
223612	Rikstrafiken: Trafikupphandling	775,0	761,3	208,9	0,27
234206	Ersättningar för viltskador m.m.	71,0	71,7	0,4	0,00
234305	Arealersättning och djurbidrag m.m.	8 769,5	8 910,3	9,3	0,00
234306	Intervention och exportbidrag för jordbruksprodukter	1 526,0	957,2	90,0	0,09
234310	Från EG-budgeten finansierade strukturstöd till fisket m.m.	80,0	69,9	9,2	0,13
234311	Fiskevård	20,0	19,9	0,2	0,01
234401	Åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	2 203,0	2 067,6	5,2	0,00
234402	Från EG-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur	1 500,9	1 601,7	4,2	0,00
242602	Verket för innovationssystem: Forskning och utveckling	916,0	991,0	5,5	0,01
243802	Näringslivsutveckling	194,1	169,8	0,9	0,01
243806	Sveriges geologiska undersökning: Geovetenskaplig forskning	8,9	5,3	0,5	0,09
243906	Näringslivsutveckling i Östersjöregionen	300,0	113,2	9,3	0,08
24A008 2000	Fortsatt program för småföretagsutveckling förnyelse och tillväxt	105,4	65,1	1,1	0,02

Statskontorets publikationer för 2002 — 2003

2002

- 02:1 Offentlighet & IT. **150:-**
- 02:2 EU:s sysselsättningsstrategi och utformningen av den nationella politiken.
GRATIS
- 02:3 Prognos för SMHI - myndighet, bolag eller både och? **GRATIS**
- 02:4 Ansvar för registrering av ärenden enligt äktenskapsbalken och äktenskapsregistret. **GRATIS**
- 02:5 Uppföljning av förnyelsearbetet i kommuner och landsting. **GRATIS**
- 02:6 Omställningsavtal ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. **GRATIS**
- 02:7 En sammanhållen elektronisk förvaltning. **GRATIS**
- 02:8 XML-teknik och metadata. *Vägledning*. **Endast i pdf.**
- 02:9 Övergång till euro. Erfarenheter från den offentliga sektorn i euroländerna.
GRATIS
- 02:10 En modell för att beskriva det framtida resursbehovet för vård och omsorg om äldre. **GRATIS**
- 02:11 Ny organisation för tolk- och översättarutbildning. **GRATIS**
- 02:12 Att ta reda på vad folket tycker. *En pilotundersökning om medborgarnas syn på offentlig förvaltning*. **150:-**
- 02:13 24-timmarswebben. Rekommendationer och råd för 24-timmarsmyndighetens webbplats. **50:-**
- 02:14 Lokala styrelser och andra brukarorgan. *En studie av brukarinflytande i skolan*. **GRATIS**
- 02:15 Utvärdering av kontrollfunktionen i staten. **GRATIS**
- 02:16 Att euroanpassa en myndighet. En vägledning. **75:-**
- 02:17 24-timmarsmyndigheten. En förvaltning i medborgarens tjänst. *Lägesrapport december 2001*. **GRATIS**
- 02:18 Utveckling av 24-timmarsmyndigheter. *Lägesrapport juni 2002*. **GRATIS**
- 02:19 Vägledning om ramavtal för programvaror och tjänster. **GRATIS**
- 02:20 Utvärderingar – Av vem och till vad? *En kartläggning av Regeringskansliets utvärderingsresurser*. **GRATIS**
- 02:21 Utvärderingar och politik II. – *Hur använder regeringen utvärderingar?*
GRATIS
- 02:22 Stat/kommunrelationer i Europa. *En studie av uppgifts- och ansvarsfördelningen mellan den centrala, regionala och lokala nivån i nio europeiska länder*.
GRATIS
- 02:23 Tillsammans i storstaden. *En studie av offentlig samverkan inom ramen för de lokala utvecklingsavtalen*. **GRATIS**

- 02:24 Samhällsintresset och konkurrensen. *Ägarpolicy för styrning och tillväxt.*
GRATIS
- 02:25 Enfastställd gräns för direktupphandling. *Konsekvenser för småföretag.* **GRATIS**
- 02:26 Bättre styrning av socialförsäkringens administration. *Kartläggning, granskning och förslag.* **125 kr.**
- 02:27 Fastighetsmäklarnämnden — *förutsättningar för omlokalisering till Härnösand.*
GRATIS
- 02:28 Alternativ administration av aktivitetsstöd. *Effekter för socialförsäkringens administration.* **GRATIS**
- 02:29 Arbetsmarknadsåtgärder för invandrare år 2002. **GRATIS**
- 02:30 Utveckling av 24-timmarsmyndigheter – Lägesrapport december 2002. **GRATIS**

2003

- 03:1 Diarier på Internet. *Vägledning för myndigheter.* **75 kr.**
- 03:2 Styrningen av länsarbetsnämndernas verksamhet. **GRATIS**
- 03:3 Ett statligt åtagande inom stiftelsen Byggdok? **GRATIS**
- 03:4 Vägledning. XML-Teknik och Metadata, version 2. **Finns endast i pdf-format**
- 03:5 Statsbidragen till kommuner och landsting. *En kartläggning och analys.* **GRATIS**
- 03:6 Abonnentväxlar och stödsystem. *Vägledning för tillämpning av ramavtal.*
GRATIS
- 03:7 Informationsförsörjning. *Vägledning för tillämpning av ramavtal.* **GRATIS**
- 03:8 Öppen källkod. **GRATIS**
- 03:9 Lyssna för att lära och lova. *Utvärdering av försöksverksamhet med servicedialog och serviceåtaganden.* **100 kr**
- 03:10 Kommunernas ansvar för vuxnas lärande. Vad bör staten göra? **GRATIS**